

BEŞ İLLİK HESABAT
2014-2018

MÜNDƏRİCAT

GİRİŞ

Ümummilli liderin və ölkə prezidentinin gəmiçilik barədə sözləri	4
Sədrin ön sözü	6

BİZİM ŞİRKƏT

ASCO haqqında	10
Tariximiz	11
Struktur idarələr, törəmə müəssisələr, birgə müəssisələr və nümayəndəliklər	14
Mübariz Cabbarov – Sədrin birinci müavini / COO	16
Donanmamız və əsas fəaliyyət sahələri	18
Əməliyyat marşrutları	22

STRATEGİYA

Missiya və məqsədimiz, strateji hədəflər	26
Cəlal Fərəcli – Sədr müavini / CFO	28
Biznes model – Biznesdə əsas məqamlar	30
Sevda Məmmədova – İRİE departamentinin rəisi	34
Personal ilə münasibət	38
Dəyər yaratma və fəaliyyətin şəffaflığı	39
Ələkbər Əzizli – KSƏTƏMM departamentinin rəisi	42
Biznes hədəfləri	46
Sosial fəaliyyət	49

ASCO BİR BAXIŞDA

Əməliyyat göstəriciləri	52
Maliyyə göstəriciləri	54

KORPORATİV İDARƏETMƏ

Korporativ idarəetmə sistemi	60
Mükafatlandırma sistemi	64
Daxili nəzarət və risklərin idarə edilməsi	66

DAYANIQLI İNKİŞAF

Dayanıqlı inkişaf sahəsində nəticələr	70
Tarıyel Mirzəyev – Strateji inkişaf və investisiya layihələri departamentinin rəisi	72

RƏHBƏRLİYİN ŞİRKƏTİN FƏALİYYƏTİ BARƏDƏ MÜZAKİRƏLƏRİ	76
---	----

MALİYYƏ HESABATLARI	88
---------------------	----

GİRİŞ

ÜMUMMİLLİ LİDER VƏ ÖLKƏ PREZİDENTİ GƏMİÇİLİK BARƏDƏ

Bizim Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi İdarəsinin donanması Azərbaycanın çox böyük sərvətidir. O, böyük işlər görür və gələcəkdə də görəcəkdir. Bu sahədə işlərin müsbət istiqamətdə getməsi sevindirici haldır.

Heydər Əliyev

Azərbaycan Xalqının Ümummilli Lideri

Çox yaxşı ki, Xəzər Gəmiçiliyinin gəmiləri Qara dənizdə də fəaliyyət göstərir. Gəmiçiliyin gözəl gələcəyi var. Aparılan islahatlar, struktur islahatları və Gəmiçiliyin fəaliyyəti ilə bağlı atılan addımlar gözəl nəticələr verir. Daha da böyük nəticələr olacaq.... Əminəm ki, Xəzər Gəmiçiliyi dünya miqyasında çox gözəl və müasir şirkətə çevriləcəkdir.... Xəzərdə bizim gəmiçiliyimiz həmişə böyük rola malik olub. Biz bu gün müasir şirkət yaratmaqla həm iqtisadi potensialımızı möhkəmləndirəcəyik, eyni zamanda, Xəzər Gəmiçiliyi dünya miqyasında müasir, çox səmərəli şəkildə idarə olunan şəffaf şirkət kimi özünü təqdim edəcək....

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

SƏDRİN ÖN SÖZÜ

Ümummilli Lider Heydər Əliyev tərəfindən təməli qoyulmuş və Prezident İlham Əliyev tərəfindən layiqincə davam etdirilən Azərbaycan Respublikasının sosial-iqtisadi inkişafı konsepsiyasının əsas istiqamətlərindən biri də nəqliyyat sektorunun hərtərəfli inkişafıdır. Nəqliyyat sektorunun beynəlxalq əhəmiyyət daşıyan prioritet sahələrindən biri olan gəmiçiliyə ölkə rəhbərliyi tərəfindən hər zaman xüsusi diqqət və qayğı göstərilmiş, bu sahədə ciddi islahatlar aparılmış və gəmiçiliyin inkişafı üçün davamlı olaraq kompleks tədbirlər həyata keçirilməkdədir.

Beynəlxalq və yerli daşımaların artırılması, göstərilən xidmət keyfiyyətinin yaxşılaşdırılması, ölkəmizin rəqabət qabiliyyətinin və tranzit potensialının gücləndirilməsi məqsədilə, respublikada mövcud olan

iki böyük donanmanın – Azərbaycan Dövlət Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi və Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin Xəzər Dəniz Neft Donanmasının birləşdirilməsi barədə, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 22 oktyabr 2013-cü il tarixli Sərəncamına əsasən, “Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti (ASCO) yaradılmışdır.

Yeni iqtisadi konyunkturada müasir çağırışlara cavab vermək imkanına malik olan və səmərəli fəaliyyət göstərən, yüksək rentabelli kommersiya qurumunun yaradılması barədə cənab Prezidentin tapşırıqlarını rəhbər tutaraq, gəmiçiliyin inkişaf hədəfləri müəyyən edilmiş, bu hədəflərə çatmaq üçün Strateji İnkişaf Proqramı hazırlanmışdır. Gəmiçiliyin fəaliyyəti təsdiq olunmuş bu Proqrama, eyni zamanda, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 7 noyabr 2016-cı il tarixli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş “2016-2020-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında gəmiçiliyin inkişafına dair Dövlət Proqramı”na uyğun olaraq təşkil olunmuşdur.

Yeni rəhbərliyin qarşısında duran əsas hədəflər donanmamızın beynəlxalq tələblərə cavab verən qənaətcil və rəqabətə davamlı müasir gəmilərlə yenilənməsi, Azərbaycan gəmiçiliyinin Xəzər Dənizində olan lider mövqeyinin qorunub saxlanılması və daha da gücləndirilməsi, Azərbaycan bayrağı altında üzən gəmilərin Xəzərdən kənar sularda üzməsi ilə ölkəmizin xidmət ixracı potensialının artırılması, Gəmiçiliyin əsas fəaliyyətinə aid olmayan qeyri-profil struktur bölmələrin müvafiq qurumlara təhvil verilməsi ilə diqqətin əsas fəaliyyətə yönəldilməsi, gənclər arasında gəmiçiliyə marağın artırılması və beynəlxalq sularda şan-şöhrət qazanmış Azərbaycan dənizçilərinin layiqli davamçıları ola biləcək gənc kadrların yetişdirilməsi, gəmilərin və ümumilikdə gəmiçiliyin

daha effektiv və səmərəli idarə edilməsi üçün beynəlxalq təcrübədə sınaqdan çıxmış korporativ idarəetmə sisteminin, eləcə də qabaqcıl proqram, prosedur və sistemlərin tətbiqi, əməliyyatların təhlükəsiz şəkildə və ətraf mühitə zərər vurmada aparılması olmuşdur.

Son 5 illik fəaliyyətimiz ərzində, ASCO-da sağlamlıq və əməyin təhlükəsizliyi, ətraf mühitin mühafizəsi, insan resurslarının idarə edilməsi, korporativ idarəetmə, sosial və iqtisadi sahələrdə bir sıra layihələr həyata keçirilmiş, mühüm müsbət nəticələr əldə edilmişdir. Belə ki, 2014-cü ildən etibarən ASCO-da Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartları tətbiq edilmişdir və hər il bu standartlara uyğun maliyyə hesabatları tərtib edilir. Bundan əlavə, gəmiçilik sahəsində şəffaflığın təmin edilməsinin davamı olaraq, 2014-cü ildən etibarən Gəmiçilikdə iki illik dövrü əhatə edən Dayanıqlı inkişaf haqqında hesabatların hazırlanmasına başlanılmışdır. Gəmiçiliyin 2014, 2015, 2016, 2017 və 2018-ci illər üzrə maliyyə hesabatları, eləcə də 2014-2015-ci illər və 2016-2017-ci illər üzrə Dayanıqlı inkişaf haqqında hesabatları beynəlxalq audit şirkəti “EY” tərəfindən audit olunmuş, müsbət rəy təqdim edilmiş və hesabatlar açıq şəkildə Gəmiçiliyin rəsmi internet sahifəsində dərc edilmişdir. 2016-cı ildə “Fitch” beynəlxalq reyting şirkəti tərəfindən ASCO-nun biznes modeli təhlil edilmiş və tarixində ilk dəfə olaraq Gəmiçiliyə kredit reytingi verilmişdir. Korporativ idarəetmə sisteminin təkmilləşdirilməsi məqsədi ilə, 2016-cı ildə beynəlxalq məsləhətçi şirkət tərəfindən ASCO üçün “Yol Xəritəsi” hazırlanmış və növbəti illər ərzində bu xəritədə əksini tapmış layihələr icra olunaraq tamamlanmışdır. 2016-cı ildə fəaliyyətin nəticələrinə əsaslanan həvəsləndirmə və mükafatlandırma sistemi (KPI sistemi) işlənib hazırlanmış və 2017-ci il yanvar ayının 1-dən Gəmiçilikdə tətbiqinə

başlanmışdır. Gəmiçiliyə təqdim edilən ISO və ISM sertifikatları üzrə keçirilən mütəmadi beynəlxalq auditlər nəticəsində Gəmiçilikdə Təhlükəsizliyin Keyfiyyətli İdarəetmə Sisteminin beynəlxalq standartların tələblərinə uyğunluğu təsdiq edilmişdir.

ASCO yaradıldıqdan sonra, donanmamıza 20 ədəd yeni və müasir gəmilər alınaraq istismara verilmişdir. Hal-hazırda ASCO-nun sifarişinə əsasən Bakı Gəmiqayırma Zavodunda 6 ədəd gəminin, vaqon-TİR və sərnəşin daşınması üçün nəzərdə tutulan 2 ədəd yeni nəsil Ro-Pax/ Bərə tipli gəmilərin və 4 ədəd 8,000 ton yükləmə imkanına malik tankerlərin tikintisi həyata keçirilir. Bundan əlavə, yaxın vaxtlarda həmin zavodda daha 2-6 ədəd gəminin tikintisi üzrə sifarişin verilməsi barədə danışıqlar aparılır.

Eyni zamanda, Gəmiçiliyin bir bazardan asılılığının azaldılması və fəaliyyətinin şaxələndirilməsi barədə cənab Prezidentin verdiyi tövsiyə və tapşırıqlara uyğun olaraq, ASCO 2014-cü ildə Xəzərdən kənar beynəlxalq sulara fəaliyyətini bərpa etmişdir. Hazırda, ASCO Qara və Aralıq dənizi hövzələrində, beynəlxalq yük daşımaları bazarında iştirak edir və Azərbaycan bayrağı altında 14 ədəd gəmi istismar edir. 2017-ci ildə ASCO Türkiyədə “Caspdry” və “Casptankers” adlı iki yeni şirkət təsis etmişdir. Yeni şirkətlər Xəzərdən kənar hövzələrdə Azərbaycan bayrağı altında üzən gəmilərin daha səmərəli istismarına xidmət edir. “Caspdry” Xəzərdən kənarda quru yük gəmilərinin, “Casptankers” isə maye yük daşıyan tankerlərin istismarını həyata keçirir. Eyni zamanda, Gəmiçiliyin beynəlxalq fəaliyyətinin genişləndirilməsi istiqamətində, ASCO-nun Yunanıstanda və Rusiyada ofisləri yaradılmışdır.

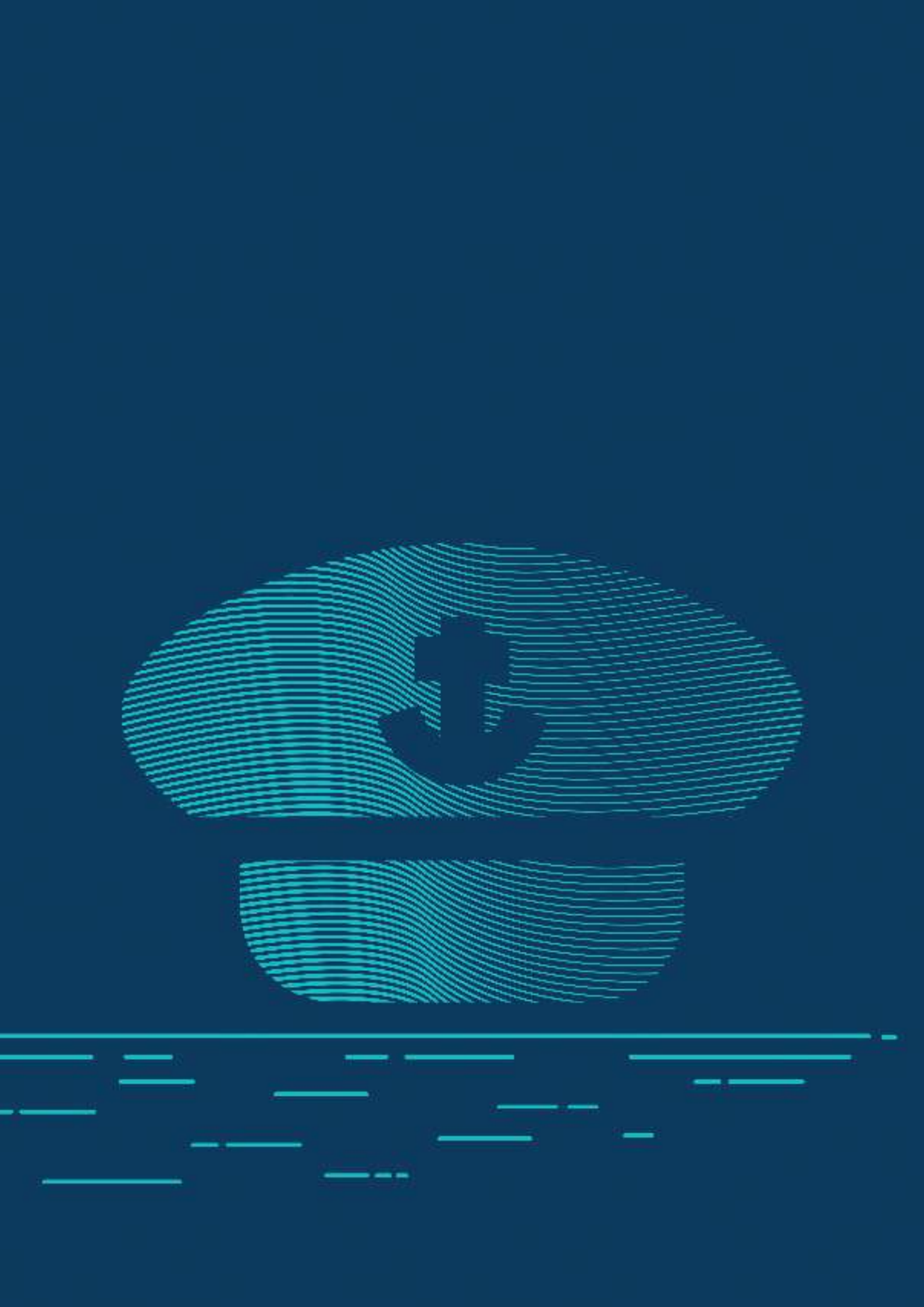
Bu gün, regionun aparıcı gəmiçilik şirkəti olaraq, ASCO fəaliyyətini Azərbaycanın regionda nəqliyyat-logistika qovşağına çevrilməsi, ölkəmizin əlverişli coğrafi mövqeyinin və onun tranzit potensialının reallaşdırılması, eləcə də Trans-Xəzər dəhlizinin inkişaf etdirilməsi istiqamətində qurur və bu istiqamətdə ölkəmizin, eləcə də digər dövlətlərin yükdaşımalarda iştirak edən müvafiq qurumları ilə sıx əməkdaşlıq edir.

Qarşıda tanış olacağınız “Beş illik Hesabat” ASCO yarandığı gündən etibarən qarşıya qoyulan hədəfləri və nailiyyətləri, növbəti illər üçün nəzərdə tutulan planları, gəmiçiliyin tarixi, ASCO-nun strukturu, törəmə və birgə müəssisələri, beynəlxalq nümayəndəlikləri, donanmamızın əsas fəaliyyət sahələri və marşrutları, missiyamız, strateji hədəflərimiz və məqsədlərimiz, biznes modelimiz və prioritetlərimiz, korporativ idarəetmə sistemi, ətraf mühitin idarə edilməsi, sağlamlıq və əməyin təhlükəsizliyi, sosial fəaliyyət, maliyyə göstəriciləri və bir sıra digər önəmli məqamları daha ətraflı əhatə edir.

Yekun olaraq qeyd edim ki, Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi 160 illik yubileyini, eləcə də qapalı səhmdar cəmiyyəti kimi fəaliyyətinin 5 illiyini qeyd edir. 160 illik zəngin tarixə malik Gəmiçilik bu müddət ərzində şanlı yol keçmişdir və soraqları hər zaman xarici sülardan, uzaq okeanlardan gələn çox sayda qəhrəman dənizçilər yetişdirmişdir. ASCO bu gün bu şanlı tarixin davam etdirilməsi, dəyərlərin qorunub saxlanılması və illərin təcrübəsindən yararlanmaqla, öz inkişafını müasir gəmiçilik şirkəti kimi davam etdirməsi istiqamətində əzmlə çalışır.

Rauf Vəliyev

ASCO-nun Sədri

**BİZİM
ŞİRKƏT**

BİZİM ŞİRKƏT

ASCO HAQQINDA

Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyinin əsası 1858-ci ildə “Qafqaz və Merkuri” gəmiçilik cəmiyyətinin yaradılması ilə qoyulmuşdur. ASCO 160 illik zəngin tarixə malikdir və bu gün Azərbaycan gəmiçiliyi özündə illərin təcrübəsini, eləcə də müasir dövrün tələblərinə uyğun qurulmuş korporativ idarəetmə sistemini ehtiva edir.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin “Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin yaradılması haqqında 22 oktyabr 2013-cü il tarixli 6 nömrəli və “Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin fəaliyyətinin təşkili haqqında 10 yanvar 2014-cü il tarixli 213 nömrəli

Sərəncamlarına əsasən, Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi qapalı səhmdar cəmiyyəti formasında yenidən təşkil edilmiş və öz inkişafının yeni mərhələsinə qədəm qoymuşdur. Belə ki, həmin sərəncamlara əsasən, iqtisadiyyatda köklü struktur islahatlarının davam etdirilməsi, dəniz gəmiçiliyi sahəsində yerli və beynəlxalq daşımaların artırılması, ölkənin rəqabət qabiliyyətinin və tranzit potensialının gücləndirilməsi məqsədilə, respublikada mövcud olan iki böyük donanma – Azərbaycan Dövlət Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi və Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin Xəzər Dəniz Neft Donanması birləşdirilərək “Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti (ASCO) yaradılmışdır.

Avropa – Qafqaz – Asiya (TRASEKA) nəqliyyat dəhlizində bağlayıcı rolunu oynayan ASCO, Transxəzər dəhlizi üzrə yüklərin və sərnişinlərin daşınması ilə yanaşı, dənizdə həyata keçirilən neft və qaz əməliyyatlarına müvafiq ixtisaslaşmış ofşor xidmətləri təqdim edir.

ASCO-nun tərkibinə nəqliyyat donanması ilə yanaşı, ixtisaslaşdırılmış donanma və gəmi təmiri zavodları daxildir. ASCO Xəzər dənizi hövzəsində fəaliyyət göstərən ən iri və ən qədim gəmiçilik şirkətidir. Hazırda, ASCO-nun gəmiləri həm Xəzər Dənizində, həm də Xəzərdən kənar sulara Azərbaycan bayrağı altında fəaliyyət göstərirlər.

TARİXİMİZ

Xəzər Dəniz Gəmiçiliyinin əsası 1858-ci il mayın 21-də “Qafqaz və Merkuri” Səhmdar Cəmiyyətinin yaradılması ilə qoyulub. Dənizlə daşınan yüklərin həcmi artdıqca Xəzər dənizinin sahillərində limanların da sayı artmış, yeni körpülər inşa edilmiş, anbarlar tikilmiş, kranlar qurulmuşdur. Donanmanın genişlənməsi gəmi təmiri bazasının yaradılmasını da zərurətə çevirir və 1866-cı ildə “Qafqaz və Merkuri” Səhmdar Cəmiyyətinin Bakıda mexaniki zavodunun bünövrəsi qoyulur. İnkişaf etməkdə olan donanmanın kadrlara tələbatını ödəmək məqsədilə 1881-ci ildə Bakı dənizçilik sinifləri təşkil edilir.

Azərbaycanda gəmiçiliyin inkişafı neft sənayesinin yaranması və tərəqqisi ilə sıx bağlıdır. XIX əsrdə Bakıda neft hasilatının sürətli artımı Xəzərdə gəmiçiliyin inkişafına təkan verib. Təbii ki, həmin dövrdə neft və neft məhsullarının daşınması üçün yeni üzən vasitələr tələb olunurdu. Təsədüfi deyil ki, dünyada ilk neftdaşıyan “Aleksandr” barjı 1873-cü ildə Xəzərdə istismar edilib. Dünyada ilk tanker – “Zərdüşt” də (1878-ci ildə inşa edilib) Xəzərdə səfərlər edib. İlk daxiliyanma mühərriklili “Vandal” (1903-cü il), ilk reversivli iki mühərriklə çalışan “Delo” (1908-ci il) gəmilərində üzmək də Xəzər dənizçilərinin payına düşüb.

Sonrakı illərdə gəmiçiliyin donanması ölkədə və xaricdə inşa edilmiş yeni tipli gəmilərlə zənginləşir. Xəzər dənizçilərinin ixtiyarına “çay-dəniz” tipli tankerlər,

pambıq, taxta-şalban və s. daşıyan gəmilər verilir. 1962-ci ildə Xəzər Dəniz Nəqliyyatı Layihə-Axtarış Elmi-Tədqiqat İnstitutu mütəxəssislərinin layihəsi əsasında o dövr üçün Avropada ən böyük Bakı – Türkmənbaşı gəmi-bərə keçidi işə salınır.

1960-cı ildən etibarən Xəzər Dəniz Gəmiçiliyinə məxsus gəmilər Volqa - Balt kanalı vasitəsilə dünya sularına çıxmağa başlayır.

Xəzər Dəniz Neft Donanmasının da 60 ildən artıq bir dövrü əhatə edən tarixi şanlı səhifələrlə zəngindir. SSRİ Nazirlər Sovetinin 31 oktyabr 1949-cu il tarixli “Xəzərdə dəniz neft istehsalının inkişafı haqqında” sərəncamı ilə “Azərneft” birliyi, onun tərkibində isə SSRİ Neft Sənayesi Nazirliyinin 4 noyabr 1949-cu il tarixli əmri ilə “Üzən vasitələr” idarəsi yaradılır. Xəzər Dəniz Neft Donanmasının inkişafı məhz bu tarixdən başlanır. Həmin dövrdə “Artyomneft” və “Stalinneft” dəniz qazma trestlərinin üzmə vasitələri yeni yaradılmış idarənin tərkibinə keçirilir. Bunlar əsas etibarilə “Transportnik”, “Qəbələ”, “BMK-90” tipli kiçik həcmli katerlər, özühərəkətməyən 20 tonluq üzən kranlar və barjlar idi. SSRİ Neft Sənayesi Nazirliyinin 22 yanvar 1953-cü il tarixli əmri ilə “Üzən vasitələr” idarəsi “Xəzərdənizneftdonanma” idarəsinə çevrilir.

Bu gün ASCO dəniz nəqliyyatı sahəsində fəaliyyət göstərən donanmaları vahid bir orqanizmdə birləşdirərək, qarşıya qoyulan vəzifələri yüksək səviyyədə və operativ yerinə yetirmək əzmindədir.

"Qafqaz və Merkuri" Səhmdar Cəmiyyətinin yaradılması ilə Xəzər Dəniz Gəmiçiliyinin əsasının qoyulması

"Qafqaz və Merkuri" Səhmdar Cəmiyyətinin Bakıda mexaniki zavodunun bünövrəsinin qoyulması

Dünyada ilk neft daşıyan "Aleksandr" barjının Xəzərdə istismara verilməsi

Dünyada ilk tanker "Zərdüş"ün Xəzərdə istismara verilməsi

Gəmilərin kadrlara tələbatını ödəmək üçün Bakı Dənizçilik siniflərinin fəaliyyətə başlaması

İlk daxiliyanma mühərrikli "Vandal" gəmisinin Xəzərdə istismara verilməsi

İlk reversivli iki mühərrikə çalışan "Delo" gəmisinin Xəzərdə istismara verilməsi

Tanker donanmasının yenilənməsi

Xəzərdə ən böyük – 13,000 ton dedveytə malik ilk tankerin ("Prezident Heydər Əliyev" tankeri) istismara verilməsi

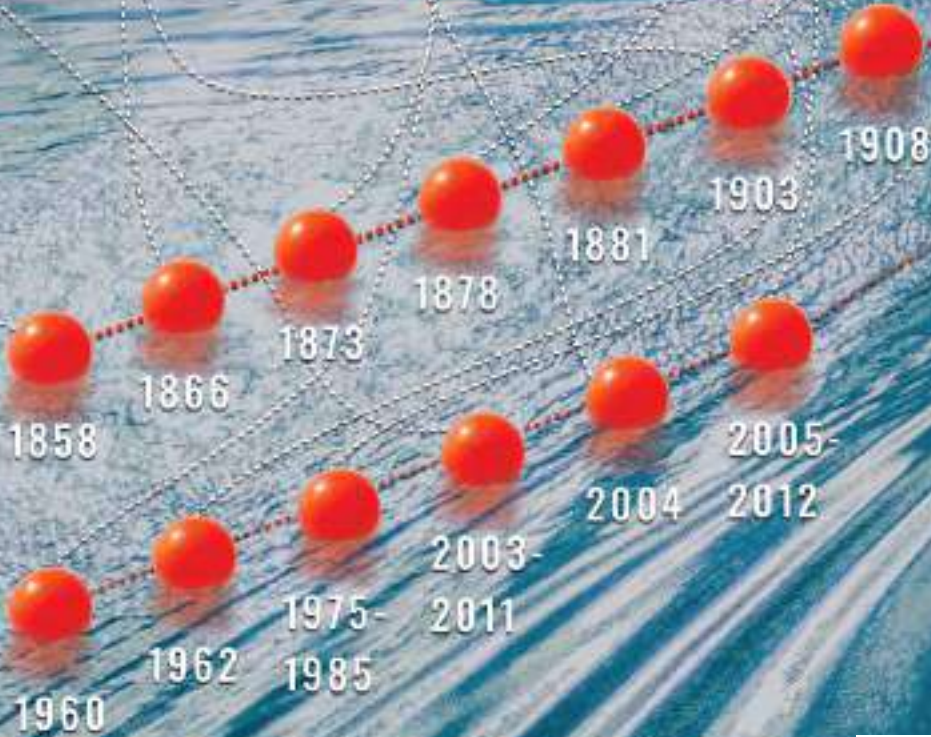
Xəzər Dəniz Gəmiçiliyinə məxsus gəmilərin Volqa-Balt kanalı vasitəsilə dünya sularına çıxması

Bərə donanmasının yenilənməsi

Xəzərdə ilk ən böyük bərə keçidinin inşası (Bakı-Türkmənbaşı) və bərə gəmilərinin fəaliyyətə başlaması

Nəqliyyat donanması üçün yeni tankerlərin, universal quru yük gəmilərinin və bərələrin alınması və tikintisi

- Azərbaycan Dövlət Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi
- Xəzər Dəniz Neft Donanması
- ASCO

Azərbaycan Dövlət Xəzər Dəniz
Gəmiçiliyi və Azərbaycan
Respublikası Dövlət Neft
Şirkətinin Xəzər Dəniz Neft
Donanmasının birləşdirilməsi ilə
ASCO-nun yaradılması

2013

1949

1966

1970-
1980

Dünyada ilk iri
kran-katamaran
"Koroğlu"nın Xəzərdə
istismara verilməsi

Hər il 20-30 gəmi
olmaqla, ümumilikdə
300-dən çox
ixtisaslaşmış ofşor
gəmilərinin tikintisi,
ixtisaslaşmış neft
donanmasının sürətli
inkişaf dövrü

Azərneft" birliyinin
tərkibində "Üzən
vasitələr" idarəsinin
yaradılması ilə
Xəzər Dəniz Neft
Donanmasının
təməlinin qoyulması

STRUKTUR İDARƏLƏR, TÖRƏMƏ MÜƏSSİSƏLƏR, BİRGƏ MÜƏSSİSƏLƏR VƏ NÜMAYƏNDƏLİKLƏR

ASCO çevik biznes qərarlarının qəbul edilməsinə və səmərəli idarəetməyə imkan verən optimal idarəetmə strukturunun təşkilinə və davamlı olaraq təkmilləşdirilməsinə xüsusi diqqət ayırır. Belə ki, Gəmiçilik tərəfindən ən optimal idarəetmə strukturunun təmin edilməsi məqsədi ilə, fəaliyyət dövrü ərzində beynəlxalq məsləhətçi şirkətlərin tövsiyələri nəzərə alınmaqla bir neçə dəfə optimallaşdırma işləri aparılmış və birbaşa fəaliyyət profilinə aid olmayan qeyri-profil struktur vahidləri aidiyyəti qurumlara təhvil verilmişdir. 2014-cü ildən etibarən ASCO tərəfindən mənzil kommunal təsərrüfatı, dənizçilərin mədəniyyət evi, “Dənizçi” yardımçı kənd təsərrüfatı müəssisəsi, eləcə də kənd təsərrüfatı üçün istifadə olunan torpaq əraziləri, Mərkəzi Dənizçilər Xəstəxanası aidiyyəti qurumlara təhvil verilmişdir. Bu sahədə işlər davam etdirilməkdədir. Hazırda, ASCO-nun struktur idarələri, törəmə müəssisələri, birgə müəssisələr və nümayəndəlikləri aşağıdakı kimidir:

STRUKTUR İDARƏLƏR

ASCO Aparat
Xəzər Dəniz Neft Donanması (XDND)
Dəniz Nəqliyyatı Donanması (DND)
Bibiheybət Gəmi Təmir Zavodu (BGTZ)
Zığ Gəmi Təmiri və Tikintisi Zavodu (ZGTTZ)
İstehsalat Xidmətləri İdarəsi (İXi)
Zığ Quru Yük Limanı

TÖRƏMƏ MÜƏSSİSƏLƏR:

Caspdry Gəmi İşletmeciliği A.Ş. (Türkiyə Respublikası)
Casptankers Gəmi İşletmeciliği A.Ş. (Türkiyə Respublikası)
Azərbaycan Dövlət Dəniz Akademiyası
Xəzər Dəniz Nəqliyyat Layihə-Axtarış və Elmi-Tədqiqat İnstitutu
“Dənizçi” mənzil-tikinti kooperativi
“Dənizçi Təmir-Tikinti” MMC
“Dənizçilər Poliklinikası” MMC
Azerbaijan Caspian Shipping Limited (Malta Respublikası)
“Yaxt Klub” MMC
“ASCO Nəqliyyat” MMC
“ASCO Mühafizə” MMC

BİRGƏ MÜƏSSİSƏLƏR:

“Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” MMC
“Xəzər Dəniz Mühəndisliyi Bürosu” MMC

Aşağıdakı ölkələrdə Gəmiçiliyin nümayəndələri fəaliyyət göstərir:

- Türkiyə Respublikası
- Qazaxıstan Respublikası
- Türkmənistan Respublikası
- İran İslam Respublikası
- Yunanıstan

ASCO Qara və Aralıq dənizlərində fəaliyyət göstərən gəmilərin idarəetməsinin effektiv təşkil edilməsi məqsədilə 2017-ci ilin yanvar ayında Türkiyədə hüquqi şəxs statusuna malik “Caspdry Gəmi İşletmeciliği A.Ş.” və “Casptankers Gəmi İşletmeciliği A.Ş.” şirkətlərini yaratmışdır. Şirkətlərin əsas məqsədi Xəzərdən kənar hövzələrdə Azərbaycan bayrağı altında üzən ASCO-nun gəmilərinin daha səmərəli istismarını təşkil etməkdən, yükdaşımlar zamanı meydana çıxan məsələlərin operativ şəkildə vaxtında həllini tapmasına köməklik göstərməkdən ibarətdir. “Caspdry Gəmi İşletmeciliği A.Ş.” şirkəti Xəzərdən kənarda istismarda olan quru yük gəmilərinin və “Casptankers Gəmi İşletmeciliği A.Ş.” şirkəti isə Xəzərdən kənardakı tankerlərin idarə edilməsini təmin edir.

2015-ci ilin sonlarından etibarən Rusiya Federasiyasının Həştərxan şəhərində “Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” MMC birgə müəssisəsi fəaliyyətə başlamışdır. Bu müəssisə ASCO-nun gəmilərinin Volqa-Don kanalı vasitəsi ilə xarici bazarlara operativ çıxışına xidmət edir. Həmçinin, müəssisənin təsis edilməsində əsas məqsəd Rusiya və Azərbaycan limanları arasında yük daşımlarının artırılması və bu daşımalarda yaranan problemlərin qısa müddətdə həll olunmasıdır.

ASCO-nun nəzdində gəmiçilik sahəsi üçün mühəndis-konstruktor və layihə-konstruktor xidmətləri təqdim edən Xəzər Dəniz Nəqliyyat Layihə-Axtarış və Elmi-Tədqiqat İnstitutu mövcuddur. Bu sahədə işləri genişləndirmək məqsədi ilə, 2016-cı ilin dekabr ayında ASCO və layihə-konstruktor işlərində dünyada xüsusi nüfuza sahib olan Odessa Dəniz Mühəndisliyi Bürosu tərəfindən “Xəzər Dəniz Mühəndisliyi Bürosu” MMC birgə müəssisəsi yaradılmışdır. Birgə müəssisə ASCO-nun Xəzər Dəniz Nəqliyyat Layihə-Axtarış və Elmi-Tədqiqat İnstitutu ilə Odessa Dəniz Mühəndisliyi Bürosu arasında təcrübə mübadiləsinə, birgə layihələrin icrasına imkan verir. Müəssisənin yaradılmasının əsas məqsədi dəniz və çay nəqliyyatı sahəsində mühəndis-konstruktor xidmətlərinin göstərilməsi, layihə-konstruktor işlərinin yerinə yetirilməsi, gəmi və üzən qurğuların tikintisi, yenidən təchiz edilməsi, müasirləşdirilməsi, digər elmi-tədqiqat işlərinin aparılmasından və bu sahədə ixtisaslı kadrların hazırlanmasından ibarətdir.

Xəzər Dəniz Nəqliyyat Layihə-Axtarış və Elmi-Tədqiqat İnstitutunun kollektivi bərə əlaqəsinin inkişafına öz layiqli töhfəsini verib. Bakı, Türkmənbaşı, Bekdaş limanlarında bərə komplekslərinin layihələri məhz bu institutda hazırlanıb. İnstitutun layihələri üzrə həmçinin Saxalin adasını materiklə birləşdirən Vanino - Xolmsk, İliçevsk - Varna (Ukrayna - Bolqarıstan), Klaypeda - Mukran (Litva - Almaniya) bərə keçidləri quraşdırılıb. Bakının Qaradağ rayonunda yerləşən Dərin Özüllər Zavodunun hidrotexniki qurğularının inşası, gəmi təmiri zavodlarının və gəmi üzgüçülüüyü kanallarının rekonstruksiyası, ictimai və yaşayış binalarının, müxtəlif qurğuların tikintisi üzrə

layihələrin də müəllifi bu institutdur. Bundan başqa, Suriya, Liviya, İran, Bolqarıstan və Əfqanıstanda tədqiqat və layihə işləri aparılıb.

ASCO Gəmiçiliyin uzun illər ev növbəsində duran bir sıra keçmiş və hazırkı əməkdaşlarının mənzilə olan tələbatının qarşılınması üçün 2016-cı ilin aprel ayında “Dənizçi” Mənzil-Tikinti Kooperativini təsis etmişdir. Bu kooperativin əsas vəzifəsi müvafiq dövlət orqanlarından razılıq aldıqdan sonra mənzil növbəsində duran əməkdaşların mənzil ilə təmin edilməsi və mənzil şəraitinin yaxşılaşdırılması üzrə nəzərdə tutulan işləri sürətləndirməkdir. Bununla yanaşı, 2017-ci ilin noyabr ayında ASCO tərəfindən “Dənizçi Təmir-Tikinti” MMC yaradılmışdır. Bu qurum şəhərsalma və tikinti qanunvericiliyinə uyğun olaraq, mənzil kompleksinin tikintisi işlərini yerinə yetirir.

Gəmiçiliyin strukturuna daxil olan Dənizçilər Poliklinikasının əsas fəaliyyət predmeti ASCO-nun bütün işçilərinə və onların ailə üzvlərinə, habelə kənar şəxslərə yüksək ixtisaslı diaqnostik, ambulator-poliklinik və stasionar yardımların göstərilməsidir.

Azərbaycan Dövlət Dəniz Akademiyası və “ACSC Logistics MMC” barədə hesabatın “Donanmamız və əsas fəaliyyət sahələri” bölməsində ətraflı məlumat təqdim edilmişdir. Gəmiçiliyin Türkiyə Respublikası, Qazaxıstan Respublikası, Türkmənistan Respublikası, İran İslam Respublikası və Yunanıstandakı nümayəndəlikləri həmin ölkələrin limanlarında və digər əlaqəli sahələrdə meydana çıxan biləcək məsələlərin operativ və səmərəli həll edilməsində köməklik göstərirlər.

MÜBARİZ CABBAROV – SƏDRİN BİRİNCİ MÜAVİNİ / COO

2013-cü ildə yaradıldıqdan bəri ASCO bir sıra çətinliklərin öhdəsindən gəlməklə yanaşı, Xəzər Dənizi regionunda ofşor və ticarət gəmiçiliyi sahəsində liderliyini qorumuşdur. Bu gün ASCO müxtəlif biznes sahələri olan, ofşor və daşıma xidmətləri göstərən tam hüquqlu gəmiçilik şirkətidir. Bizim ticarət donanmamız, ofşor donanmamız, gəmi tikintisi və gəmi təmiri zavodlarımız var.

ASCO Avropa-Qafqaz-Asiya Nəqliyyat Dəhlizində (TRASEKA) əlaqələndirici rol oynayır, malların və sərnişinlərin dənizlə daşınmasını və neft-qaz əməliyyatları üçün ofşor xidmətlərini təmin edir.

21-ci əsr yeni baxış tələb edir. Qlobal bazarlar açılır və bu yeni əsr sərbədsiz rəqabət xarakterizə edir. Biz bu yeni əsrin Xəzər Dənizi regionunda əsas biznes sahələrində öz liderlik mövqemizin qorunması və Xəzər Dənizindən kənarda gəmiçilik biznesini inkişaf etdirmək barədə gözləntilərimizi doğruldacağına inanırıq. Son iki ildə şirkətimizin aktiv olduğu Həştərxan (Rusiya), İstanbul (Türkiyə) və Afınada (Yunanıstan) yeni nümayəndəliklər və ya törəmə müəssisələrimiz açılıb. Eyni zamanda biznesimizin daha müxtəlif regionlara genişlənməsi üzrə araşdırmalar aparırıq.

Nəticədə biz texnologiyalarımızı və əsas məhsullarımızın keyfiyyətini artırmaqda davam edəcəyik. Bu səbəbdən qarşıdakı illərdə aşağıdakılara nail olmağı hədəf tutmuşuq:

- Tanker donanmamızı yeni müasir tankerlərlə təzələmək, hazırda yeni çay-dəniz tipli müasir tankerlərin birinin tikintisinin 2019-cu ildə, digərinin isə 2020-ci ilin ilk yarısında bitməsi gözlənilir.
- Yeni müasir Ro-Pax tipli gəmilərin tikilməsi, hazırda iki gəmi Bakı Gəmiqayırma Zavodunda tikilir və tikintinin 2020-ci ildə bitməsi gözlənilir.
- Ofşor donanmamızı müasir DP 1 və DP 2 AHTSV, PSV, DSV və s. gəmilərlə yeniləmək. 2018-ci ildə biz 4

müasir DP1 PSV gəmisi almış və ofşor donanmamızı yeniləməkdə davam edirik.

- Xəzərin neft və qaz nəhənglərinin tələblərinə cavab vermək məqsədilə biz donanmamızın gəmilərinin sazlığına daim nəzarət edirik.

Bizim ofis işçilərimizin və üzən heyətin biliklərini və donanmamızın təhlükəsizlik üzrə nailiyyətlərini artırmaq məqsədilə, DP kursları da içində olmaqla, innovativ kursları təqdim etməkdə davam edirik. Gələcək bizim bir sıra dəyərlərimizin kombinasiyası ilə əldə ediləcək – bizim işinə bağlı əməkdaşlarımız, donanmamızın həcmi və keyfiyyəti, Xəzər Dənizi və Qara Dənizi regionlarında güclü mövqemiz, ASCO-nun innovasiya və rəqəmsallaşdırmaya olan bağlılığı və nəhayət bizim artan logistika xidmətləri təkliflərimiz.

Bu gün ASCO Xəzər Dənizi regionunda ticarət və ofşor gəmiçilik xidmətləri təklif edən qabaqcıl şirkətdir. Biz Xəzər Dənizi və dünyada biznes partnyorlarımız və müştərilərimiz ilə əldə etdiyimiz qarşılıqlı inam və anlaşmanı yüksək dəyərləndiririk. Biz bu qiymətli münasibətləri bəsləməkdə davam edəcəyik və müştərilərimizə mövcud ən yaxşı məhsul və xidmətləri təklif etmək üçün əlimizdən gələni edəcəyik.

DONANMAMIZ VƏ ƏSAS FƏALİYYƏT SAHƏLƏRİ

ASCO-nun əsas fəaliyyətinə aşağıdakı sahələr daxildir:

- Yükdəşimlər
- Neft sənayesinə ixtisaslaşmış ofşor xidmətləri
- Gəmi təmiri və tikintisi
- Təhsil və təlim
- Digər köməkçi sahələr

Yükdəşimlər:

ASCO Xəzər dənizində və Xəzərdən kənar sularda, xüsusi ilə Qara və Aralıq dənizi hövzələrində yükdəşimə fəaliyyəti göstərir. Yükdəşimlər ASCO-nun nəqliyyat donanması vasitəsi ilə həyata keçirilir. Nəqliyyat donanmasına tanker gəmiləri, universal quru yük gəmiləri, bərə gəmiləri və Ro-Ro tipli gəmilər daxildir. Hazırda, ASCO-nun nəqliyyat donanmasında 52 ədəd gəmi, o cümlədən 22 ədəd tanker, 15 ədəd quru yük gəmisi, 13 ədəd bərə gəmisi və 2 ədəd Ro-Ro tipli gəmi istismar olunur.

Nəqliyyat donanmasının tərkibi

Gəmi tipi	Sayı
Tanker	22
Quru yük	15
Ro-Ro	2
Bərə	13
Cəmi	52

ASCO-nun tanker donanması neft və neft məhsullarının daşınmasını təmin edir. Xəzər dənizi üzərindən daşınan maye yük həcmələrinin böyük hissəsi ASCO-nun tankərləri vasitəsi ilə təmin edilir. Gəmiçiliyin fəaliyyət sahələrinin şaxələndirilməsi və bir bazardan asılılığının azaldılması strategiyasına uyğun olaraq, ASCO 2017-ci ildən etibarən Xəzərdən kənarda da tanker gəmiləri ilə daşıma xidmətləri təqdim edir. Hazırda, Xəzərdən kənarda Qara və Aralıq dənizi hövzələrində ASCO 2 ədəd tanker gəmisi istismar edir.

ASCO-nun universal quru yük gəmiləri həm Xəzər dənizində, həm də Qara və Aralıq dənizi hövzələrində fəaliyyət göstərir. ASCO-nun Xəzər dənizindəki quru yük gəmiləri Azərbaycanın Xəzər dənizində quru yük daşımaları bazarında mövqeyinin qorunub saxlanılması ilə yanaşı, artması proqnozlaşdırılan tranzit konteyner həcmələrinin qarşılmasına xidmət edir.

Ümumilikdə, ASCO Xəzər dənizindən kənarda - Qara və Aralıq dənizi hövzələrində 14 ədəd gəmi, o cümlədən 12 ədəd quru yük gəmisi və 2 ədəd tanker gəmisi istismar edir və bu gəmilər beynəlxalq sularda Azərbaycan bayrağı altında üzürlər.

Bu gün, ASCO Xəzər dənizində bərə gəmiləri ilə fəaliyyət göstərən yeganə gəmiçilik şirkətidir. ASCO-nun bərə gəmiləri Xəzərin Şərq və Qərb sahillərində mövcud olan dəmir yollarını dəniz üzərindən birləşdirməklə, Trans-Xəzər dəhlizi boyu vaqon, avtotexnika və konteyner yüklərinin daşınmasına xidmət edirlər.

ASCO-nun "Bəstəkar Fikrət Əmirov" və "Qara Qarayev" Ro-Ro gəmiləri Qazaxıstan-Azərbaycan və Türkmənistan-Azərbaycan istiqamətlərində müxtəlif təkrarlı avtotexnikanın, o cümlədən iri yük maşınlarının daşınmasını təmin edir.

Neft sənayesinə ixtisaslaşmış ofşor xidmətləri:

ASCO-nun 212 gəmidən ibarət ixtisaslaşmış neft donanması Xəzər regionunda həyata keçirilən bir çox əhəmiyyətli neft-qaz layihələrinə xidmət edir. İxtisaslaşmış neft donanması Xəzər dənizində neft-qaz hasilatı proseslərinin tam təmin edilməsi, o cümlədən dəniz özüllərinin, estakadaların tikintisi, geoloji-kəşfiyyat, neft-qaz kəmərlərinin çəkilişi, onların istismar dövründə təmiri, neft obyektlərinin yanğından mühafizəsi, neftçilərin iş yerlərinə çatdırılması kimi işləri yerinə yetirir və dəniz dibində mineral ehtiyatların kəşfiyyatı və hasilatı ilə əlaqədar digər xidmətlər göstərir. Bu donanma Xəzər regionunda həyata keçirilən Şah-Dəniz, Bahar-Qum-Dəniz, Azəri-Çıraq-Günəşli yataqlarının işlənilib hazırlanmasında iştirak edir.

İxtisaslaşmış neft donanmasının tərkibi, ədəd

Gəmi tipi	Gəmi sayı
Kran gəmiləri	22
Sərnişin gəmiləri	25
Lövbərdaşıyan təchizat-yedək gəmiləri (AHTSV)	19
Özül təchizat gəmiləri (PSV)	7
Yedək gəmiləri	3
Liman-yedək gəmiləri	8
Dalğıcı gəmiləri	11
Yanğınsöndürən gəmilər	6
Barjlar	6
Maye yükdaşıyan gəmilər (tankerlər)	8
Mühəndis-geoloji gəmilər	5
Sualtı borudüzən gəmilər	2
Neft məhsulları ilə çirkənlənmiş və fekal sular yığan gəmilər	12
Xidmətçi katerlər	68
Gəmi təmiri emalatxanası	3
Üzən kopyor	1
Torpaqqazan gəmi və karvanı	6
Cəmi	212

Gəmi təmiri və tikintisi:

“Zığ” Gəmi Təmiri və Tikintisi Zavodu və “Bibiheybət” Gəmi Təmiri Zavodu ASCO ilə yanaşı digər gəmiçilik şirkətlərinə gəmilərin və texniki avadanlıqların təmir edilməsi, onlar üçün sifarişlər əsasında müxtəlif növ ehtiyat hissələri, xüsusi boyalar və texniki vasitələrin hazırlanması xidmətləri göstərirlər. Eyni zamanda, 2017-ci ildən etibarən “Zığ” zavodu müvafiq sertifikatlaşma keçməklə gəmi tikintisi xidmətləri təqdim etməyə başlamışdır. Bu zavodlarda həmçinin gəmi sistem və

qurğularının, elektrik və radionaviqasiya avadanlıqlarının, mühərriklərin, cihazların quraşdırılması və sazlanması, dalğıcı və sualtı hidrotexniki işləri, gəmilərin doka qaldırılaraq, sualtı gövdə, sükan və vintlərinin yoxlanılması, onların təmizləmə və rəngləmə işləri, hidrostatik ayırıcı qurğuların, fərdi xilasetmə vasitələrinin yoxlanılması və təmiri, ASV tipli izolyasiya edən nəfəs aparatlarının təmiri işləri həyata keçirilir.

Təmir işlərinin keyfiyyətinin artırılması və təmir prosesinin sürətinin artırılması məqsədilə “Zığ” gəmi təmiri zavodunda üç ədəd yanalma körpüsü, zavodun yeni inzibati binası, yeni anbar kompleksi, yeməxana binası, məişət binası və soyunub-geymə binası tikilərək istifadəyə verilmişdir. Bundan əlavə, gövdə-qaynaq və mexaniki sexi, təmir sexi, kompressor binası, dəmirçi sexi, qazanxana binası, içməli su nasosxanası, transformator yarımstansiyası, istilik şəbəkəsi, yeni keçid məntəqələri tikilərək istifadəyə verilmiş, zavodun enerji və su təchizatı şəbəkələri qurulmuş, dəmirçi sexi və qazanxananın qazlaşdırılması təmin edilmişdir.

“Bibiheybət” gəmi təmiri zavodunda da infrastrukturun genişləndirilməsi işləri, o cümlədən sahilyanı körpünün əsaslı təmiri, tərsanələrin yanalma körpüləri üçün yarımstansiyanın tikintisi işləri aparılmışdır. Növbəti mərhələdə yanalma körpüləri və kranaltı yolların uzadılması, mövcud kranaltı yolların əsaslı təmiri, zavodun texniki avadanlıqlarının yenilənməsi nəzərdə tutulmuşdur.

Təhsil:

ASCO-nun strukturuna daxil olan Azərbaycan Dövlət Dəniz Akademiyası (ADDA) dənizçilik təhsili üzrə 130 illik təcrübəyə malikdir və Azərbaycanda, eləcə də regionda digər dövlətlərin gəmiçilik şirkətləri üçün dənizçilərin yetişdirilməsinə xidmət edir. Hazırda Akademiya 3 fakültə və 16 kafedra ilə tələbələrə xidmət göstərməkdədir. ADDA Beynəlxalq Dənizçilik Təşkilatı (IMO) tərəfindən tanınır. 2014-cü ildən başlayaraq, Akademiyada təhsil sistemində ciddi islahatlar aparılmış, Akademiyadan tələbə buraxılışı və ixtisaslaşma Gəmiçiliyin tələbatına uyğunlaşdırılmış, təhsildə və tələbə buraxılışında kəmiyyətə deyil, keyfiyyətə üstünlük verilməyə başlanılmışdır.

Bununla yanaşı, Akademiyanın tərkibində dənizçilərin peşəkarlıq və ixtisas səviyyəsinin artırılmasına xidmət edən, onların sertifikatlaşdırılmasını təmin edən Təlim-Tədris Mərkəzi (TTM) mövcuddur. Bu mərkəz müasir trenajor və simulyatorlarla təchiz edilmişdir və burada dənizçilərin sertifikatlandırılması üçün xüsusi kurslar təşkil olunur. Mərkəzdə keçirilən tədris proqramları IMO standartlarına tam uyğundur.

2016-cı ildə TTM-də ən son müasir gəmilərdə istifadə olunan dinamik mövqeləşdirmə (DP2) simulyatoru istifadəyə verilmişdir. Dinamik mövqeləşdirmə sistemi gəminin hərəkətvericilərindən aktiv istifadə edərək, onun mövqeyini və kursunu avtomatik rejimdə tam nəzarət altında saxlamağa imkan verir. DP2 trenajoru

dəniz əməliyyatlarında iştirak edən gəmi sürücülərinin hazırlanmasında çox böyük rola malikdir. Həmçinin, TTM-in keçirdiyi təlimlərin keyfiyyətinin bir qədər də artırılması üçün müvafiq sertifikatlar alınmışdır. Belə ki, “Bureau Veritas” və Amerika Gəmiçilik Bürosu (ABS) şirkəti tərəfindən mərkəzdə keçirilən 40 təlim üzrə müvafiq sertifikatlar təqdim olunmuşdur. Eyni zamanda, “The Nautical Institute” təşkilatı tərəfindən “DP Induction” və “DP Simulator” təlimlərinin keçirilməsinə şərait yaradan müvafiq sertifikat verilmiş və bununla da, Təlim Tədris Mərkəzi dünyada adıçəkilən təlimlərin keçirilməsinə səlahiyyəti olan 95 mərkəzdən biri, Xəzər regionunda isə yeganə təşkilat olmuşdur.

2016-cı ildə ASCO-nun strukturunda təhsil xidmətləri təqdim edən Azərbaycan Dənizçilik Kolleci yaradılmışdır. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin müvafiq qərarı ilə Azərbaycan Dəniz Balıq Sənayesi Kolleci ASCO-nun tabeliyinə verilmiş və onun bazasında ADDA-nın nəzdində Azərbaycan Dənizçilik Kolleci təsis edilmişdir. Kollecdə gəmi energetik qurğularının istismarı, enerji avadanlıqlarının və avtomatik vasitələrin istismarı, gəmi sürücülüyü, gəmilərin təmiri, gəmi maşın və mexanizmlərinin quraşdırılması ixtisasları üzrə mütəxəssislər hazırlanır.

Digər köməkçi sahələr

Yuxarıda qeyd olunan birbaşa fəaliyyət sahələrindən əlavə ASCO-nun aşağıdakı gəmiçilik sahələri üzrə köməkçi fəaliyyət sahələri mövcuddur:

- Logistika xidmətləri
- Quru yük limanı və agentlik xidmətləri

Logistika xidmətləri:

ASCO-nun tərkibində tam kompleksli logistika xidmətləri təqdim edən “ACSC Logistics” MMC fəaliyyət göstərir. Şirkət müxtəlif nəqliyyat növləri cəlb etməklə müxtəlif təyinatlı yüklərin başlanğıc məntəqəsindən təyinat məntəqəsinə təhlükəsiz, qısa zaman ərzində və effektiv daşınmasını təşkil edir. Bundan əlavə, “ACSC Logistics” MMC yükləndirənlərə optimal marşrutun və nəqliyyat növünün seçilməsi ilə bağlı məsləhətlərin verilməsi və yükün daşınması zamanı tələb olunan sənədləşmə, müşayiət, gömrük və sığorta xidmətləri göstərir.

Quru yük limanı və agentlik xidmətləri:

ASCO-nun tərkibində “Zığ” quru yük limanı kompleksi fəaliyyət göstərir. Limanın əsas məqsədi qabaqcıl texnika və texnologiyaları tətbiq etməklə quru yük limanının fəaliyyətinin təşkili, istismarı və idarə olunması, yerli və xarici şirkətlərə yüksək keyfiyyətli liman xidmətlərinin göstərilməsi, yük əməliyyatlarının aparılması, gəmilərə və sərnişinlərə xidmət göstərilməsi, habelə digər müvafiq liman xidmətlərinin göstərilməsindən ibarətdir.

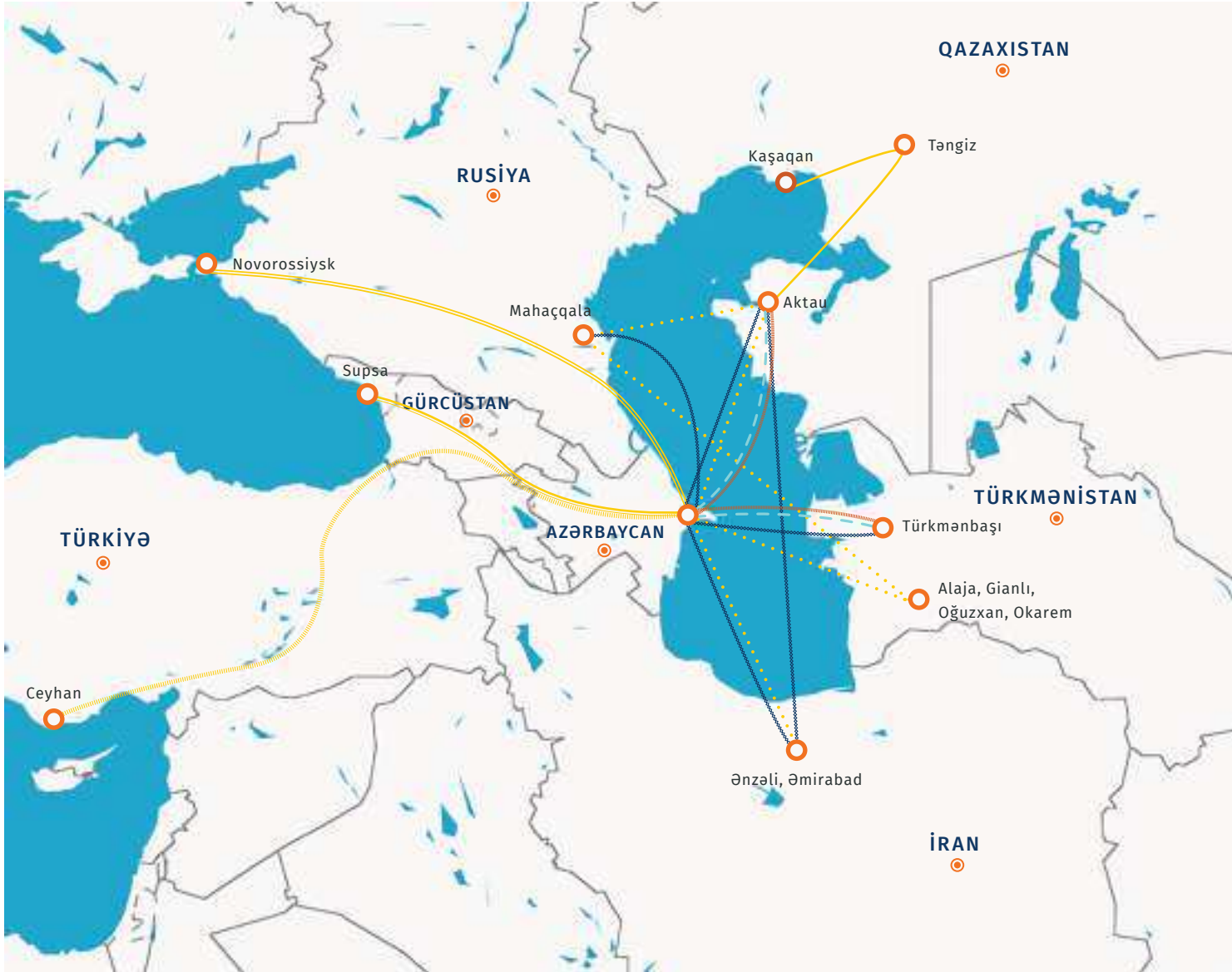
Quru yük limanı həmçinin agentlik fəaliyyəti də göstərir. Belə ki, qurum tərəfindən Azərbaycanın dəniz limanlarına gəmilərin gəlməsi, limanda olması və limandan çıxması ilə bağlı müxtəlif rəsmiləşdirmələr, gəmi sahibinin, fraxt edənin və ya gəmini istismar edən digər şəxsin müvafiq orqan və təşkilatlarda təmsil edilməsi və onların adından maliyyə tapşırıqlarının yerinə yetirilməsi də həyata keçirilir.

ƏMƏLİYYAT MARŞRUTLARI

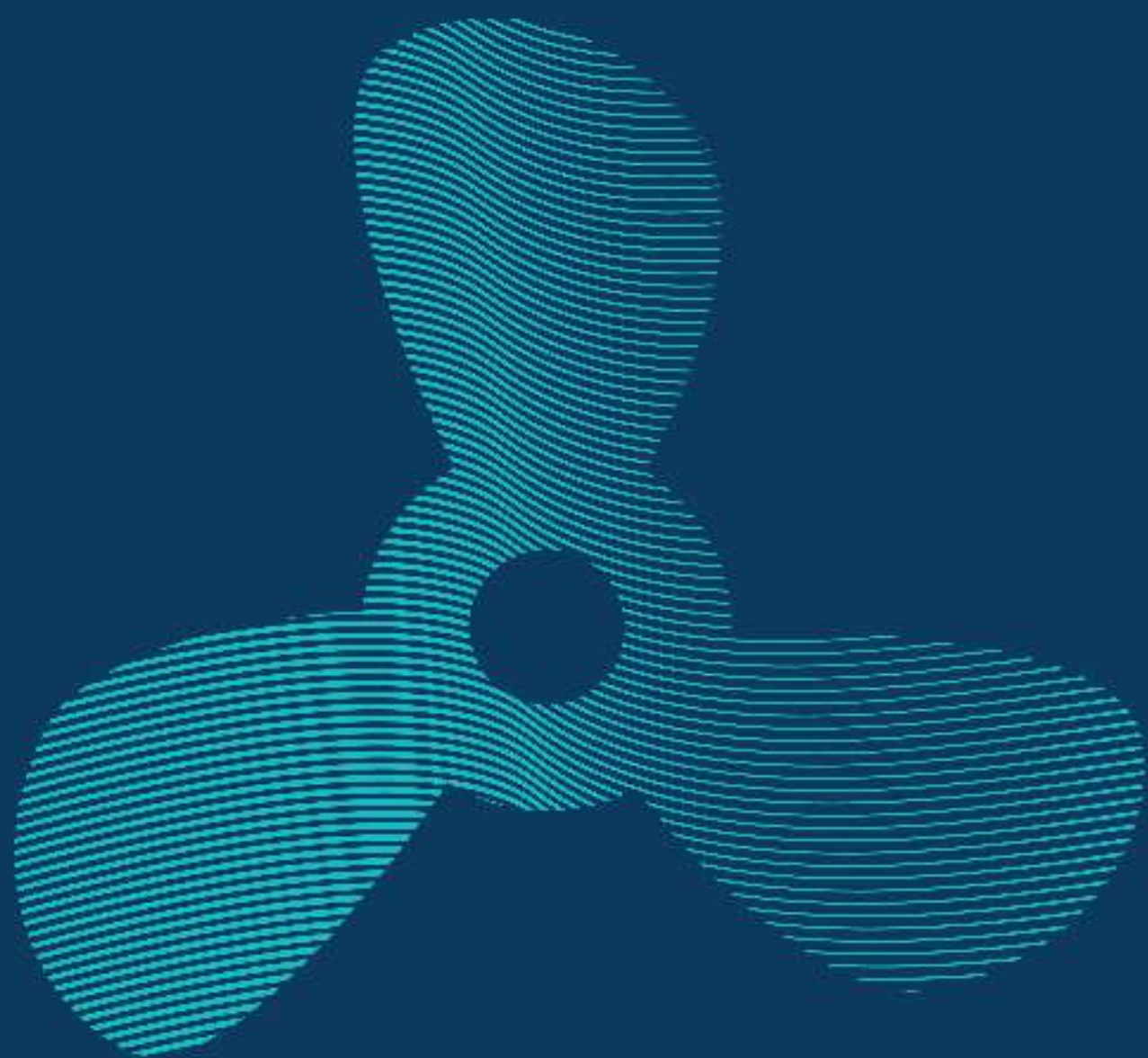
ASCO Xəzər dənizi və Xəzərdən kənar hövzələrdə, xüsusi ilə Qara və Aralıq dənizi hövzələrində gəmiçilik fəaliyyəti göstərir. ASCO gəmiçilik fəaliyyətində 160 illik zəngin təcrübəyə malikdir. 2014-cü ildən etibarən ASCO Xəzərdən kənardakı hövzələrdə fəaliyyətini yenidən bərpa etmişdir. Hazırda Xəzərdən kənar hövzələrdə Azərbaycan bayrağı altında 14 ədəd gəmi, o cümlədən 12 ədəd quru yük gəmisi və 2 ədəd tanker fəaliyyət göstərir.

Xəzərdən kənar marşrutlar aşağıdakı kimidir:

- Xəzərdə tankerlərlə daşıma marşrutları
- Xəzərdə quru yük gəmiləri ilə daşıma marşrutları
- Bərəllərlə daşıma marşrutları
- Ro-Ro tipli gəmilərlə daşıma marşrutları

STRATEGİYA

STRATEGİYA

DƏYƏRLƏR

Personal - Təcrübəli üzən heyət və peşəkar komandamız əsas dəyərimizdir.

Təhlükəsizlik - Təhlükəsiz iş mühitinin yaradılması, yüksək səviyyədə xidmətlərin göstərilməsi və risklərin qarşısının alınması daim diqqət mərkəzindədir.

Ətraf mühit - Fəaliyyətimizin bütün aspektlərində ətraf mühitə təsiri minimuma endirmək məqsədimizdir.

Keyfiyyətli xidmət - ASCO olaraq, zəngin təcrübə əsasında yüksək keyfiyyətli yükdaşıma və çoxşaxəli ixtisaslaşmış ofşor xidmətlərinin təqdim edilməsinə təminat veririk.

Davamlı İnkişaf - Effektiv və səmərəli idarəetməyə malik gəmiçilik şirkəti olaraq, göstərdiyimiz xidmətlərin müştərilərimiz üçün əlavə dəyər yaratması məqsədilə fəaliyyətimizin bütün aspektlərində davamlı inkişaf yolunu tutmuşuq.

MİSSİYA

Beynəlxalq yüklərin ahəngdar və fasiləsiz axınını təmin etmək və Azərbaycanın regional nəqliyyat qovşağı strategiyasına töhvə vermək.

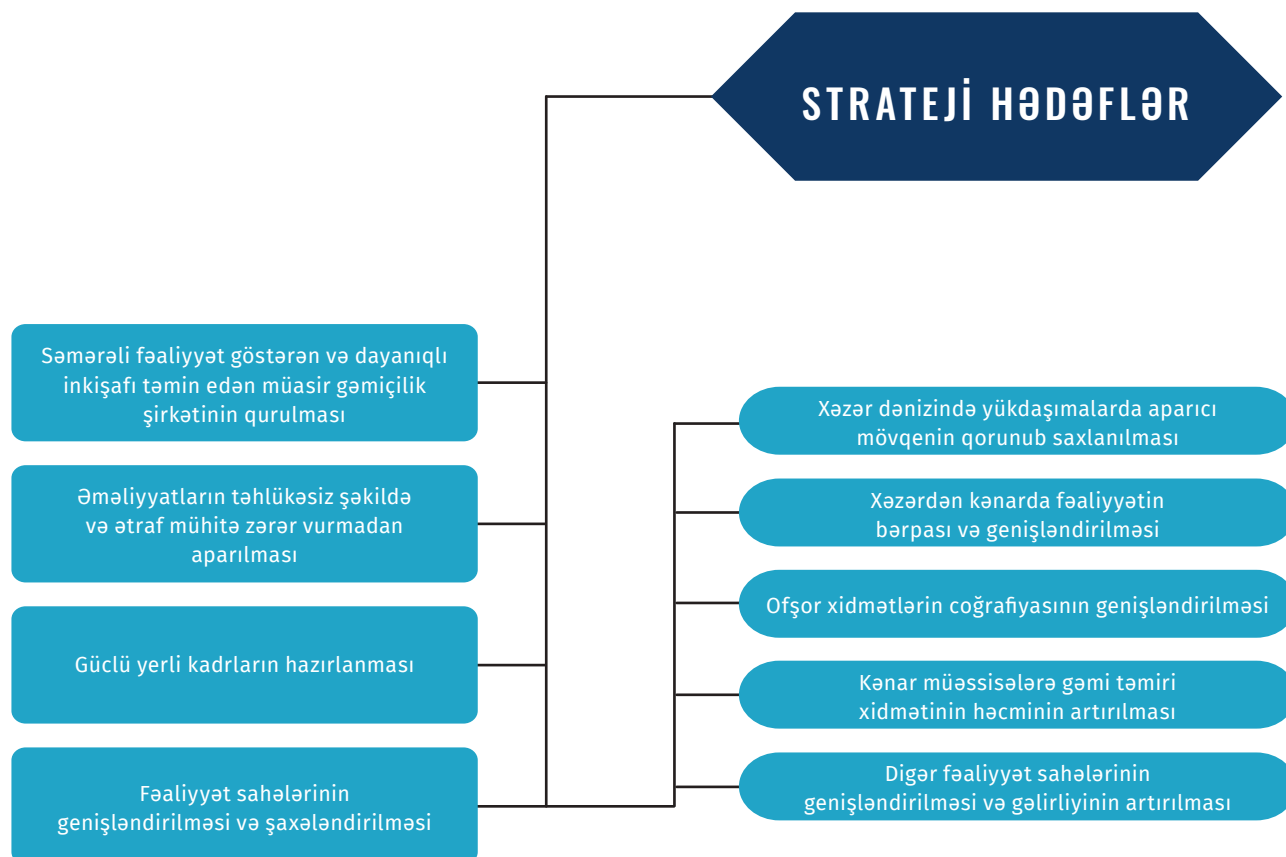
MƏRAM

Xəzər dənizində aparıcı mövqenin qorunub saxlanılması və Xəzərdən kənarda əməliyyatların genişləndirilməsi.

SLOQAN

Avropa və Asiya arasında Sizin ən qısa körpünüz

STRATEJİ HƏDƏFLƏR

DAYANIQLI İNKİŞAF MƏQSƏDİMİZ

Biz bütün dəyər zənciri boyu dayanıqlı inkişaf prinsiplərinə riayət etməyi qarşımıza məqsəd qoymuşuq. Fəaliyyətimizdə təbiətin və insan kapitalının əhəmiyyətini dərk edirik və bu istiqamətdə ola biləcək hər hansı mənfi təsirin minimuma endirilməsi davamlı uzunmüddətli hədəfimizdir.

CƏLAL FƏRƏCLİ – SƏDR MÜAVİNİ / CFO

ASCO olaraq biz Xəzər Dənizi, Qara və Aralıq Dənizlərində ticarət və ofşor gəmiçilik sahələrində geniş spektrli xidmətlər göstəririk. Bizim əsas dəyərlərimiz 160 ildən bəri miras kimi ötürülən Azərbaycan gəmiçiliyi təcrübəsi; müxtəlif tip müasir gəmilərdən ibarət çox şaxəli donanmamız; sağlamlıq, əməyin təhlükəsizliyi və ətraf mühitin mühafizəsi mövzusunda duyurluluğumuzdur.

Yarandığı andan etibarən ötən 5 il ərzində effektiv və səmərəli idarəetmənin nəticəsidir ki, ASCO hər bir maliyyə ilini qənaətbəxş iqtisadi göstəricilərlə başa vurmuşdur. Bu müddət ərzində ASCO-nun xalis mənfəəti 364 milyon AZN, mənfəət vergisi, maliyyə xərcləri və amortizasiya ayırmalarından öncəki mənfəəti (EBITDA) isə 833 milyon AZN təşkil etmişdir.

ASCO rəhbərliyi şirkətin davamlılığına ciddi önəm verir və global biznes arenasında mühüm iştirakçılardan biri olması üçün səylər göstərir. Məhz bu məqsədlə, hazırda bizim qarşımızda duran əsas vəzifələrdən biri əldə edilən iqtisadi səmərəni donanmamızı yeniləməyə yönəltməkdir. Ötən 5 il ərzində Şirkətimizin əsas əməliyyatlardan məcmu gəliri 1,976 milyon AZN təşkil etdiyi halda gəmilər və digər əsas vəsaitlərə yönəldilmiş investisiya məbləği 659 milyon AZN təşkil etmişdir. Məqsədimiz gəmilərin təkcə fiziki yenilənməsi deyil, eləcə də, bazarın tələbləri nəzərə alınmaqla bütün tip gəmilər üzrə və həmçinin regionlar üzrə diversifikasiya

nəticəsində səmərəli və rentabelli fəaliyyəti təmin etməkdir. Qarşımızda duran digər məsələlərdən biri də struktur təkmilləşdirilməsi nəticəsində yaranmış, ASCO-nun tərkibində olan və əsas fəaliyyət sahəsinə aid olmayan şirkətlərin rentabelli işləməsinə təmin etməkdir.

ASCO-nun fəaliyyəti barədə daha da təsəvvür yaratmaq üçün müəyyən rəqəmlərə bir qədər də göz ata bilərik. ASCO-nun cari aktivlərinin cari öhdəliklərinə olan nisbəti likvidlik baxımından dünya gəmiçilik sənayesi ortalamasından xeyli üstün göstəricidir. Bundan əlavə, hesabat edilən 5 illik müddət üzrə EBITDA marjası da gəmiçilik sənayesinin bir sıra nəhənglərinin göstəricilərindən üstündür və şirkətin fəaliyyətinin səmərəliliyi barədə aşkar xəbər verir.

Şirkətimiz Xəzər Dənizi regionunda olan lider mövqenin qorunması və xarici sularda bazar payının artması yönündə qarşıda bizi gözləyən imkanlardan yararlanmaq niyyətindədir. ASCO 2019-cu ilə ruh yüksəkliyi ilə qədəm qoyur və önümüzdəki illər ərzində bütün diqqətimiz effektiv idarəetmə və inkişafa yönəlməkdir.

BİZNES MODEL – BİZNESDƏ ƏSAS MƏQAMLAR

ASCO 100% səhmləri dövlətə məxsus olan gəmiçilik şirkətidir. ASCO növbəti illər üçün Gəmiçiliyin büdcəsini “İri dövlət şirkətlərinin gəlirlər və xərclər smetalarına baxılması və həmin smetaların təsdiq edilməsi üzrə Komissiya” ilə razılaşdırır və müvafiq qaydada büdcənin icrası barədə hesabat verir. Gəmiçilik yükdaşımalarda iştirak edən digər aidiyyəti dövlət qurumları ilə dəniz gəmiçiliyi sahəsində yerli və beynəlxalq daşımaların artırılması, ölkənin rəqabət qabiliyyətinin və tranzit potensialının gücləndirilməsi istiqamətində sıx əməkdaşlıq edir və şirkətimizin fəaliyyətində onlar da maraqlı tərəf qismində çıxış edirlər. Bundan əlavə, gəmiçilik sahəsi beynəlxalq fəaliyyətə çox şaxəli donanmaya sahib gəmiçilik şirkətidir. Hazırda, ASCO-nun tərkibində yükdaşımaları təmin edən nəqliyyat donanması, eləcə də neft və qaz sənayesinə müxtəlif ixtisaslaşmış xidmətlər təqdim edən neft donanması mövcuddur. Ümumilikdə, donanmaya 20 tiptən artıq müxtəlif təyinatlı və geniş profilli, ümumi sayı 250-dən çox olan gəmilər daxildir. Donanmadakı gəmilərin təyinatına görə müxtəlifliyi və çox şaxəliliyi nəzərə alınmaqla, ASCO dünyada unikal gəmiçilik şirkəti hesab olunur. Yükdaşımaları təmin edən nəqliyyat donanmasına tanker gəmiləri, universal quru yük gəmiləri, bərələr və Ro-Ro tipli gəmilər daxildir. Neft sənayesinə ixtisaslaşmış ofşor xidmətləri təqdim edən neft donanmasının tərkibinə isə kran gəmiləri, sərnişin gəmiləri, lövbərdaşıyan təchizat-yedək gəmiləri, özül təchizat gəmiləri, yedək gəmiləri, dalğıcı gəmiləri, yangınsöndürən gəmilər, barjalar, mühəndis-geoloji gəmilər, sualtı borudüzən gəmilər, torpaqqazan gəmilər və digərləri daxildir.

Trans-Xəzər dəhlizi üzrə müxtəlif yüklərin, o cümlədən neft və neft məhsullarının, konteynerlərin, quru

yüklərin, vaqon və avtotexnika yüklərinin daşınmasında ASCO çox sayda yerli və xarici müştərilərə xidmət göstərir. Xəzər dənizində fəaliyyət göstərən ticarət gəmilərimiz Xəzəryanı ölkələrin limanları arasında yük daşımalarını həyata keçirirlər. Eyni zamanda, Gəmiçiliyin bir bazardan asılılığının azaldılması və fəaliyyətinin şaxələndirilməsi məqsədi ilə, 2014-cü ildə ASCO Xəzərdən kənar beynəlxalq sulara fəaliyyətini bərpa etmişdir. Hazırda, ASCO Qara və Aralıq dənizi hövzələrində Azərbaycan bayrağı altında 14 ədəd gəmi, o cümlədən 12 ədəd quru yük gəmisi və 2 ədəd tanker istismar edir.

Bununla əlaqədar, Qara və Aralıq dənizlərində üzən ticarət gəmilərimiz Türkiyə, İtaliya, Fransa, Yunanistan, Bolqarıstan, Rumıniya, Rusiya, Ukrayna, İsrail, Əlcəzair, Mərakeş və Misir kimi ölkələrin limanlarına daxil olurlar. Bu haqda daha ətraflı hesabatın “Donanmamız və əsas fəaliyyət sahələri” və “Əməliyyat marşrutları” bölmələrindən məlumat ala bilərsiniz.

Neft və qaz sənayesinə ixtisaslaşmış xidmətlərin göstərilməsində, şirkətimizin əsas müştəriləri Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin Azneft İstehsalat Birliyi (Azneft İB), SOCAR Logistics DMCC, SOCAR AQŞ MMC, Bahar Enerji Əməliyyat Şirkəti, BP, Total, Saipem və onların başqa xarici podratçı şirkətləri, digər hüquqi və fiziki şəxslərdir. ASCO ən böyük müştərisi olan Azneft İB-nin tələblərinə və tələbatına tam olaraq cavab verə bilən donanmaya malik Xəzər Dənizində yeganə gəmiçilik şirkətidir. Eyni zamanda, ASCO Xəzərin digər sektorlarında, Rusiya, Qazaxıstan, Türkmənistan sektorlarında da həyata keçirilən bir sıra layihələrdə iştirak edir, Prime Exerter, Lukoil, Jan de Nul, Maersk və digər iri müştərilərlə əməkdaşlıq edir.

Mövcud müştəri bazasının qorunması, onlarla biznes münasibətlərinin dərinləşdirilməsi və yeni müştərilərin cəlb edilməsi istiqamətində şirkətimizin qarşısında duran əsas məsələlər donanmamızın vaxtında müasir gəmilərlə yenilənməsi və personalın inkişafıdır.

Donanmamızın yenilənməsi məqsədilə, son 5 il ərzində ASCO tərəfindən 20 ədəd yeni və müasir gəmi, o cümlədən nəqliyyat donanmasına 8 ədəd quru yük gəmisi və 1 ədəd tanker gəmisi, ixtisaslaşmış neft donanmamıza isə 1 ədəd Xəzər Dənizində ən böyük yedək-təchizat gəmisi, 6 ədəd təchizat və yedək gəmiləri, 1 ədəd liman-yedək gəmisi və 3 ədəd sərnəş gəmisi alınmışdır.

Donanmamızın yenilənməsi istiqamətində atılan digər addım kimi, hazırda əsas tərəfdaşlarımızdan biri olan Bakı Gəmiqayırma Zavodu MMC-də şirkətimizin sifarişi ilə dörd ədəd tanker və iki ədəd Ro-Pax/Bərə tipli gəmilər tikilməkdədir. Qeyd edilən gəmilərdən iki tanker və iki bərənin tikintisinin maliyyələşməsinin 30%-i, digər iki tankerin isə 50%-i Azərbaycan Respublikası Prezidentinin sərəncamı ilə dövlət əsaslı vəsait qoyuluşu hesabına maliyyələşir. Qalan hissənin maliyyələşməsi isə

şirkətimizin daxili imkanları hesabına həyata keçirilir. Yaxın vaxtlarda Gəmiçiliyin donanmasının yenilənməsi planı çərçivəsində, Bakı Gəmiqayırma Zavodunda daha 2-6 ədəd gəminin tikintisi üzrə sifarişin verilməsi planlaşdırılır. Qeyd edək ki, donanmanın yük sahiblərinin, eləcə də regionda həyata keçirilən və perspektivdə nəzərdə tutulan neft-qaz layihələrinin tələblərinə uyğun səviyyədə saxlanılması məqsədi ilə, ASCO tərəfindən 2025-ci ilə kimi donanmanın yenilənməsi planı hazırlanmışdır və aidiyyəti dövlət qurumları ilə müzakirəyə təqdim edilmişdir. Növbəti illər üçün donanmanın yenilənməsi planı üzrə ASCO-nun struktur qurumlarından biri olan Zığ Gəmi Təmiri və Tikintisi Zavodunda (ZGTTZ) Xəzər Dəniz Neft Donanması (XDND) üçün bir sıra kiçik su tutumlu gəmilərin tikilməsinə artıq başlanılıb. Qeyd edək ki, bu gəmilərin layihəsi digər struktur qurumumuz – Xəzər Dəniz Nəqliyyatı Layihə-Axtarış və Elmi Tədqiqat İnstitutunun (XDNLA ETİ) mütəxəssisləri tərəfindən hazırlanmışdır.

ASCO-nun strukturuna daxil olan və Azərbaycanda gənc dənizçilərin yetişdirilməsini təmin edən Azərbaycan Dövlət Dəniz Akademiyasında (ADDA) gəmi sürücülüyü, gəmi

mexanikası və elektromexanikası fakültələri üzrə bakalavr və magistr təhsili verilir. Akademiyanın tələbələri üçün gəmilərdə tədris, istehsalat və üzmə təcrübələri təşkil edilir. Bundan əlavə, Akademiyanın nəzdində Dənizçilik Kolleci də fəaliyyət göstərir. ADDA Beynəlxalq Dəniz Təşkilatı (IMO) tərəfindən tanınmış və dünya ali dəniz təhsili sisteminə daxil edilmişdir. Eyni zamanda, Akademiya Beynəlxalq Dəniz Universitetləri Assosiasiyasına üzv qəbul olunmuşdur və Akademiyanın verdiyi diplom və sertifikatlar beynəlxalq səviyyədə tanınır. ADDA-nın iki məzunu "dəniz daşınmalarının idarə olunması və logistika" və "dənizçiliyin idarə olunması" ixtisasları üzrə İsveçin Malmö şəhərində yerləşən Dünya Dənizçilik Universitetində magistr təhsili almış və bu təhsil 2017-ci ilin Təqaüd Proqramı çərçivəsində ASCO-nun hesabına təmin edilmişdir. Təhsilində fərqlənən, fərdi keyfiyyətləri ilə seçilən və yüksək akademik nəticələr göstərən tələbələrimiz və məzunlarımız üçün təkcə ASCO-nun gəmilərində deyil, eyni zamanda dünyanın aparıcı və nüfuzlu gəmiçiliklərində də təcrübə keçmələri üçün şərait yaradılır.

Belə ki, ADDA məzunu olan iki nəfər əməkdaşımız “Columbia Shipmanagement Ltd” şirkətində təcrübə keçir, daha üç ADDA məzunu olan əməkdaşımızın da bu təcrübədə iştirakı gözlənilir. Onu da qeyd edək ki, ADDA-da təhsili dövründə yüksək nəticələr əldə edən tələbələrə fərdi təqaüd və işlə təmin edilmələri ilə bağlı ASCO-nun sədri tərəfindən zamanət məktubu təqdim edilir.

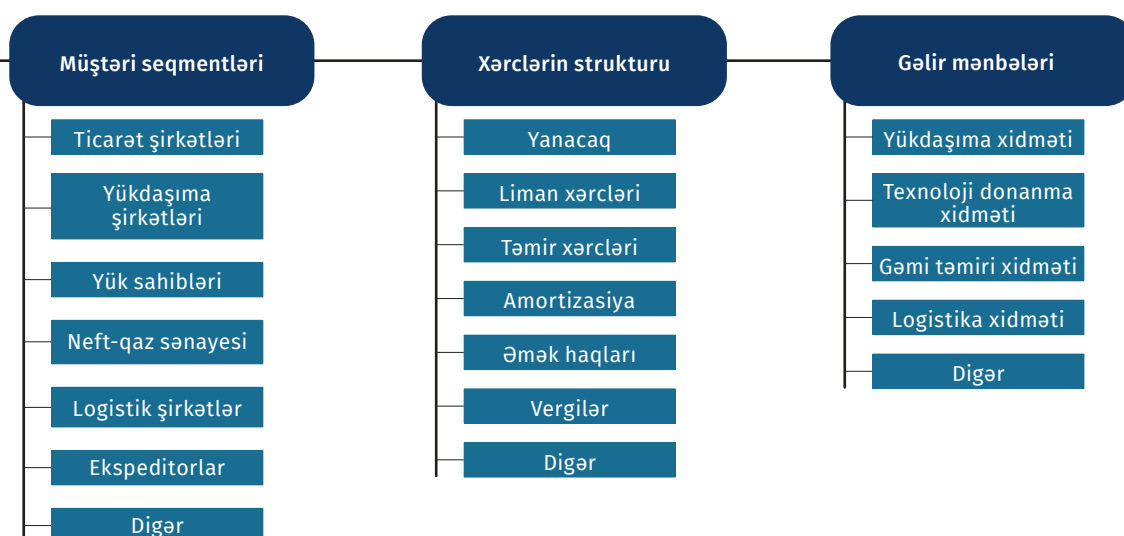
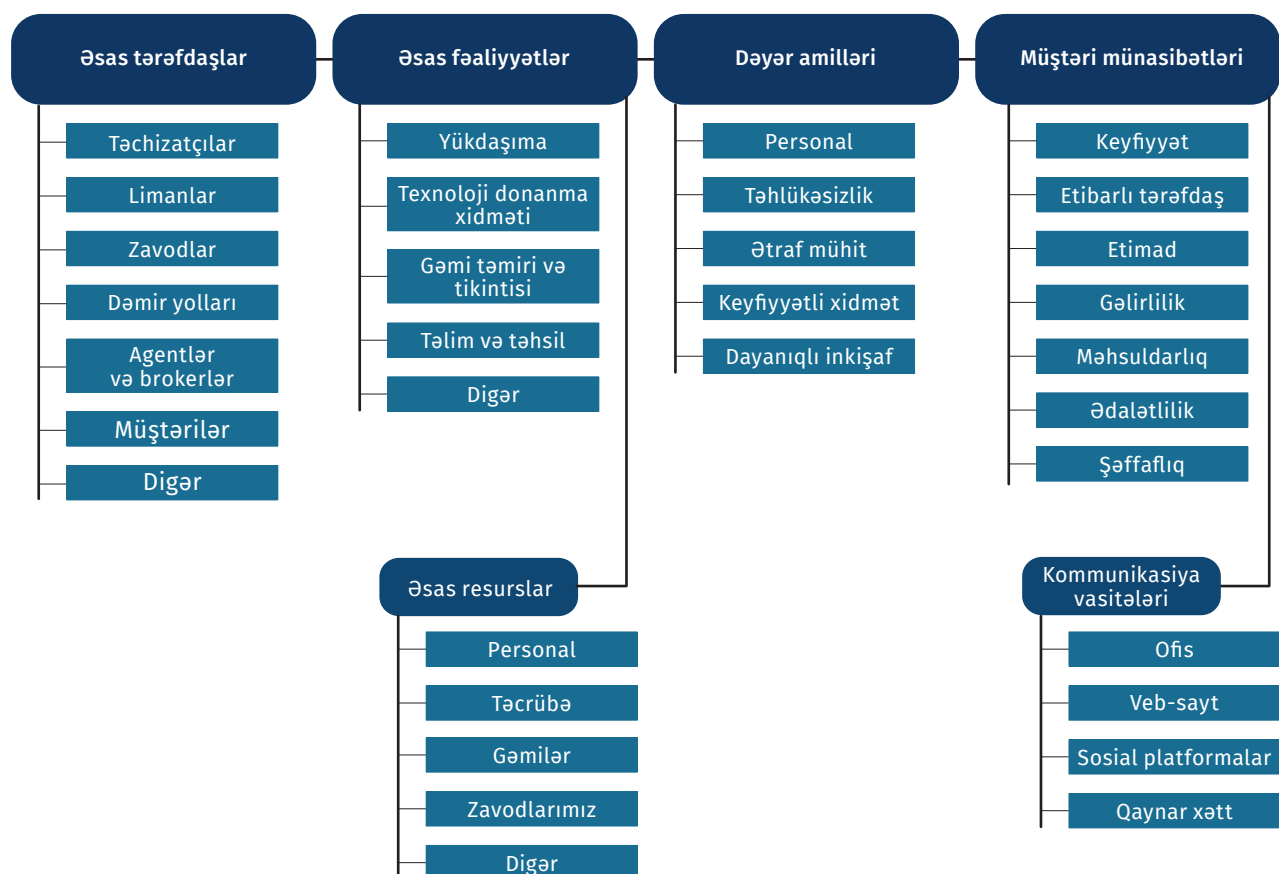
ADDA-nın tərkibində dənizçilərin peşəkarlıq və ixtisas səviyyəsinin artırılmasına xidmət edən, onların sertifikatlaşdırılmasını təmin edən Təlim-Tədris Mərkəzi (TTM) fəaliyyət göstərir. TTM-in başlıca məqsədi şirkətimizin hər iki donanmasının – həm Dəniz Nəqliyyatı Donanmasının, həm də Xəzər Dəniz Neft Donanmasının dənizçiləri üçün təlimlərin təşkil edilməsi və onların sertifikatlaşdırılmasıdır. Eyni zamanda, TTM kənar gəmiçilik şirkətlərinin əməkdaşları üçün də təlimlər təşkil edir və sertifikatlaşma işlərini həyata keçirir. 2016-cı ildə TTM-də yeni dinamik mövqeləşdirmə sistemi (DP) üzrə trenajor istifadəyə verilmişdir. Dinamik mövqeləşdirmə sistemi gəminin hərəkətvericilərindən aktiv istifadə edərək, onun mövqeyini və kursunu avtomatik rejimdə tam nəzarət altında saxlamağa imkan verir. “Bureau Veritas” və “American Bureau of Shipping” şirkətləri tərəfindən mərkəzdə keçirilən 40 təlim üzrə müvafiq sertifikat təqdim olunmuşdur. 2017-ci ildə TTM-də Böyük Britaniyanın “The Nautical Institute” təşkilatı tərəfindən audit aparılmış, nəticədə mərkəzə “DP Induction” və “DP Simulator” təlimlərinin keçirilməsinə şərait yaradan müvafiq sertifikat təqdim olunmuşdur. Bununla da, TTM qeyd edilən təlimlərin keçirilməsinə səlahiyyəti olan dünyada 95 mərkəzdən biri, Xəzər Dənizində isə yeganə təlim mərkəzi olmuşdur.

ASCO-nun geniş profilli fəaliyyət sahəsi, təchizat zəncirində müxtəlif yerli və xarici şirkətlərlə əməkdaşlığı labüd edir. Təchizat zəncirinə yerli və beynəlxalq mal-material və xidmət tədarükçüləri daxildir. Təchizatçıların seçilməsi Gəmiçiliyin satınalmalar qaydalarına əsasən həyata keçirilir və burada biznes etikası, antikorrupsiya, şəffaflıq və digər bu kimi bir çox aspektlərə ciddi fikir verilir. Qeyd edək ki, Gəmiçiliyin satınalmalar qaydaları, eləcə də mal-material, iş və xidmətlərin alınması üzrə Gəmiçilikdə elan olunan tenderlər barədə məlumat şəffaflıq prinsiplərinə uyğun olaraq, açıq şəkildə ASCO-nun rəsmi internet sahifəsində dərc edilir. Təchizatçıların qiymətləndirilməsi ASCO-da kollegial qaydada Satınalmalar Komitəsi tərəfindən həyata keçirilir. Cəmiyyət üzrə təchizatçılarla işlərdə satınalma prosesinin təşkili və idarə olunması Azərbaycan Respublikasının Qanunver-

ciliyi, eyni zamanda ASCO-nun “Satınalmalar Komitəsinin Əsasnaməsi”, “ASCO üzrə Satınalmaların Təşkili və İdarə Olunması Qaydaları”, “Müsabiqəyə dəvət sənədləri”, “Mal, iş və xidmətlərin satın alınması üzrə nümunəvi müqavilə” formaları və “Müsabiqənin nəticəsi haqqında yekun Protokol” sənədləri ilə tənzimlənir. ASCO-nun yerli və xarici şirkətlərdən ibarət təchizat zəncirinə gəmi tikintisi və təmiri, tikinti, mal-material təchizatı, mühəndislik, rabitə, liman, sığorta və digər xidmətləri təqdim edən şirkətlər aiddir. ASCO təchizatçıları ilə əməkdaşlıqda qarşılıqlı faydanın əldə olunmasına çalışır və əsasən yerli təchizatçılara üstünlük verir. Yerli təchizatçılar dedikdə, Azərbaycan Respublikasında qeydiyyatdan keçmiş və Azərbaycan qanunvericiliyinə uyğun olaraq vergi məsuliyyəti daşıyan şirkətlər nəzərdə tutulur. 2016-cı və 2017-ci illərdə yerli təchizatçılara xərclənən məbləğ ortalama olaraq, ümumi təchizat xərclərinin 67%-ni təşkil etmişdir.

ASCO BİZNES MODELİ

SEVDA MƏMMƏDOVA – İRİE DEPARTAMENTİNİN RƏİSİ

Əməliyyatların uğurlu nəticələnməsi idarəetmə və istehsalat sahəsində yüksək ixtisaslı mütəxəssislərin hazırlanmasından və kadr potensialının təkmilləşdirilməsindən birbaşa asılıdır. Buna görə də, dünyada bu gün insan potensialını inkişafın mərkəzinə qoymaq, bu prosesi insana doğru yönəltmək, mövcud problemləri açmaq, həm də mənəvi dirçəlişə yol açmaq əsas məqsəddir.

Davamlı inkişaf naminə kadr hazırlığı məsələsi Gəmiçilikdə prioritet hesab olunur, həm dövlət, həm də Gəmiçilik tərəfindən dəstəklənir. Ölkədə gəmiçilik sahəsinin inkişafı üçün fasiləsiz ali və peşə təhsili sistemi yaradılıb və davamlı olaraq inkişaf etdirilir. Belə ki, Gəmiçilik insan kapitalına istiqamətləndiyindən və kifayət qədər əmək tutumlu sahə olduğundan, kadrların yüksək ixtisasına və onların məhsuldarlıq göstəricilərinə diqqət edilir. Hazırda Şirkətimizdə idarəetmə sistemində və istehsalatda çalışan kadrların hazırlığı, yenidən hazırlığı və peşəkarlıq səviyyəsinin yüksəldilməsi işi daimi aparılır.

ASCO yarandığı andan ötən 5 illik dövr ərzində insan resurslarının idarə edilməsi (İRİE) sahəsində görülən əsas işlərlə qısaca tanış olaq:

- Gəmiçiliyin təşkilati strukturu və İRİE sistemi qurulub;
- İRİE üzrə strategiya və qısa, orta və uzun müddətli məqsədlər işlənilib;
- İRİE siyasəti, əsasnamələri, prosedurlar, təlimatlar və daxili qaydalar yazılıb;
- İşə qəbul, planlama, təlim və inkişaf, fəaliyyətin qiymətləndirilməsi, istedadlı gənclərlə iş və s. kimi İRİE funksiyaları təşkil edilib;
- İRİE hesabatlılıq sistemi, proseslərin avtomatlaşdırılması və tətbiqi istiqamətində mühüm işlər görüldü.

PERSONAL İLƏ MÜNASİBƏT

Biz inanırıq ki, ASCO-nun dəyərləri ilə uyğunlaşmış və missiya və məqsədimizə xidmət edən işçilər uzun müddətli perspektivdə şirkətlə bir inkişaf etməlidirlər. Biz işçiləri motivasiya edən və şirkətdə müxtəlifliyi tərənnüm edən iş şəraiti yaratmışıq. Bizim şirkətdə işçiləri maddi və mənəvi motivasiya etmək məqsədilə karyera inkişaf planı tətbiq edilir. Bərabərliyi və təhlükəsizliyi tərənnüm edən və işçilərin şəxsi və professional həyatı arasında balansı qoruyan iş şəraitinin olmasına önəm verilir. Şirkətimizdə işçi-rəhbər münasibətləri qarşılıqlı inam və hörmət əsasında qurulub.

Şirkətdə öz peşəkarlıq səviyyəsini artırmaq və karyera inkişafına nail olmaq üçün hər bir işçiyə bərabər imkanlar yaradan iş mühiti qurulmuşdur. Ən yaxşılardan işə qəbul edilməsi və gələcəyin liderlərinin yetişdirilməsi üçün şirkətdə lazımi proseslər qurulub və bu yöndə işlər davam etdirilir. Şirkətin gələcəkdə uğurlu fəaliyyət göstərməsində ən vacib amillərdən biri ən yaxşı işçilərin qorunub saxlanması və idarə edici vəzifələrə təyin edilməsidir.

Bu səbəbdəndir ki, şirkətimizdə işçilərin peşəkar inkişafına ciddi önəm verilir. Güclü azərbaycanlı dənizçi kadr potensialının hazırlanması və ölkədə dənizçi peşəsinin təbliği, akademiyaımızda təhsilin keyfiyyətinin yüksəlməsi, personalın peşəkarlığının davamlı artırılması, potensiallı gənclərin üzə çıxarılaraq aparıcı vəzifələrə təyin olunması kimi məsələlər əsas prioritetlərdəndir. Bu məqsədlə ASCO-nun daxili imkanları hesabına mütəmadi olaraq beynəlxalq səviyyədə tanınan təcrübəli gəmiçilərin təlimləri təşkil edilir, gənc əməkdaşların dənizçilik sahəsində ixtisaslaşan nüfuzlu şirkətlərdə və ya ASCO-nun xarici sularda üzən gəmilərində təcrübə keçmələri üçün xüsusi layihələr həyata keçirilir. ASCO-nun təqaüd proqramına uyğun olaraq hər il magistr təhsili almaq üçün ADDA məzunları dünyanın nüfuzlu ali məktəblərinə göndərilir. Bundan əlavə, akademiyaımızda karyera mərkəzi yaradılmışdır ki, bu mərkəzdə cəmlənən tələbə və məzunlar barədə məlumatlar sayəsində ASCO onların gələcək peşəkar həyatının qurulmasında yaxından iştirak edir. Akademiyaımızda təhsildə fərqlənən tələbələrə fərdi təqaüd verilir və onlar məzun olduqdan sonra işlə təmin olunurlar. Bu, şirkətin kadr potensialının formalaşmasında savadlı gənc dənizçilərə üstünlük verməsinin bariz nümunələrindən biridir.

İşçiləri yüksək motivasiyada saxlamaq rəhbərliyin qarşısında duran əsas məsələlərdən biridir. İşçilərin əməyi mütəmadi olaraq fərdi qiymətləndirmə edilir. Nəticədə işçilərin ehtiyac duyduğu inkişaf istiqamətləri müəyyənləşdirilir və bu yöndə tədbirlər görülür. Bundan əlavə, işçilər bonus və maddi mükafatlar da alırlar. Öz sahələrində seçilmiş mütəxəssislər fəxri fərmanla da təltif edirlər.

Qeyd edilən məqamlarla yanaşı, şirkətimizdə işçilərin asudə vaxtını səmərəli və sağlam keçirməsinə, işdən kənar sosial həyatda da dost münasibətlərinin yaradılmasına xüsusi önəm verilir. Belə ki, ASCO mütəmadi olaraq işçilər arasında müxtəlif idman tədbirləri, o cümlədən üzgüçülük, futbol və digər idman yarışları, komanda ilə səyahətlər təşkil edir. Bu tədbirlər işçilər arasında peşəkar münasibətlərlə yanaşı səmimiyyətin və inamın artmasına xidmət edir.

DƏYƏR YARATMA VƏ FƏALİYYƏTİN ŞƏFFAFLIĞI

ASCO yaradıldıqdan sonra dövlət gəmiçiliklərinin birləşdirilməsi prosesi rəvan şəkildə həyata keçirilmiş və gəmiçilik sahəsində vahid sinerji əldə edilmişdir. Ədalət prinsipi əsas götürülərək şəffaflıq, optimallaşdırma və diversifikasiya istiqamətlərində işləri əhatə edən Gəmiçiliyin Strateji İnkişaf Proqramı işlənilib hazırlanmışdır.

Şirkətin səmərəli idarə edilməsi məqsədilə fəaliyyətimizin hər sahəsində proqram təminatlarının tətbiqinə ciddi önəm verilmişdir. Belə ki, 2014-cü ildə fiber optik kanallarla mərkəzi korporativ şəbəkə yaradılmışdır və elə həmin ildən SAP ERP sistemi tətbiq edilir. Hazırda SAP ERP sisteminin maliyyə, insan resurları, material ehtiyatlarının idarə olunması, satış, xərclərin bölüşdürülməsi və xəzinədarlıq kimi modullarından istifadə edilir. Yükdəşimlər üzrə proqramlar istifadəyə verilmiş və mərkəzi dispetçer xidməti qurulmuşdur. İnsan resurlarının idarə edilməsi sahəsində İRİD vahid elektron məlumat bazası yaradılmışdır. Elektron biletlə satış, elektron təchizat sistemi və elektron sənəd dövriyyəsi sistemləri tətbiq edilmişdir. Şirkətin yeni veb sahifəsi və daxili portalı hazırlanmışdır.

Əməliyyatların optimallaşdırılması və diqqətin əsas inkişaf perspektivlərinə yönləndirilməsi məqsədilə şirkətimizin birbaşa fəaliyyət profilinə aid olmayan struktur bölmələri təhvil verilmişdir. Belə ki, 2014-cü ildən etibarən ASCO tərəfindən:

- 168 binadan ibarət mənzil kommunal təsərrüfatı,
- dənizçilərin mədəniyyət evi,
- kənd təsərrüfatı üçün istifadə olunan 1,638 hektar ərazisi və ümumi sahəsi 1,027 kv.metr olan inzibati binadan ibarət "Dənizçi" yardımçı kənd təsərrüfatı müəssisəsi və
- Mərkəzi Dənizçilər Xəstəxanası

aidiyyatı qurumlara təhvil verilmişdir.

Cəmiyyət mühasibat uçotunu Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartları (MHBS) əsasında aparır. Şirkətin MHBS üzrə hazırlanmış maliyyə hesabatları hər il EY şirkəti tərəfindən audit olunmuş və müsbət rəy almışdır. Bundan əlavə, ASCO tərəfindən iqtisadi, sosial və ekoloji sahələrdə fəaliyyətin nəticələrini əhatə edən davamlı inkişaf haqqında hesabatlar hazırlanmışdır. Bu hesabatlar da EY şirkəti tərəfindən audit olunmuş və müsbət rəy almışdır. Qeyd edilən hesabatlar şirkətimizin daim yenilənən və geniş məlumatları özündə əks etdirən veb saytında ictimaiyyətin diqqətinə çatdırılmaq məqsədilə dərc olunur.

2014-cü ilin iyul ayından etibarən, ASCO daxili idarəetmə sisteminin qiymətləndirilməsi, öz fəaliyyətinin SMS (Safety Management System) və beynəlxalq ISO standartlarına uyğunluğunun yoxlanılması məqsədilə, beynəlxalq Amerika Gəmiçilik Bürosu (ABS) şirkətini dəvət etmiş və audit keçirilmişdir. ABS şirkəti tərəfindən GAP təhlillər aparılmış və həmin təhlillər nəticəsində yeni idarəetmə sistemi tətbiq edilmişdir. Yeni sistem KSƏTƏMM departamenti və ABS Konsaltinq tərəfindən birlikdə işlənilib hazırlanmışdır. Bu sistem özündə ISM-2010, SOLAS, MARPOL, ISO-14001, ISO-18001, ISO-9001 və ISO-50001 beynəlxalq idarəetmə standartlarının tələb və tövsiyyələrini cəmləşdirib. Daxili idarəetmə sisteminin beynəlxalq standartlara uyğunluğu təsdiq edilmiş və 2015-ci ilin sentyabr ayında keçirilmiş auditin nəticələrinə uyğun ISO sertifikatlar alınmışdır.

2016-cı ildə Fitch Ratings şirkəti tərəfindən ASCO-nun maliyyə və biznes modelləri təhlil edilmiş, likvidliliyi və öz kredit öhdəliklərini yerinə yetirmək qabiliyyətinin dayanıqlı olduğu müəyyənəşdirilərək şirkətimizə müsbət kredit reytingi verilmişdir.

Şirkət üzrə davamlı olaraq üzən heyətin attestasiyası aparılır. İdarəedici və rəhbər personalın hazırlıq səviyyəsinin yüksəldilməsi məqsədilə mütəmadi olaraq xüsusi beynəlxalq təlimlər keçirilir. Bu sahədə ASCO tanınmış beynəlxalq şirkətlər – ABS, Azərbaycan Professional Maliyyə Menecerləri Assosiasiyası, EY və BIMCO-nun Biznes Akademiyaları ilə sıx əməkdaşlıq edir.

Cəmiyyət yarandığı andan bəri işçilərin əmək haqlarına bir neçə dəfə baxılmış, həm üzən və həm də sahil heyətinin maaşları dəfələrlə qaldırılmışdır. 80-ci illərdən mənzil növbəsində duran dənizçilərin və onların ailələrinin mənzillə təmin olunması məqsədilə 2017-ci ilin oktyabr ayından şirkətimizin daxili imkanları hesabına 472 mənzilli yaşayış kompleksinin tikintisinə başlanmışdır. Bununla paralel, işçilərin iş şəraitinin yaxşılaşdırılması məqsədilə 2017-ci ildən etibarən Bakı şəhərinin ən gözəl mənzərəli yerlərindən biri olan Bayraq meydanının yanında şirkətimizin yeni inzibati binası da tikilməkdədir.

Yarandığı andan günümüzədək ASCO-da atılan addımlar şirkətimizin yerli bazarda lider mövqeyə sahib olmasına və onu qorumasına, eləcə də beynəlxalq bazarlara açılmasına xidmət etmişdir. Yeni texnologiyalardan istifadə, donanmalarımızın yenilənməsi və personalımızın əmək bacarığının və biliklərinin artırılması nəticəsində biz müştərilərimizə keyfiyyətli və güvənilir xidmətlər göstəririk. Vaxtında atılmış çevik idarəetmə qərarlarının nəticəsidir ki, şirkət yarandığı andan etibarən gəlirliliyini dəfələrlə artırmış və tanınmış müasir beynəlxalq gəmiçilik şirkəti olmaq yönündə əmin addımlarla irəliləyir.

Növbəti səhifədə gördüyünüz Altı Kapital modeli şirkətin fəaliyyət dövrü ərzində istifadəsində olan əsas resursları hasilatə necə çevirdiyini göstərmək üçün istifadə olunan vasitələrdən biridir. Altı kapital maliyyə, istehsalat, intellektual, insan, sosial və təbii kateqoriyaları üzrə bölünmüş və bu kapitalların hər biri üzrə təsviri açıqlamalar, mövcud olan əsas resurslar, və şirkətin bu resursları əsasən hansı hasilat nəticəsinə çevirdiyi bariz olaraq göstərilmişdir.

ASCO – ALTI KAPITAL MODELİ

Kapitallar		Təsviri	Resurslar	Nəticələr
İqtisadi	Maliyyə	Biznesi maliyyələşdirən iqtisadi resurslar	• Kapital payı • Borc maliyyələşdirməsi • Bölüşdürülməmiş mənfəət	• Gəlirlər • Layihələrin maliyyələşdirilməsi • Səhmdar üçün mənfəət
	İstehsalat	Gəlir gətirən infrastruktur	• Nəqliyyat donanması • Neft donanması • Zavodlar	• Yükdəşmə xidmətləri • Texnoloji donanma xidmətləri • Gəmi təmiri və tikintisi
Sosial	İntellektual	İnsanların rəqabət gücünü artırmaq və biznesi inkişaf etdirmək üçün istifadə etdikləri bilik və intellektual mülk	• Dünya miqyasında tanınan brend • Sağlam bilik bazası • İxtisaslaşmış bacarıqlar • Təsdiq edilmiş sistemlər və strukturlar	• Müştərilərə innovativ və xüsusi təkliflər • Biznesin düzgün idarəedilməsi
	İnsan	Təşkilatın qarşısına qoyduğu məqsədlərə çatmasını təmin edən insanların bilikləri, bacarıqları, təcrübələri və mühakimələri	• İxtisaslı işçilər • Bilik və bacarıqların inkişafı üzrə təlimlər	• İşçilərin təhlükəsizliyi və rifahı • Şəxsi və peşəkar inkişaf • İşçilərin ailə üzvlərinin dolayısı qorunması
	Sosial	Maraqlı tərəflər arasında individual və kütləvi rifahın artırılması üçün münasibətlər. Bu kapitalla aşağıdakılar daxildir: • Bölüşdürülən normalar, ümumi dəyərlər və prinsiplər • Vacib maraqlı tərəflər, həmçinin şirkətin müştərilər, təchizatçılar, biznes əməkdaşları və digər maraqlı tərəflərlə olan etibar və razılıqlı saxlamaq üçün sərf etdiyi güc	• Maraqlı tərəflərin iştirakı • Strateji münasibətlər	• Maraqlı tərəflərin qarşılıqlı faydası • İş yerləri • Artırılmış cəmiyyət dayanıqlılığı • Müştərilərin sağlamlığı və təhlükəsizliyi • Anti-diskriminasiya və digər insan haqları
Ekoloji	Təbii	Təşkilatın hazırkı və gələcək tərəqqisinə dəstək olan xidmət və malların təchizatı üçün istifadə olunan bərpa olunan və bərpa olunmayan ekoloji resurslar. Bunlara daxildir: • Hava, su, torpaq, minerallar və meşələr • Biomüxtəliflik və ekosistemlərin sağlamlığı	Təbii resurslar	Mənfəi ekoloji təsirlərin azaldılması (emissiyalar, tullantılar)

ƏLƏKBƏR ƏZİZLİ – KSƏTƏMM DEPARTAMENTİNİN RƏİSİ

Keyfiyyət, sağlamlıq, əməyin təhlükəsizliyi və ətraf mühitin mühafizəsi konsepsiyası ASCO-nun yarandığı ildən etibarən bir idarəetmə sisteminə birləşdirilərək KSƏTƏMM departamenti kimi fəaliyyətə başlamışdır. Bu 5 il ərzində hər bir istiqamət üzrə ciddi islahatlar aparılmış və faydalı nəticələr əldə edilmişdir. Əldə edilmiş nailiyyətlərə misal olaraq aşağıdakıları qeyd edə bilərik:

- Donanmada əsas tip gəmilərin fəaliyyətinin beynəlxalq ISO standartlara uyğun sertifikatlaşdırılması;
- Sahil və dəniz heyətinin istehsalatda işləmək üçün xüsusi mühafizə vasitələriylə təminatı;
- İdarələrdə prosedur qaydalarının və təlimatların tam müasir formatda yenilənməsi;
- Hadisələrin və potensial təhlükələrin vaxtında araşdırılması nəticəsində onlardan ibrət götürərək təcili qabaqlayıcı tədbirlərin görülməsi;
- İnsan orqanizminə ziyan vura biləcək mühitin aşkar edilərək yaxşılaşdırılması;
- Təhlükəsizlik və ətraf mühitin qorunması məqsədilə ASCO-nun bütün idarələrində xüsusi siyasətlərin öyrədilməsi və təbliğatının təşkili;
- Gəmilərdən və sahil obyektlərindən yaranan tullantıların 90%-nin utilizasiya edilməsi, təkrar emala göndərilməsi və çeşidləmə metodu ilə hesablanaraq qeydiyyata alınması və s.

ASCO-nun idarələrində KSƏTƏMM siyasəti aşağıda yazılan prinsipləri əsas götürür:

- Sağlam və təhlükəsiz iş təcrübələrindən bəhrələnməklə sağlam və təhlükəsiz iş mühitini təmin etmək;
- Dənizdə və limanlarda çirklənmənin qarşısını almaq;
- Bütün müəyyən edilmiş risklərə qarşı aşkarlayıcı və qabaqlayıcı tədbirləri həyata keçirmək;
- Audit və yoxlamaların nəticələrini qiymətləndirmək;
- Qeyri-uyğunluqların səbəbini təhlil etmək və aparılan təshihlərin effektivliyini qiymətləndirmək.

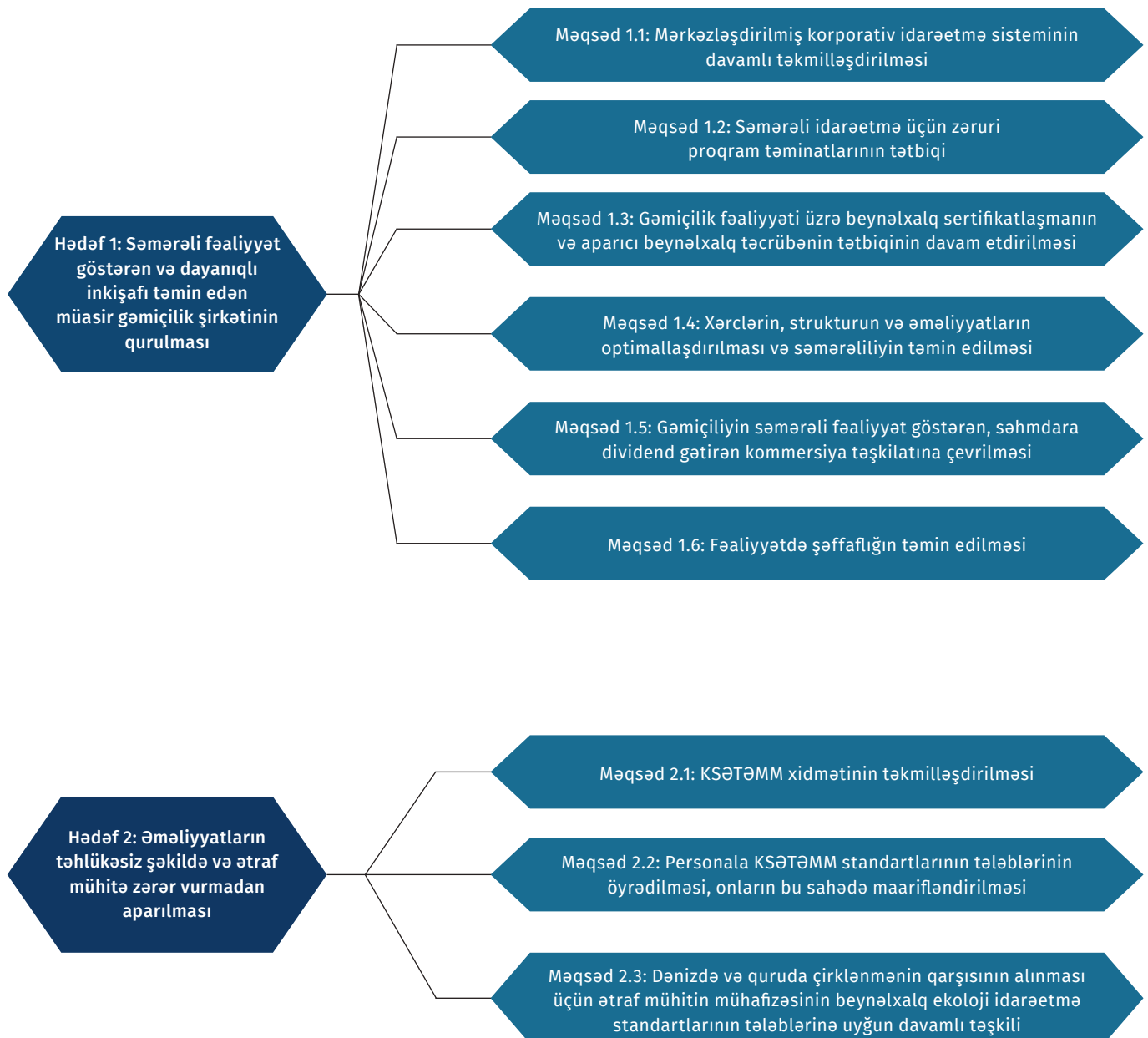

BİZNES HƏDƏFLƏRİ

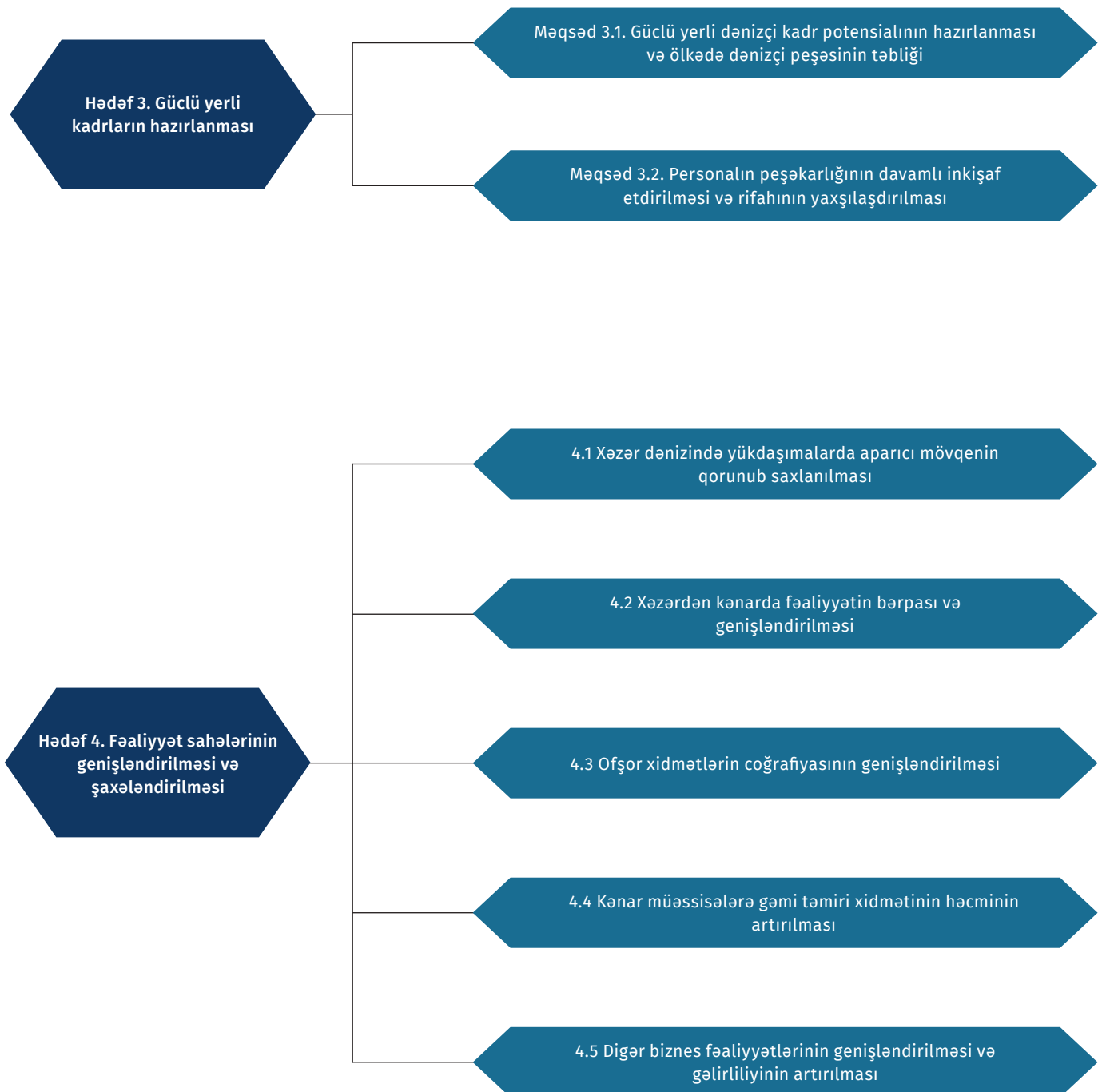
ASCO yaradıldıqdan sonra, cənab Prezidentin gəmiçiliyin inkişafı ilə əlaqədar verdiyi tapşırıqlar rəhbər tutularaq, Gəmiçiliyin inkişaf hədəfləri müəyyən edilmiş və bu hədəflərə çatmaq üçün Strateji İnkişaf Proqramı hazırlanmışdır. Cəmiyyətin Strateji İnkişaf Proqramı 2014-cü ildə təsdiq edilmişdir. Daha sonra, Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 11 sentyabr 2015-ci il tarixli Sərəncamı ilə Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyinin strateji inkişaf istiqamətləri müəyyən edilmişdir. 2016-cı ilin noyabr ayında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı ilə “2016-2020-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında Gəmiçiliyin inkişafına dair Dövlət Proqramı” təsdiq edilmişdir.

Yuxarıda qeyd olunan sənədlər ASCO-nun strateji planının və strateji hədəflərinin əsasını təşkil edir. ASCO tərəfindən qısa, orta və uzun müddətli perspektivə yönəlmiş aşağıdakı hədəf və məqsədlər təyin edilmişdir:

BİZNES HƏDƏFLƏRİ

SOSIAL FƏALİYYƏT

ASCO cəmiyyət qarşısında korporativ məsuliyyətini dərk edir. ASCO-nun sosial fəaliyyəti əsasən aşağıdakı bir neçə istiqaməti əhatə edir:

- Maliyyə dəstəyi və xeyriyyəçilik;
- İşçilərin rifahı və sağlamlığına dəstək;
- Himayədə olan uşaqlar və veteranlara dəstək;
- Gənclərə dəstək;
- Ölkədə dənizçi peşəsinin təbliği və dənizçilərin təhsilinə dəstək.

ASCO-nun 2014-cü ildə təsdiq edilmiş "Maddi yardımın verilməsi haqqında Əsasnamə"sində əsasən kimsəsiz uşaqlara, maddi durumu ağır ailələrə, müharibə veteranlarına və əmək qabiliyyəti olmayan insanlara maddi yardım verilir və ASCO yarandığı vaxtdan 2018-ci ilin sonunadək olan dövrü əhatə edən 5 illik müddətdə bu Əsasnaməyə uyğun olaraq 2,191,000 AZN maddi yardım verilmişdir.

ASCO-nun sosial sahədə gördüyü digər işlər kimi ildə 5 dəfə bayram günlərində Goranboy rayonunda məskunlaşmış 3,350 nəfərdən ibarət məcburi köçkün və qaçqın ailələrinə ərzaq yardımının edilməsi; il ərzində 4 dəfə ASCO-nun şəhid ailələrinə maddi yardımın verilməsi; işçilər arasında qan vermə aksiyaları; "Qızıl gül" parkının istifadəyə verilməsi; mənzil növbəsində dayanan dənizçilərin və onların ailələrinin mənzillə təmin olunması (daha ətraflı bu hesabatın "Dəyər yaratma və fəaliyyətin şəffaflığı" bölümündə); ölkədə idmanın inkişafına dəstəyin verilməsi, o cümlədən "Səbail" Futbol Klubu və Yelkənli Qayıqlar Federasiyasına sponsorluğun edilməsi və digər sosial işləri misal gətirmək olar.

ASCO-nun sosial fəaliyyəti barədə daha ətraflı Cəmiyyətin Dayanıqlı İnkişaf Haqqında Hesabatında oxuya bilərsiniz.

**ASCO BİR
BAXIŞDA**

ASCO BİR BAXIŞDA

ƏMƏLİYYAT GÖSTƏRİCİLƏRİ

Yükdaşıma həcmi (min tonla)					
Gəmi tipi	2018	2017	2016	2015	2014
Maye yükdaşıma	4,513.8	4,064.4	2,411.6	4,298.6	5,573.2
Quru yükdaşıma	961.9	1,025	853.1	475.5	618.3
Gəmi-bərələrlə	2,760.4	3,257.9	2,537	1,851.7	3,745.1
Cəmi	8,236.1	8,347.3	5,801.7	6,625.8	9,936.6

İxtisaslaşmış neft donanmasının nəticələri (saatla)					
Gəmi tipi	2018	2017	2016	2015	2014
Kran gəmiləri	74,733	73,405	66,117	60,757	52,714
Sərnişin gəmiləri	89,145	89,903	89,505	85,746	89,979
Lövbərdaşıyan təchizat-yedək gəmiləri (AHTSV)	45,164	39,622	48,651	55,405	52,814
Özül təchizat gəmiləri (PSV)	7,661	7,358	3,881	4,654	4,663
Yedək gəmiləri	6,264	7,368	5,628	12,392	6,117
Liman-yedək gəmiləri	1,620	1,272	996	3,841	7,433
Dalğıcı gəmiləri	34,048	36,949	39,649	27,420	27,993
Yanğınsöndürən gəmilər	17,680	20,875	20,181	24,133	27,218
Barjlar	9,648	16,976	19,194	19,558	13,318
Maye yükdaşıyan gəmilər (tankerlər)	11,937	13,153	12,883	13,450	10,714
Mühəndis-geoloji gəmilər	17,094	14,633	16,970	12,513	9,562
Sualtı borudüzən gəmilər	3,333	3,773	7,029	4,149	4,181
Kabeldüzən təchizat gəmisi	0	4,641	2,821	2,746	3,056
Neft məhsulları ilə çirkələnmiş və fekal suları yığan gəmilər	15,103	13,200	12,936	4,656	1,080
Xidmətçi katerlər	169,862	176,525	185,272	178,391	182,725
Cəmi işlənmiş saat	503,292	519,653	531,713	509,811	493,567
Torpaqqazan gəmi və karvanı, m ³ torpaq	87,450	352,750	154,720	208,860	265,600

MALİYYƏ GÖSTƏRİCİLƏRİ

Beş illik xülasə (daha ətraflı məlumat üçün bu hesabatın tərkib hissəsi olan audit olunmuş maliyyə hesabatlarına müraciət edin)

Mənfəət və ya zərər haqqında (min Azərbaycan manatı ilə)					
	2018	2017	2016	2015	2014
Gəlirlər	452,171	474,305	454,925	331,642	262,480
Satışların maya dəyəri	(294,242)	(265,101)	(266,762)	(224,459)	(241,981)
Ümumi mənfəət	157,929	209,204	188,163	107,183	20,499
Ümumi və inzibati xərclər	(52,461)	(52,120)	(60,945)	(36,471)	(34,737)
Sosial xərclər	(12,132)	(5,103)	(4,031)	(2,975)	(1,961)
Digər əməliyyat gəlirləri	33,253	44,390	45,480	30,192	39,159
Digər əməliyyat xərcləri	(48,114)	(52,105)	(18,288)	(9,307)	(6,079)
Gəmilərin, əsas vəsaitlərin silinməsindən zərər	(200)	(837)	(1,245)	(575)	(2,620)
Məzənnə fərqi (zərər)/gəlir	(692)	(3,888)	886	4,864	-
Əməliyyat fəaliyyətindən mənfəət	77,583	139,541	150,020	92,911	14,261
Maliyyə xərcləri	(1,914)	(1,410)	(1,596)	(2,145)	(1,216)
Mənfəət vergisindən əvvəl mənfəət	75,669	138,131	148,424	90,766	13,045
Mənfəət vergisi (xərci)/faydası	(23,207)	(38,000)	(40,158)	(21,769)	20,971
Xalis mənfəət	52,462	100,131	108,266	68,997	34,016

Balans haqqında (min Azərbaycan manatı ilə)					
	2018	2017	2016	2015	2014
Uzun müddətli aktivlər	890,890	767,440	668,835	621,948	643,953
Cari aktivlər	305,152	262,711	232,831	181,895	190,857
Cəmi aktivlər	1,196,042	1,030,151	901,666	803,843	834,810
Uzun müddətli öhdəliklər	69,484	32,001	34,768	40,317	46,897
Cari öhdəliklər	135,570	74,610	59,489	70,156	173,574
Cəmi öhdəliklər	205,054	106,611	94,257	110,473	220,471
Cəmi kapital	990,988	923,540	807,409	693,370	614,339

KORPORATÍV ÍDARÞEYTMƏ

KORPORATİV İDARƏETMƏ

KORPORATİV İDARƏETMƏ SİSTEMİ

ASCO yarandığı dövrdən fəaliyyətində şəffaflığın və səmərəliliyin təmin edilməsi məqsədi ilə korporativ idarəetmə sahəsində beynəlxalq təcrübənin tətbiqinə, fəaliyyətinin beynəlxalq standartların tələblərinə uyğun təşkil edilməsinə xüsusi diqqət ayırır. Bununla əlaqədar, şirkətimizin strateji inkişaf istiqamətləri müəyyən edilmiş və Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Sərəncamı ilə təsdiq edilmişdir. Strateji inkişaf istiqamətlərinə müvafiq olaraq, şirkətimizin 1-3 illik dövrü əhatə edən qısamüddətli, 3-6 illik dövrü əhatə edən ortamüddətli və 6-10 illik dövrü əhatə edən

uzunmüddətli hədəfləri müəyyən edilmiş və Cəmiyyətin Strateji İnkişaf Proqramı hazırlanmışdır. Strateji İnkişaf Proqramına mütəmadi baxılaraq, hədəf və məqsədlərin daim yenilənməsi təmin olunur. Eyni zamanda, 2016-cı ilin noyabr ayında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı ilə “2016-2020-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında gəmiçiliyin inkişafına dair Dövlət Proqramı” təsdiq edilmişdir. Dövlət Proqramının icrası donanmaların vaxtında və zəruri gəmilərlə yenilənməsini və ASCO-nun strateji inkişaf istiqamətləri üzrə digər işlərin mərhələli şəkildə aparılmasını təmin edir.

Beynəlxalq korporativ idarəetmə sisteminin tələblərinə uyğun olaraq, müvafiq normativ sənədlər hazırlanaraq şirkətimizdə tətbiq olunmuşdur:

- İdarə heyətinin reqlamenti
- Cəmiyyətin Strateji Planı
- Korporativ idarəetmə Məcəlləsi
- Daxili intizam qaydaları
- Biznes Etikası Məcəlləsi
- Korrupsiya ilə mübarizəyə dair Təlimat
- Qaynar xətt əlaqə mərkəzinin fəaliyyətinə və daxili araşdırmaların aparılmasına dair Təlimat
- Maliyyə və əməliyyat nəticələrinin açıqlanması Siyasəti
- Məlumatların açıqlanması Qaydaları
- İctimai Məsləhətləşmələr Şurasının əsasnaməsi
- KSƏTƏMM (Keyfiyyət, Sağlamlıq, Əməyin Təhlükəsizliyi və Ətraf Mühitin Mühafizəsi) və insan resursları üzrə sənədlər
- Daxili audit üzrə sənədlər
- Risklərin idarəedilməsi üzrə sənədlər

ASCO-da əhəmiyyətli qərarların qəbul edilməsi prosesində şəffaflığın təmin olunması, maraqlı tərəflərin fikirlərinin nəzərə alınmasına xüsusi əhəmiyyət verilir. Aparıcı beynəlxalq korporativ idarəetmə prinsiplərinə müvafiq olaraq, Cəmiyyətin fəaliyyətində kollegial qərarların qəbul edilməsinin təmin edilməsi məqsədi ilə, müvafiq sahələr üzrə aşağıdakı komitələr təsis edilmişdir:

- Satınalmalar komitəsi
- Risklər üzrə komitə
- Mükafatlandırma komitəsi

Şəffaf və dayanıqlı inkişaf

- ASCO-da maliyyə hesabatlarının beynəlxalq standartları tətbiq edilmişdir. Bu standartlara uyğun hazırlanmış və beynəlxalq audit şirkəti "EY" tərəfindən audit olunmuş maliyyə hesabatları hər il şəffaflıq prinsiplərinə uyğun olaraq açıq şəkildə Cəmiyyətin rəsmi internet sahifəsində dərc edilir və aidiyyəti maraqlı tərəflərə təqdim olunur.
- Amerika Gəmiçilik Bürosu tərəfindən ASCO-nun daxili KSƏTƏMM idarəetmə sistemi audit olunmuş və bu sistemin beynəlxalq idarəetmə standartlarının tələblərinə uyğunluğu təsdiq edilmişdir. Gəmiçiliyə, Azərbaycan Dövlət Dəniz Akademiyasına və Təlim Tədris Mərkəzinə 5 illik ISO və ISM üzrə uyğunluq sertifikatları təqdim edilmişdir.
- Fitch Ratings şirkəti tərəfindən ASCO-nun biznes modeli təhlil edilmiş, şirkətin likvidliliyi və öz kredit öhdəliklərini yerinə yetirmək qabiliyyətinin dayanıqlı olduğu müəyyənləşdirilərək Gəmiçiliyə kredit reytingi verilmişdir.
- Beynəlxalq korporativ idarəetmə sisteminin prinsiplərinin personal tərəfindən mənimsənilməsi və onların hazırlıq səviyyəsinin yüksəldilməsi məqsədi ilə, ASCO-da mütəmadi olaraq xüsusi tanınmış beynəlxalq şirkətlərlə əməkdaşlıq çərçivəsində təlimlər təşkil edilir.
- Şirkətimizdə iki illik dövrü əhatə edən Dayanıqlı inkişaf haqqında hesabatlar hazırlanır və açıq şəkildə ASCO-nun rəsmi internet sahifəsində dərc edilir. Dayanıqlı inkişaf haqqında hesabatlar barədə daha ətraflı bu hesabatın "Dayanıqlı inkişaf" bölümündə tanış ola bilərsiniz.

• **İnformasiya texnologiyaları sahəsində görülən işlər:**

- fiber-optik kanallar vasitəsilə Gəmiçiliyin bütün idarələrini əhatə edən vahid mərkəzi elektron şəbəkənin qurulması;

- SAP ERP sisteminin tətbiqi;
- “Mərkəzi elektron dispetçer sistemi”nin qurulması;

- gəmilərin mövqeyinin elektron xəritələrdə istənilən an təyin olunmasına imkan verən “Donanmanın mövqeyi proqramı”nın tətbiqi;

- “Elektron sənəd dövriyyəsi” sisteminin tətbiqi;

- gəmilərin sahil ilə davamiyyətli rabitəsinin qurulması;

- gəmilərdə istifadə olunan köhnə kağız xəritələrin elektron xəritələrlə əvəzlənməsi;

- elektron bilet satışı sisteminin tətbiqi.

2016-cı ildə Cəmiyyətin fəaliyyətində şəffaflığın, aşkarlığın təmin edilməsi, bütün maraqlı tərəflərin Cəmiyyətə dair müəyyən edilmiş məlumatlardan aidiyyəti şəkildə xəbərdar olması, hər bir kəsə müvafiq məlumatları əldə etmək üçün bərabər imkanların yaradılması, Cəmiyyət haqqında qeyri-dəqiq məlumatların mövcudluğunun aradan qaldırılması və Cəmiyyətin nüfuzunun yüksəldilməsi məqsədi ilə, “Məlumatların açıqlanması Qaydaları” təsdiq edilmişdir. Məlumatlar ASCO-nun rəsmi internet sahifəsi və digər internet resursları, mətbuat orqanları, televiziya və radio kanalları vasitəsilə açıqlanır.

Məlumatın açıqlanması Qaydalarına uyğun olaraq, Cəmiyyət aşağıdakı məlumatları açıqlayır:

- hesabat dövrü üzrə maliyyə göstəriciləri;
- cəlb edilmiş maliyyə vəsaitləri;
- Cəmiyyətin aidiyyəti şəxslərlə bağladığı mühüm (xüsusi əhəmiyyətli) əqdlər;
- Cəmiyyətin idarəetmə orqanları və vəzifəli şəxsləri;
- Cəmiyyətin səhmdarları;
- dividendlər;
- əhəmiyyətli payın əldə edilməsi və ya özgəninkiləşdirilməsi;
- Cəmiyyətin fəaliyyəti ilə bağlı nəticələr;
- Dayanıqlı inkişaf üzrə nəticələr.

Həmçinin, 2016-cı ildə Gəmiçilikdə "Maliyyə və əməliyyat nəticələrinin açıqlanması Siyasəti" təsdiq edilmişdir. Bu Siyasətin əsas məqsədləri aşağıdakılardır:

- maliyyə və əməliyyat nəticələrinin açıqlanması məsələsinə və bununla bağlı prosedurlara vahid yanaşmanın təmin edilməsi;
- şəffaflığın təmin olunması və Cəmiyyətin imicinə xələl gətirə biləcək qeyri-dəqiq məlumatların mövcudluğunun aradan qaldırılması;
- bütün maraqlı tərəflərin, o cümlədən, ictimaiyyətin ASCO-nun maliyyə vəziyyəti haqqında dolğun məlumat əldə edə bilməsi və Cəmiyyət barədə tam və düzgün təsəvvürün yaradılması;
- Cəmiyyətin iqtisadi siyasətinin, maliyyə və təsərrüfat fəaliyyətinin daha düzgün formalaşdırılması və gələcək prioritetlərinin tam dəqiq müəyyən edilməsi;
- potensial investorların və konkret layihələrin işlənilməsi üçün tərəfdaşların cəlb edilməsi.

2016-cı ildə mövcud korporativ idarəetmə sisteminin daha da təkmilləşdirilməsi məqsədi ilə, beynəlxalq audit və məsləhətçi şirkəti "EY" cəlb olunmuş, korporativ idarəetmə sisteminin cari vəziyyəti qiymətləndirilmiş və təkmilləşdirmə istiqamətində həyata keçirilməsi zəruri olan tədbirləri əhatə edən "Yol xəritəsi" hazırlanmışdır. 2016-2018-ci illər ərzində "Yol xəritəsi" üzrə nəzərdə tutulmuş bütün layihələr müvəffəqiyyətlə icra olunmuşdur. Belə ki, Gəmiçilikdə mövcud olan bütün əsas biznes proseslər və onların alt prosesləri üzrə biznes proseslərin xəritələri çəkilmiş, proseslərdə baş verə biləcək risklərə qarşı daxili nəzarət mexanizmləri matrisi təkmilləşdirilmişdir. Eyni zamanda, 2016-cı ildə "Həvəsləndirmə və Mükafatlandırma Siyasəti" təsdiq edilmiş və fəaliyyətin səmərəlilik göstəriciləri (KPI-lar) təyin edilmişdir və 2017-ci ilin yanvar ayının 1-dən ASCO-da fəaliyyətin nəticələrinə əsaslanan ödəniş sistemi tətbiq olunmuşdur.

Korporativ idarəetmə sahəsində həyata keçirilən irimiqyaslı layihələrin davamı olaraq, korporativ idarəetmə üzrə Gəmiçiliyə reytingin alınması prosesi həyata keçirilmişdir. Bu məqsədlə 2017-ci ilin sonlarında beynəlxalq audit şirkəti "Deloitte" tərəfindən daxili və xarici amillər nəzərə alınmaqla, ASCO-nun korporativ idarəetmə sistemi, mövcud sənədlər və onların işləmə səviyyəsi, strateji və digər əhəmiyyətli qərarların qəbul edilməsi prosesi, risklərin idarə edilməsi, daxili nəzarət və audit, fəaliyyətdə şəffaflığın təmin edilməsi səviyyəsi təhlil olunmuş və Gəmiçiliyin fəaliyyəti müsbət qiymətləndirilmişdir.

MÜKAFATLANDIRMA SİSTEMİ

ASCO-da personalın inkişaf etdirilməsinə və onların motivasiyasına xüsusi əhəmiyyət verilir. Gəmiçiliyin korporativ idarəetmə sisteminin təkmilləşdirilməsi üzrə aparılan işlərin davamı olaraq, ASCO-da beynəlxalq təcrübədə geniş tətbiq olunan, əməkdaşların illik fəaliyyətinin nəticələrinə əsaslanan mükafatlandırma sistemi tətbiq edilmişdir. Bu sistemin tətbiq edilməsində əsas məqsəd fəaliyyətdə davamlı olaraq səmərəliliyin əldə edilməsi və effektivliyin artırılmasına nail olmaqdır.

İlkin olaraq 2016-cı ilin sentyabr ayında "Həvəsləndirmə və Mükafatlandırma Siyasəti" təsdiq edilmişdir. Daha sonra bu Siyasətə uyğun olaraq Gəmiçiliyin strateji hədəflərinə və məqsədlərinə nail olmağa yönəlmiş balanslaşdırılmış "Fəaliyyətin Səmərəlilik Göstəriciləri" (KPI) sistemi və KPI-ların pasportları işlənib hazırlanmışdır. Korporativ, funksional və fərdi olmaqla 3 səviyyədə KPI-lar hazırlanmışdır.

ASCO-nun KPI sistemi aşağıdakı məqsədlərə çatmaq üçün tətbiq edilir:

- şirkətin rəhbərliyini inkişaf və təkmilləşməyə, aparılan əməliyyatların səmərəliliyinin və effektivliyinin artırılmasına həvəsləndirmək;
- yüksək keyfiyyətli kadrların cəlb edilməsini və Şirkətdə qalmasını təmin etmək;
- şirkətin rəhbərliyi ilə səhmdarların maraqlarının uzlaşdırılması;
- şirkətin uzunmüddətli və dayanıqlı inkişafının təmin edilməsi.

KPI sistemi aşağıdakı meyarlara cavab verir:

- şirkətin inkişaf strategiyasına uyğundur və bağlıdır;
- strateji hədəf və məqsədlərə nail olmaq məqsədi daşıyır;
- sistemin şəffaflığını təmin edir;
- cari bazardakı vəziyyətə və ən qabaqcıl beynəlxalq təcrübəyə uyğundur.

“Həvəsləndirmə və Mükafatlandırma Siyasəti”ndə nəzərdə tutulmuş zəruri tədbirlərin həyata keçirilməsini təmin etmək və prosesi idarə etmək məqsədi ilə Gəmiçilikdə Mükafatlandırma Komitəsi yaradılmışdır. Mükafatlandırma Komitəsi tərəfindən “Həvəsləndirmə və Mükafatlandırma Siyasəti”nin cari vəziyyəti əks etdirməsi üçün yenilənməsinə baxılır, mükafatlandırma büdcəsinin formalaşdırılması zamanı təkliflər verilir və digər tənzimləyici funksiyalar həyata keçirilir. Fəaliyyətin nəticələrinə əsaslanan ödəniş sisteminin (KPI sistemi) tətbiqinə 2017-ci ilin yanvar ayının 1-dən başlanılmışdır.

Qeyd edək ki, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2016-cı il 5 sentyabr tarixli “Paylarının (səhmlərinin) nəzarət zərfi dövlətə məxsus olan hüquqi şəxslərin fəaliyyətində səmərəliliyin artırılması ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında” Sərəncamı ilə hüquqi şəxslərin idarəetmə orqanları üçün fəaliyyətinin nəticələrinə əsaslanan ödəniş sisteminin və müvafiq normativ hüquqi aktların hazırlanması barədə Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinə tapşırıq verilmişdir. ASCO tərəfindən hazırlanmış “Həvəsləndirmə və Mükafatlandırma Siyasəti” və Gəmiçilikdə tətbiq edilmiş KPI sistemi bu tədbirlərin icrasını təmin edir.

DAXİLİ NƏZARƏT VƏ RİSKLƏRİN İDARƏ EDİLMƏSİ

ASCO-nun Daxili Audit departamenti birbaşa İdarə Heyətinə hesabat verir. Cəmiyyətin daxili auditorları müxtəlif sahələrin auditinə, həmçinin məsləhət verici xidmətlərə cəlb edirlər. Bu xidmətlər İdarə Heyəti tərəfindən təsdiq edilir və Cəmiyyətin illik daxili audit planında nəzərdə tutulur. Audit planı hər ilin sonunda növbəti il üçün hazırlanır. Audit zamanı aşkar edilən uyğunsuzluqların aradan qaldırılması üçün tövsiyələr verilir və mütəmadi olaraq uyğunsuzluqlara qarşı görülən tədbirlərin monitorinqi aparılır. Daxili audit siyasəti və daxili audit üzrə hesabat formalarının daxili audit üzrə beynəlxalq standartlara uyğunluğu beynəlxalq audit şirkəti "PwC" tərəfindən yoxlanılmışdır.

Mövcud olan bütün əsas biznes proseslər, onların alt prosesləri (subprosesləri) və proseslərin sahibləri müəyyən edilmiş, bütün təyin edilmiş biznes proseslərin xəritələri çəkilmişdir. Bu biznes proseslərdə mövcud risklər təyin edilmiş, həmin risklərə qarşı müvafiq nəzarət mexanizmləri müəyyən edilərək "Risklər və nəzarət mexanizmləri matrisi" hazırlanmışdır. Daxili Audit departamenti işlərin biznes proseslərin xəritələrinə uyğun aparılmasını, proseslərdəki nəzarət mexanizmlərinə riayət edilməsini yoxlayır, eləcə də mütəmadi olaraq daxili nəzarət mexanizmlərinin qiymətləndirilməsini həyata keçirir.

ASCO-da risklərin idarə edilməsi sisteminin (RİES) təşkil edilməsi, habelə Cəmiyyətə məxsus olan risklərin operativ şəkildə idarə edilməsi məqsədi ilə, Risklərin idarə edilməsi və sığorta şöbəsi ilə yanaşı Risklər üzrə Komitə də yaradılmışdır. Komitənin tərkibi Cəmiyyətin Sədri tərəfindən müəyyən edilir. Komitənin rüblük iclaslarında risklərin idarə edilməsi prosesi ilə bağlı məsələlər müzakirə edilir, risklərin idarə edilməsi üzrə görülən tədbirlər qiymətləndirilir. Eyni zamanda, ASCO-nun Korporativ Risklər Xəritəsi Komitə tərəfindən nəzərdən keçirilir və təsdiq üçün Cəmiyyətin Sədrinə təqdim edilir.

Risklər üzrə Komitə müəyyən dövr ərzində reallaşmış risklərin səbəbləri ilə bağlı məlumatları və izahatları toplayır və onları təhlil edir. Eyni riskin təkrar reallaşmasının qarşısının alınması məqsədi ilə, həmin riskin pasportu təhlil məlumatlarına əsasən nəzərdən keçirilir və yenilənir. Korporativ Risklər Xəritəsinin hazırlanması və onun mütəmadi olaraq yenilənməsinə ciddi fikir verilir. Bundan əlavə, Cəmiyyətin rəhbərliyinin, eləcə də personalın risklərin idarə edilməsi sahəsində biliklərinin artırılması məqsədi ilə bir neçə təlimlər təşkil edilmişdir.

Cəmiyyətimizdə risklərin idarə edilməsi sistemi – COSO-nun (Treadway Komissiyasının Sponsor Təşkilatlar Komitəsi) müəssisələrin risklərinin idarə edilməsi (Enterprise Risk Management - ERM) metodologiyası əsasında qurulmuşdur. Bu sistem Cəmiyyətin fəaliyyət nəticələri və strategiyası ilə inteqrasiya olunmuş və onun məqsədi Cəmiyyətin hədəflərinə nail olmasında əminliyin təmin olunmasıdır.

**DAYANIQLI
İNKİŞAF**

DAYANIQLI İNKİŞAF

DAYANIQLI İNKİŞAF SAHƏSİNDƏ NƏTİCƏLƏR

Şirkətimizdə dayanıqlı inkişafa xüsusi əhəmiyyət verilir və bu sahədə işlərin icrası diqqət mərkəzində saxlanılır. 2014-cü ildən başlayaraq Gəmiçilik 2 illik dövrü əhatə edən və bu dövr ərzində dayanıqlı inkişaf sahəsində nailiyyətləri əks etdirən hesabatların hazırlanmasına və audit olunaraq, açıq şəkildə dərc edilməsinə qərar vermişdir. Ötən 2014-2015-ci və 2016-2017-ci illərin hesabatlarında ətraf-mühitin mühafizəsi, sosial, iqtisadi, sağlamlıq və əməyin təhlükəsizliyi, insan resurslarının idarə edilməsi sahələrində səmərəliliyin əldə olunması əsas məqsədlərdən biri kimi qeyd edilmişdir. Gəmiçiliyin fəaliyyəti sadalanan sahələrdə

müsbət nəticələrə nail olunması, eyni zamanda keyfiyyətli xidmətin təqdim edilməsi ilə biznes fəaliyyətinin genişləndirilməsi istiqamətində qurulmuşdur.

ASCO bütün əsas fəaliyyət və biznes sahələrində dayanıqlı inkişaf xəttinin qorunub saxlanması istiqamətində işləyir. Müxtəlif növ yükdaşıma və ixtisaslaşmış xidmətlər təqdim edən donanmaların mütəmadi yenilənməsi, gəmilərin daha səmərəli istismarı nəticəsində yanacaq sərfiyyatında qənaətin əldə edilməsi, gəmilərdə, zavodlarda və digər istehsal sahələrində tullantıların toplanaraq müvafiq qurumlara təhvil verilməsi, kadrların davamlı

inkışafı və yetişdirilməsi və digər bu kimi həyata keçirilən işlər dayanıqlı inkışaf prinsiplərinin ASCO-nun gündəlik əməliyyatlarına integrasiyasına nümunədir. Eyni zamanda, Gəmiçiliyin Strateji Planı ASCO-nun dayanıqlı inkışafına yönəlmişdir, Strateji Planda dayanıqlı inkışaf ilə əlaqəli hədəflər müəyyən edilmişdir və Gəmiçiliyin rəhbərliyi fəaliyyətini bu hədəflərin icrası istiqamətində qurub.

Personal ASCO-nun əsas dəyəridir. Güclü, peşəkar və səriştəli personal dayanıqlı inkışafın təməlinə durur. ASCO öz əməkdaşları qarşısında məsuliyyəti dərk edir və müvafiq yerli qanunvericiliyə, beynəlxalq korporativ idarəetmə standartlarına uyğun olaraq əməkdaşların hüquqlarını qoruyur, onların sosial və maddi rifahını təmin edir.

	2018	2017	2016	2015	2014
İllər üzrə işçi qüvvəsi, nəfər	8,613	8,921	8,621	8,790	9,123

ASCO-nun sosial korporativ məsuliyyəti çərçivəsində ehtiyacı olanlara maddi dəstək göstərmək məqsədi ilə 2014-cü ildə "Maddi yardımın verilməsi haqqında Əsasnamə" təsdiqlənmişdir. Bu Əsasnaməyə uyğun olaraq kimsəsiz uşaqlara, maddi durumu ağır ailələrə, müharibə veteranlarına və əmək qabiliyyəti olmayan insanlara maddi yardımın verilməsi həyata keçirilir. Aşağıda ASCO tərəfindən maddi yardım verilən insanların sayı (nəfər) haqqında məlumat təqdim edilmişdir:

	2018	2017	2016	2015	2014
Dəniz Nəqliyyatı Donanması (DND)	142	120	110	120	76
Xəzər Dəniz Neft Donanması (XDND)	240	196	104	67	28
Sahil təşkilatlar	408	440	271	179	53
Sabiq işçilər	50	62	48	40	11
Kənar şəxslər	7	7	18	4	5
Cəmi	847	825	551	410	173

ASCO öz fəaliyyəti zamanı görülən bütün işlərin əməkdaşların sağlamlığına xəsarət yetirmədən, sağlam formada və qəza hallarına yol vermədən təhlükəsiz şəkildə həyata keçirilməsinə xüsusi önəm verir. Bu sahədə idarəetmə Azərbaycan Respublikasının qanunlarına, beynəlxalq konvensiyalara və ASCO-nun daxili sənədlərinə uyğun olaraq tənzimlənir. Gəmiçilikdə integrasiya olunmuş KSƏTƏMM Təhlükəsizliyin Keyfiyyətli İdarəetmə Sisteminin (TKİS) tətbiq edilməsi ilə, SOLAS, MARPOL, STCW və ILO kimi konvensiyaların tətbiqi və işləməsi təmin edilir. Cəmiyyətdə əməyin təhlükəsizliyini təmin etmək məqsədi ilə, davamlı olaraq ayrı-ayrı əməliyyatlar üzrə təhlükələrin müəyyənəndirilməsi, risklərin qiymətləndirilməsi, müntəzəm olaraq monitoring və ölçmələrin aparılması və lazımi nəzarətin təmin edilməsi üçün TKİS-in tələblərinə uyğun olaraq prosedurlar tətbiq edilir. İnsan davranışları və ya digər faktorlardan işçilərin təhlükəsizliyinə mənfi təsir göstərə bilən təhlükələrin qarşısının alınması üçün qabaqlayıcı tədbirlərin görülməsi həyata keçirilir.

Ətraf mühitin qorunması yalnız dayanıqlı inkışaf hədəflərinin yerinə yetirilməsi deyil, eyni zamanda yaşadığımız və fəaliyyət göstərdiyimiz bio-ekoloji mühitin qorunub saxlanması, onun gələcək nəsillərə ötürülməsi və sağlam gələcəyin formalaşdırılması üçün mühümdür. Donanmaların və sahil obyektlərinin fəaliyyəti nəticəsində ətraf mühitə təsirlərin, o cümlədən tullantıların və emissiyaların minimal səviyyədə saxlanması, gəmilərin və digər əsas vəsaitlərin ləğv olunması zamanı ekoloji tələblərin gözlənilməsi, su və enerji resurslarından qənaətlə istifadə olunması Gəmiçiliyin qarşısında duran əsas vəzifələrdən biridir. Aşağıdakı cədvəldə Gəmiçilikdə enerji intensivliyi nisbəti ilə tanış ola bilərsiniz (işçi sayına görə min kvt/saat elektrik enerjisindən istifadə):

	2018	2017	2016	2015	2014
İşçi sayına görə min kvt/saat elektrik enerjisindən istifadə	2.91	2.81	2.94	3.28	2.96

Dayanıqlı inkışaf barədə daha ətraflı ASCO-nun rəsmi veb saytında açıq şəkildə dərc olunan və beynəlxalq audit şirkəti "EY" tərəfindən audit olunan Dayanıqlı inkışaf haqqında Hesabatlarda tanış ola bilərsiniz.

TARİYEL MİRZƏYEV – STRATEJİ İNKİŞAF VƏ İNVESTİSİYA LAYİHƏLƏRİ DEPARTAMENTİNİN RƏİSİ

2013-cü ilin sonunda ASCO yaradıldıqdan sonra, Gəmiçiliyin gələcək inkişaf istiqamətləri üzrə cənab Prezidentin verdiyi tapşırıq və tövsiyələr rəhbər tutularaq, qısa, orta və uzunmüddətli perspektivə yönəlmiş hədəflər müəyyən edildi və Strateji İnkişaf Proqramı hazırlanaraq təsdiq edildi. Bundan əlavə, 2015-ci ildə Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Sərəncamı ilə ASCO-nun strateji inkişaf istiqamətləri və 2016-cı ildə isə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı ilə “2016-2020-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında gəmiçiliyin inkişafına dair Dövlət Proqramı” təsdiq edildi. Gəmiçilik son 5 il ərzində fəaliyyətini sözügedən sənədlərə uyğun olaraq, qarşıya qoyulmuş hədəf və tapşırıqların icrası istiqamətində qurub və bu istiqamətdə işləri davam etdirməkdədir.

Strategiyaya uyğun olaraq, Gəmiçiliyin dayanıqlı inkişafı, rentabilliliyi və fəaliyyətin bütün aspektlərində tam şəffaflıq təmin olunmuş, güclü komanda formalaşdırılmış, əməliyyatların təhlükəsizliyi və ətraf mühitə zərər vurmada aparılması təmin edilmişdir.

Gəmilərin əsaslı təmiri və donanmaların yenilənməsi ASCO-nun strateji inkişaf proqramında mühüm yer tutur. Son 5 il ərzində ASCO tərəfindən 20 ədəd yeni gəmi alınaraq istismara verilmişdir və hal-hazırda Bakı Gəmiqayırma Zavodunda Gəmiçilik üçün daha 6 ədəd gəminin tikintisi həyata keçirilir. Bundan əlavə, donanmanın yenilənməsi planı hazırlanmışdır və bu plana əsasən növbəti 10 il ərzində 70-dən çox müxtəlif təyinatlı yeni gəmilərin tikintisi nəzərdə tutulur.

Gəmiçiliyin fəaliyyət sahələrinin şaxələndirilməsi və bir bazardan asılılığının azaldılması hədəfinə uyğun olaraq, 2014-cü ildən etibarən ASCO Xəzərdən kənar sulara fəaliyyətini bərpa etmişdir və hazırda Qara və Aralıq dənizi hövzələrində Azərbaycan bayrağı altında 14 ədəd gəmi istismar edir.

2014-cü ildən etibarən ASCO-da şəffaflıq, ədalətlik və etibarlı tərəfdaş prinsiplərinə söykənən beynəlxalq korporativ idarəetmə sistemi tətbiq olunur. Hər il beynəlxalq standartlara uyğun ASCO-nun maliyyə hesabatları hazırlanır, beynəlxalq audit şirkəti tərəfindən audit olunur və ictimaiyyətə açıq şəkildə Gəmiçiliyin rəsmi internet sahifəsində dərc edilir. Eyni zamanda, iki illik dövrü əhatə edən “Dayanıqlı inkişaf haqqında hesabatlar” hazırlanır və beynəlxalq audit olunaraq rəsmi internet sahifəmizdə yerləşdirilir. Gəmiçilikdə müxtəlif elektron sistemlər tətbiq olunmuşdur ki, onlar əməliyyatlarda səmərəliliyin artırılmasına və çevik biznes qərarlarının qəbul edilməsinə imkan verir. 2015-ci ildə Gəmiçiliyin beynəlxalq sertifikatlaşması işləri tamamlanmış və Amerika Gəmiçilik Bürosu tərəfindən ASCO-ya 5 illik ISO və ISM uyğunluq sertifikatları təqdim olunmuşdur. 2016-cı ildə tarixində ilk dəfə Gəmiçiliyə kredit reytingi verilmişdir. 2017-ci ildən başlayaraq ASCO-da fəaliyyətin nəticələrinə əsaslanan ödəniş sistemi (KPI sistemi) uğurla tətbiq olunur. 2018-ci ildə beynəlxalq məsləhətçi şirkət tərəfindən ASCO-nun korporativ idarəetmə sistemi təhlil edilmiş və Gəmiçiliyə müsbət korporativ idarəetmə reytingi təqdim olunmuşdur.

ASCO Azərbaycanın tranzit potensialının reallaşdırılması istiqamətində Azərbaycanın, eləcə də digər dövlətlərin yükdaşımalarda iştirak edən müvafiq qurumları ilə sıx əməkdaşlıq edir və müxtəlif birgə layihələr həyata keçirir. Eyni zamanda, cənab Prezidentin Fərmanı ilə təsdiq edilmiş Azərbaycan Respublikasında Logistika və Ticarətin inkişafına dair Strateji Yol Xəritəsi çərçivəsində, Azərbaycan üzərindən keçən tranzit yük həcmələrinin artırılması istiqamətində ASCO respublikanın müvafiq qurumları ilə birgə tədbirlər həyata keçirməkdədir.

**RƏHBƏRLİYİN ŞİRKƏTİN
FƏALİYYƏTİ BARƏDƏ
MÜZAKİRƏLƏRİ**

RƏHBƏRLİYİN ŞİRKƏTİN FƏALİYYƏTİ BARƏDƏ MÜZAKİRƏLƏRİ

Bu hesabatla, biz, ASCO rəhbərliyi olaraq, şirkətimizin bu günə qədər necə dəyər yaratdığını və bunu necə davam etdirəcəyimizi vurğulamaq istəyirik. Biz strateji məqsədlərimizə nail olmaq üçün öz resurslarımızı effektiv idarə edə bildiyimizi göstərməkdən qürur duyuruq.

Azərbaycan Respublikasının gəmiçilik sənayesi Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 22 oktyabr 2013-cü il tarixli sərəncamı ilə böyük bir modernizasiya həyata keçirmişdir. 100% səhmləri dövlətə məxsus olan ASCO yaradılmışdır. Yenidənqurma prosesi, dünya neft qiymətlərinin əhəmiyyətli dərəcədə azalması nəticəsində dünyada baş verən iqtisadi çətinliklər dönəmi ilə üst-üstə düşsə də, Şirkətin rəhbərliyi çətinlikləri fərsətlərə çevirərək daha yaxşı məhsuldarlıq və effektivliyə nail olmuşdur.

Əvvəlki illərlə müqayisədə xeyli miqdarda azalmış dövlət subsidiyalarının optimal şəkildə idarə edilməsi ilə biz hökumət tərəfindən bizə verilən etimadı və güvəni doğrulduruq. Şirkət, hal-hazırda 264 gəmi ilə Xəzər dənizində ən böyük donanmaya sahib olmaqdan qürur duyur.

Xəzər dənizində ən böyük donanma olaraq, yeni yaranmış çağırışların öhdəsindən gəlmək və Xəzər hövzəsindən kənarda genişlənməsində rəqabət qabiliyyətini artırmaq üçün şirkət gəmilərini daim yeniləyir, texniki imkanlarını artırır və kadr bazasını gücləndirir. Önümüzdəki 10 il ərzindəki hədəfimiz, donanmalarımızı “gəncələşdirmək”, diversifikasiya etmək və beynəlxalq əməliyyatları genişləndirməklə müasir dünya-səviyyəli gəmiçilik şirkəti qurmaqdır. Genişlənmə strategiyamızın bir hissəsi olaraq Qara dəniz və Aralıq dənizi bölgələrində 14 gəmi istifadəyə verildi. Önümüzdəki on il ərzində donanmalarımızı genişləndirmək üçün 1 milyard ABŞ dolları məbləğindən çox sərmayə qoymağı planlaşdırırıq. Biz bu layihəni əsasən öz resurslarımızla maliyyələşdirmək niyyətindəyik.

Biz effektiv idarəetmə və əhəmiyyətli maliyyə sərmayələri ilə donanmalarımızın beynəlxalq səviyyədə qəbul edilmiş standartlara uyğun olmasına çalışırıq. Şirkətin yenidən qurulmasından sonra ciddi islahatlar və struktur dəyişiklikləri əldə edilmişdir. Şirkət SAP sisteminin modellərini maliyyə hesabatlarının hazırlanmasına dair beynəlxalq standartlara uyğun olaraq təqdim etdi və Mərkəzi Yollama Sistemi, Elektron Təchizat Sistemi və vahid korporativ kompüter şəbəkəsini yaratdı. Eyni zamanda, gəmilərin sahilyanı birləşmələrlə əlaqələrinin optimallaşdırılması üçün tədbirlər görülmüşdür. Gəmilərdə elektron xəritələr quraşdırılmışdır. Bundan əlavə, 6-7 iyul 2017-ci il tarixlərində Nautical Institute tərəfindən aparılan yoxlamanın nəticələrinə əsasən, ASCO-nun Azərbaycan Dövlət Dəniz Akademiyasının Tədris Mərkəzinin gəmilərin mövqeyini və seyrini davam etdirmək üçün kompüter nəzarət sistem olan dinamik yerləşdirmə (DP) simulyatoruna sertifikat verilmişdir. Bu sertifikat “DP Induction” və “DP Simulator” təlimlərinin keçirilməsinə imkan yaradır.

Əlavə olaraq, yenidən qurulduqdan sonra Maliyyə Hesabatlarımız tərtib edilərək EY beynəlxalq auditor firması tərəfindən kənar audit edilir. Yalnız iqtisadi məsələlər deyil, eyni zamanda təhlükəsizlik, sosial və ekoloji hədəfləri də şirkətin uğurlu olmasında mühüm kriteriyalardan hesab etdiyimiz üçün, biz iki illik Davamlı İnkişaf Hesabatını tərtib edirik.

Şirkətimiz, ölkədə qlobal dayanıqlılıq gündəmində hökumət siyasətinə və strategiyasına dəstək göstərən qabaqcıl qurumlardan biridir. Etibarlı maliyyə və davamlı inkişaf hesabatları şirkətin fəaliyyətində şəffaflığın təmin edilməsinə daha da töhvə verəcəkdir.

Bizim əməliyyatlar barədə təfərrüatları oxumaq üçün bu hesabatın “Donanmamız və əsas fəaliyyət sahələri” bölümünə müraciət edin.

RƏQABƏT ÜSTÜNLÜYÜMÜZ

Xəzər regionu 19-cu əsrin əvvəllərindən etibarən əhəmiyyətli bir global enerji hövzəsi olub və nisbətən az hasilat xərcləri, əhəmiyyətli ehtiyatlar və artan istehsal səviyyələrindən faydalanır.

Gəmiçilik sahəsində 160 illik təcrübəmiz var. Bu müddət ərzində biz biznesin hər aspektində davamlı inkişaf etmişik. İşinə bağlı

komandalarımız və yüksək təcrübəli dənizçilərimiz əsas hərəkət verici qüvvəmizdir. Müxtəlif təyinatlı, müasir və müştərilərin tələblərinə cavab verən gəmilərdən ibarət donanmamız Xəzər Dənizində ən çox şaxəli və zəngin donanmadır. Bütün bunlarla yanaşı dövlətin dəstəyi ilə, ASCO hazırda qabaqcıl dənizçilik şirkətlərindən biridir. Qeyd edilən məqamlar bizim rəqabət üstünlüyümüzün təməlidir.

BİZNES RİSKLƏRİNƏ NƏZƏR

Burada əməliyyatlar üçün əhəmiyyətli olan əsas riskləri ortaya qoyduq. Bu riskləri qəbul edərək, biz bütün trendləri, riskləri və qeyri-müəyyənlikləri vaxtında qiymətləndirmək və proaktiv şəkildə qarşısını almaq və ya azaltmaq üçün yaxından izləyirik. Risklərə məruz qalmamızın səviyyəsi risk idarəetmə sistemimiz tərəfindən effektiv şəkildə idarə olunur. Biz həmçinin bəzi riskləri təhlükə kimi deyil, dəyişiklik və inkişaf sahələri kimi qiymətləndiririk. Biz bu riskləri imkanlara çevirmək üçün maddi sərmayə cəlb edirik.

Reputasiya riski

Professional münasibətlərin qurulmaması, xidmət səviyyəsinin aşağı olması, müqavilə öhdəliklərinin yerinə yetirilməməsi və s. amillərə görə şirkətimiz maraqlı tərəflər qarşısında öz dəyərini itirə bilər. Bu riskin qarşısını almaq üçün biz müştərilərə xidmətin yüksək səviyyədə göstərilməsini, eləcə də daşımaların ətraf mühitə, yükə zərər vurmadan, sərnişinlərin narazılığına səbəb olmadan və təhlükəsiz şəkildə həyata keçirilməsini təmin etməliyik. Bundan əlavə, əməkdaşlıqdan öncə partnyorların fəaliyyət tarixçəsinin araşdırılması, uzunmüddətli əməkdaşlıq prinsiplərinin və biznes etikasının daim üstün tutulması vacibdir.

Rəqabət riski

Rəqabət üstünlüyünün məlum olmaması, araşdırmaların zəifliyi, donanmanın yenilənməməsi və tariflərin rəqabət qabiliyyətsizliyi nəticəsində bazar payını və uyğun olaraq mənfəəti itirə bilərik. Bu səbəbdən ASCO-da Xəzər və Xəzərdən kənar bazarların araşdırılması, müştərilərin tələbatının və

bazarlardakı rəqiblərin öyrənilməsi, şirkətimizin güclü, zəif tərəflərinin araşdırılması, rəqabət üstünlüklərinin təyin edilməsi və onların qorunub saxlanılması prosesi mütəmadi olaraq həyata keçirilir.

Siyasi və iqtisadi risklər

Fəaliyyət regionunda baş vermiş siyasi-iqtisadi vəziyyət ilə əlaqədar, yükdaşıma və ofşor xidmətlərin aparıla bilməməsi biznes fasiləsizliyini təhlükə altına ata bilər. Bu qəbildən ehtimallara hazır olmaq üçün fəaliyyət regionunda baş verən siyasi və iqtisadi hadisələrin izlənməsi və fəaliyyətin bu siyasi və iqtisadi təsirlərdən asılılığının maksimal dərəcədə azaldılması vacibdir.

Güclü yerli kadrların hazırlana bilməməsi

Gəmiçiliyin uğurlarının əsas mənbəyi və təməl daşı Azərbaycan dənizçilərin peşəkarlığıdır. Lazımi kadrların hazırlanmaması, onlara təlim keçirilməməsi və mövcud kadrların işlərini tərk etməsi nəticəsində əlavə maliyyə yükü, xarici mütəxəssislərə ehtiyac və ümumi biznes proseslərdə çatışmazlıqlar baş verə bilər. Məhz elə bu səbəbdən ölkədə dənizçi peşəsinin təbliği bizim qarşımızda duran əsas məqsədlərdən biridir. Fəaliyyətimizin hər bir sahəsi üzrə təlim ehtiyaclarının müəyyən edilməsi və təlimlərin keçirilməsi, akademiyaımızda fərqlənən tələbələrə beynəlxalq sülarda və şirkətimizin xaricdə üzən gəmilərində təcrübə keçməsi, akademiyaımızda tədris bazasının mütəmadi gücləndirilməsi və personalın maddi və mənəvi rifahının yaxşılaşdırılması bu riskin qarşısını almaq üçün atdığımız addımlardan ən əsaslarıdır.

Gəmilərin köhnəlməsinə görə müştərilərin itirilməsi riski

Gəmilərin və gəmi avadanlıqlarının köhnəlmə səviyyəsinin yüksək olması və müasir tələblərə uyğun olmaması müştərilərin itirilməsinə səbəb ola bilər. Bunun qarşısını almaq üçün köhnə gəmilər texniki vəziyyətlərinə uyğun istismar edilməli, gəmilərin dənizçilik keyfiyyəti daimi nəzarətdə saxlanılmalı və təmir planına uyğun təmir edilməli, kontstruktiv və texniki göstəricilər nəzərə alınaraq gəmilərdə modernizasiya işləri vaxtında aparılmalıdır.

Əməkdaşların həyat və sağlamlığına zərərin vurulması riski

Təhlükəsizlik qaydalarının pozulması və nəzarətin aşağı olması nəticəsində əməkdaşların həyat və sağlamlığına zərərin dəyməsi ümumi biznes proseslərin icrasının gecikməsi və şirkətin reputasiyasının zədələnməsinə səbəb ola bilər. ASCO olaraq biz işçi heyətin fərdi mühafizə vasitələri ilə təmin edilməsi və onlardan daim istifadəyə nəzarət edirik. İşçilərin iş şəraitinin mövcud standartların tələblərinə uyğun qurulması üçün müvafiq tədbirlər görülür və işçi heyətə vaxtılı-vaxtında müvafiq təlimatlar verilir, təlimlər keçirilir. İş prosesində tezalıq, kimyəvi zəhərli maddələrin istifadəsi və daşınması zamanı təhlükəsiz davranış qaydalarına əməl olunması çox vacibdir. Bundan əlavə, tibbi yardımın göstərilməsi üçün işçilərin ilkin tibbi yardım kurslarında iştirakı təşkil edilir.

Təmir müddətinin uzanmasından yarana biləcək zərər

Təmir prosesindəki səhvlər səbəbilə təmir müddətinin uzanması mənfəətin itirilməsi və ümumi biznes proseslərin icrasının gecikməsi ilə nəticələnə bilər. Bu riskin qarşısını almaq üçün biz təmir smeta sənədlərinin vaxtında hazırlanmasına, dəyişiləcək ehtiyat hissələri və mal-materialların alınmasında ləngimələrin aradan qaldırılmasına xüsusi diqqət yetiririk. Təmir üçün nəzərdə tutulmuş yanılma körpülərində quraşdırılmış avadanlıq və qaldırıcı qurğuların saz vəziyyətdə saxlanılması, təmir işlərini yerinə yetirən işçilərin bilik və bacarıqlarının müvafiq olması digər vacib amillərdir.

Təbiətə dəyə biləcək zərər

Gəmiçilik sənayesində təhlükəsizlik texnikaları qaydalarının pozulması dənizin və ya qrunun neft məhsulları, məişət-təsərrüfat çirkab və kimyəvi məhsullarla çirklənməsi ilə nəticələnə bilər. Bu qəbildən risklərin qarşısının alınması üçün biz təmirə dayanmış gəmilərin yağ-yanacaq çənlərinin parlanıb yuyulmasına; fəvqəladə tədbirlər planlarının hazırlanması və məşqlər vasitəsilə işçilərin səriştə və vərdislərinin gücləndirilməsinə; məişət-təsərrüfat çirkab sularının yığılması, daşınması və təhvil zamanı texnoloji proseslərin qaydalara uyğun aparılmasına xüsusi önəm veririk.

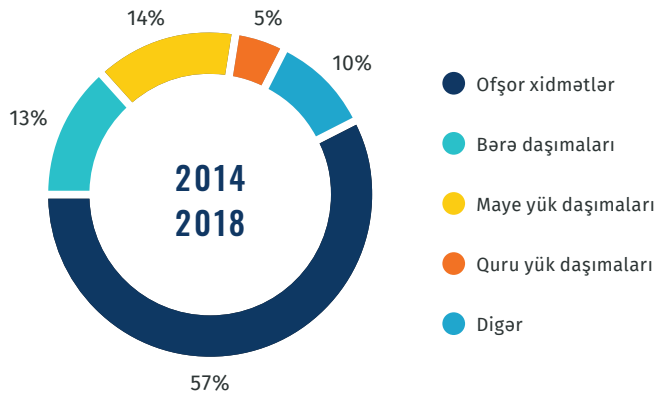

Beynəlxalq sulara olan gəmilərimizin texniki xüsusiyyətləri IMO tərəfindən qoyulan tələblərə uyğundur. Standartların yüksək səviyyədə saxlanılması ilə bağlı bəzi texniki qulluq xərclərini vaxtında çəkmək məcburiyyətindəyik. IMO tərəfindən ciddiləşdirilmiş kükürd emissiyası limiti hələ ki Xəzər dənizində tətbiq edilmir. Gələcəkdə bu tənzimləmə tələbi Xəzər Dənizində qəbul ediləcəyi təqdirdə, daha bahalı və az kükürlü qarışıqlardan istifadə, gəmilərə lazımi dəyişikliklərin edilməsi üçün kapital qoyuluşu labüd olacaq. Uzunmüddətli perspektivdə biz bu risklərə enerjiyə daha çox qənaət edən texnologiyalara keçmək və donanmamızı daha da müasirləşdirmək üçün bir imkan olaraq baxırıq.

BİZİM BİZNES VƏ SƏNAYE

Biznesimiz ixtisaslaşmış ofşor xidmətləri, nəqliyyat xidmətləri (bərə, maye və quru yüklər) və digər xidmətlərindən ibarətdir. Biz gəlirlərimizi əsasən ixtisaslaşmış ofşor və nəqliyyat xidmətlərindən əldə etdiyimiz üçün hesabatdakı müzakirələri bu xidmətlər üzərinə yönəltdik. Aşağıda şirkətimiz yarandığı vaxtdan sonrakı 5 il ərzində gəlirlərimizin xidmətlər üzrə paylanmasına nəzər yetirə bilərsiniz.

2014-2018-ci illər ərzində gəlirlərin göstərilən xidmətlər üzrə bölgüsü (%)

Neft donanması

Qlobal enerji tələbatı bütün neft və qazla bağlı fəaliyyətlərin əsas səbəbkarıdır. Xam neft bazardakı əsas enerji mənbəyi olaraq qalır, lakin nisbətən təmiz yanacaq mənbələrinə tələbatın artdığı üçün təbii qaz dünya miqyasında böyük dərəcədə əhəmiyyət qazanır. ExxonMobil 2018 enerji proqnozuna əsasən təbii qaz 2040-cı ilə qədər dünyada bütün enerji tələbatının dördü birini qarşılayacaq. Neft dünya enerji tələbatında mühüm yer tutacaq və kommersiya ehtiyacları və kimyəvi maddələr sənayesi üçün xammal tələblərini ödəməkdə davam edəcək.

Neft və qaz yataqlarının kəşfiyyat və hasilat xərclərinin dinamikası əməliyyatlarımıza birbaşa təsir göstərir. Vestvud Qlobal Enerji Qrupuna əsasən, Şərqi Avropa və MDB ölkələrinin ümumi neft-qaz yataqlarının kəşfiyyatı və hasilat xərclərində 28% (son beş il müddətinə nisbətən) artım gözlənilir. Azərbaycan qazının əsas hissəsi Şah Dəniz yatağından əldə edilir. 2019-cu ildən etibarən, Şah Dəniz layihəsinin ikinci mərhələsi başladıqdan sonra hasilatın kəskin artması gözlənilir.

Neft donanması gəmilərimizin istismarda olma vaxtı davamlı olaraq yuxarı səviyyədə olmuşdur. Ötən beş il ərzində bu nisbət 85% və 88% arasında dəyişmişdir. Gəmilərin istismarda olma vaxtı bizim əsas effektivlik göstəricilərimizdən biridir və geniş gəmi spektrini səmərəli istismar etməklə donanmamızdan maksimum yararlanmağımızın sübutudur.

Ofşor xidmətlərə olan tələbin Xəzər regionunda artması gözlənilir. Uzunmüddətli perspektivdə, Douglas-Westwood araşdırmalarına əsasən, ofşor dəstək gəmi bazarında müsbət dinamika var və neft və qaz tədarükünün artması (xüsusilə dənizin dərin sahələrində) nəticəsində ofşor gəmilərinə dünya üzrə tələbat 2014 və 2025-ci illər arasında illik 3,7% artacaq.

Ofşor əməliyyatların artması ilə texnoloji gəmilərimizə tələbatın artması səbəbindən şirkətin bu bazarda rəqabət qabiliyyətini dayanıqlı saxlamaq üçün davamlı investisiya qoyulur və bu xidmətimizdən gələn gəlirlərin davamlı artımını gözləyirik.

Nəqliyyat donanması

Son onillik ərzində dəniz nəqliyyatında ümumi ticarət həcminə görə artım tendensiyası müşahidə edilmişdir. Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Ticarət və İnkişaf üzrə Konfransı (UNCTAD) dünya dəniz ticarət həcmində 2017-2022-ci illər arasında təxminən illik 3,2% artım proqnozlaşdırır. Clarksons Research araşdırmalarına əsasən, 2016-cı ildə dünya dəniz tanker ticarəti (xam neft, yanacaq emalı məhsulları və qazın daşınması) bazarda təklifin artması və neft qiymətlərinin aşağı olması səbəbindən artmış və bundan sonra da artacaqdır. Qida və Kənd Təsərrüfatı Təşkilatı (FAO) 2015-2030-cu illər arasında kənd təsərrüfatı məhsullarına global tələbatın illik 1,4% səviyyəsində artacağını proqnozlaşdırır. Beynəlxalq Nəqliyyat Palatasına görə uzun müddətli perspektivdə dəniz nəqliyyatı ən çox yanacağa qənaət edən və nisbətən az karbon ifraz edən bir kommersiya nəqliyyat növü olduğundan, dəniz ticarəti dünya ticarətinin böyük hissəsini təşkil edəcəkdir.

Nəqliyyat xidməti daxilində biz maye yük (tanker), quru yük və bərə nəqliyyat xidmətləri təklif edirik. Maye yük daşımaları vasitəsi ilə əsasən xam neft, mazut, dizel və digər neft məhsulları nəql olunur. 2018-ci ildə bizim maye yük daşıma gəlirimiz əvvəlki ilə nisbətən 23% artmışdır.

Ümumiyyətlə, gələcəkdə neft istehlakında nəzərə çarpan artım ilə enerji sektorunda müsbət dinamikanın davam etməsini gözləyirik. Neft məhsullarına olan tələbat maye yük daşıma xidmətimizi daha da gücləndirəcəkdir.

Quru yük daşınması müxtəlif kənd təsərrüfatı malları, tikinti materialları və metalların nəqlini nəzərdə tutur. Bu xidmətdən yaranan gəlirlər son illər ərzində artmışdır. 2018-ci ildə bizim quru yük daşıma gəlirimiz əvvəlki ilə nisbətən 16% artmışdır. Quru yük daşınmasından yaranan gəlirlərimizin böyük hissəsi kənd təsərrüfatı məhsullarının, əsasən buğda və qarğıdalının nəqlindən gəlir. Quru yük daşınmalarından yaranan davamlı gəlir artımı yalnız gəmilərin sayının artması ilə deyil, həm də bizim operativ effektivliyimiz və xidmətimizin keyfiyyəti ilə izah olunur. Dünya əhalisinin və kənd təsərrüfatı məhsullarına tələbatın artmasına görə, eləcə də müştərilərimizin tələblərini səmərəli şəkildə yerinə yetirmək üçün gəmilərin keyfiyyəti, sayı və növü baxımından donanmamızı daha da modernləşdirəcəyimizi nəzərə alsaq, quru yük daşınmalarından əldə olunan gəlirlərimizi artırmaq niyyətindəyik.

MALİYYƏ VƏZİYYƏTİNƏ DAİR MÜZAKİRƏLƏR

Konsolidə edilmiş maliyyə hesabatlarının MHBS-a uyğun hazırlanması rəhbərliyin hesablanmış aktivlərin, öhdəliklərin, gəlirlərin və xərclərin göstərilən məbləğlərinə təsir edən mülahizələr, təxminlər və fərziyyələr verməsini tələb edir. Gələcək dövrlərdə qəbul ediləcək mühasibat uçotu prinsipləri də daxil olmaqla, mühüm mühasibat uçotu siyasətinin, təxminlərin və fərziyyələrin xülasəsi bu hesabatın tərkib hissəsi olan 31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il üzrə audit olunmuş maliyyə hesabatlarının 2-5-ci bəndlərində təsvir edilmişdir.

Şirkətin uzunmüddətli aktivləri əsasən gəmilər, zavod və avadanlıqlardan ibarətdir. Cari aktivlər isə əsasən mal-material ehtiyatları və ticarət və digər debitor borclardan ibarətdir. Uzunmüddətli öhdəlikləri əsasən uzunmüddətli kreditlər təşkil edir. Cari öhdəliklərə isə əsasən ticarət və digər kreditor borcları və uzunmüddətli kreditlərin cari hissəsi aiddir.

	2018	2017	2016
İxtisaslaşmış neft donanması	249,290,442	284,878,007	285,428,957
Bərə daşımaları	68,761,101	84,496,596	71,773,956
Maye yük daşımaları	60,692,007	56,502,497	64,867,942
Quru yük daşımaları	39,348,277	38,938,797	23,454,173
Digər	34,079,173	9,489,103	9,399,972
Ümumi gəlir, AZN	452,171,000	474,305,000	454,925,000

Yuxarıdakı cədvəldən göründüyü kimi əsas gəlirlərimizi ixtisaslaşmış ofşor xidmətləri, bərə daşımalarından, maye və quru yük daşımalarından əldə edirik.

Maliyyə riskləri – Şirkət maliyyə risklərinə, o cümlədən, likvidlik riskinə, kredit riskinə, valyuta riskinə, bazar riskinə, faiz dərəcəsi riskinə və qiymət riskinə məruz qalır. Bu səbəbdən biz dəyişmələrə daim nəzarət edir və riskləri azaltmaq üçün zəruri sayıldığı təqdirdə müvafiq tədbirlər görür, xarici valyutada edilən əməliyyatlar zamanı xüsusi ehtiyat göstərir, əsasən öncədən ödəniş sistemi ilə xidmətlərin göstərilməsinə önəm veririk.

	2018	2017	2016	2015	2014
Ümumi marja	35%	44%	41%	32%	8%

Biz ümumi marjanın ardıcıl artırıldığını və 2018-ci ildə nisbətən azaldığını görə bilirik ki, bu da qoyulmuş investisiyaların şirkətin ümumi gəlirliliyini artırmaq və yerli iqtisadiyyatın tərəqqisinə töhfə vermək üçün uğurla istifadə olunmasından xəbər verir.

Şirkətin likvidliyin idarə edilməsinə dair yanaşması, mümkün olduğu təqdirdə, həm normal və həm də stresli kapital şəraitində, qəbul edilməyən itkilərə yol vermədən və ya şirkətin nüfuzuna zərər vurmada öhdəliyin yerinə yetirilməsində kifayət qədər likvidliyə malik olmağı təmin etməkdir.

	2018	2017	2016	2015	2014
Cari nisbət	2.25	3.52	3.91	2.59	1.10
Ani likvidlik əmsalı	1.64	2.52	2.84	1.74	0.71

Likvidlik analizinə əsasən, şirkət yüksək göstəricilərə malikdir ki, bu da qısa müddətli borcu asanlıqla pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinə çevrilə bilən aktivlərlə ödəyə bilmə qabiliyyətinin olmasının təsdiqidir.

ASCO-nun maliyyə nəticələri ilə daha ətraflı tanış olmaq üçün bu hesabatın ayrılmaz tərkib hissəsi olan 31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il üzrə audit olunmuş maliyyə hesabatlarına müraciət edə bilərsiniz. Bu və eləcə də 31 dekabr 2014-cü, 2015-ci, 2016-cı və 2017-ci illərdə başa çatan illər üzrə audit olunmuş maliyyə hesabatlarını şirkətimizin rəsmi veb saytında asanlıqla tapmaq olar.

MALİYYƏ HESABATLARI

MÜNDƏRİCAT

KONSOLIDASIYA EDİLMİŞ MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ MÜSTƏQİL AUDİTORUN HESABATI

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat	94
Konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabat	95
Konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat	96
Konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat	97

KONSOLIDASIYA EDİLMİŞ MALİYYƏ HESABATLARINA DAİR QEYDLƏR

1. Qrup və onun əməliyyatları	98
2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri	99
3. Mühüm mühasibat uçotu qiymətləndirmələri və mühakimələri	111
4. Mühasibat uçotu prinsiplərində dəyişikliklər	113
5. Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni standartlar və düzəlişlər	115
6. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri və məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri	118
7. Ticarət və digər debitor borcları	118
8. Vergilər üzrə debitor borcları	119
9. Avans ödənişləri	119
10. Mal-material ehtiyatları	119
11. Ticarət və digər kreditör borcları	120
12. Kreditlər	120
13. Gəmilər, əsas vəsaitlər	121
14. Ehtiyatlar	122
15. Səhm kapitalı və əlavə ödənilmiş kapital	122
16. Gəlirlərin kateqoriyalar üzrə analizi	123
17. Xərclərin xüsusiyyətinə görə analizi	123
18. Əlaqəli tərəflərlə qalıqlar və əməliyyatlar	124
19. Vergilər üzrə kreditör borcları	125
20. Mənfəət vergisi	125
21. Digər əməliyyat gəlirləri	127
22. Maliyyə xərcləri	127
23. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi	127
24. Potensial öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri	132
25. Hesabat tarixindən sonra baş vermiş hadisələr	133

Müstəqil Auditorun Hesabatı

"Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" QSC-nin Rəhbərliyinə

Rəy

Biz "Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" QSC-nin və onun törəmə müəssisələrinin ("Qrup") 31 dekabr 2018-ci il tarixinə konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan və həmin tarixdə başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir, konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər və konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatlardan, habelə mühüm mühasibat uçotu prinsipləri və digər izahedici məlumatların icmalından ibarət olan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini apardıq.

Bizim fikrimizcə, əlavə edilən konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları 31 dekabr 2018-ci il tarixinə Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə nəticələrini və konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkətini Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına ("MHBS") uyğun olaraq bütün əhəmiyyətli aspektlər üzrə düzgün əks etdirir.

Rəy üçün əsas

Biz auditə Beynəlxalq Audit Standartlarına ("BAS") uyğun olaraq apardıq. Bizim həmin standartlar üzrə öhdəliklərimiz hesabatımızın konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditə üzrə auditorun məsuliyyəti bölməsində təsvir olunur. Mühasiblər üçün Beynəlxalq Etika Standartları Şurasının "Peşəkar mühasiblərin etika məəcəlləsi"nə ("MBESS Məcəlləsi") uyğun olaraq biz Qrupdan müstəqillik və biz MBESS Məcəlləsinə uyğun olaraq etika ilə bağlı digər öhdəliklərimizi yerinə yetirmişik. Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutu auditor rəyinin bildirilməsi üçün yetərli və müvafiq əsası təmin edir.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üçün rəhbərliyin və Qrupun idarə edilməsinə cavabdeh olan şəxslərin məsuliyyəti

Rəhbərlik konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının MHBS-yə uyğun hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi, həmçinin fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq əhəmiyyətli səhvlər olmayan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin lazım bildiyi daxili nəzarət üzrə məsuliyyət daşıyır.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarını hazırlayarkən, rəhbərliyin Qrupu ləğv etmək və ya əməliyyatları dayandırmaq niyyəti olduğu və ya bunu etməkdən başqa heç bir real alternativ olmadığı hallar istisna olmaqla, rəhbərlik Qrupun daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməsi qabiliyyətinin qiymətləndirilməsinə, daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətlə bağlı məsələlərin (bela məsələlər varsa) açıqlanmasına və mühasibat uçotunun daim fəaliyyətdə olan müəssisə konsepsiyasının istifadə edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

Qrupun idarə edilməsinə cavabdeh olan şəxslər Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması prosesinə nəzarət üçün məsuliyyət daşıyır.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditi üzrə auditorun məsuliyyəti

Bizim məqsədimiz ümumiyyətlə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olmamasına kifayət qədər əminlik əldə etmək və rəyimiz daxil olan auditor hesabatını təqdim etməkdir. Kifayət qədər əminlik əminliyin yüksək dərəcəsini ifadə edir, lakin BAS-a uyğun olaraq aparılmış audit nəticəsində mövcud olan bütün təhriflərin üzə çıxarılmasına zəmanət vermir. Təhriflər fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əmələ gələ bilər və fərdi və ya məcmu halda götürülməklə hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının əsasında istifadəçilərin qəbul edəcəyi iqtisadi qərarlara təsir göstərmələrini ehtimal etməyə əsas olacağı halda əhəmiyyətli hesab olunur.

BAS-a uyğun olaraq aparılmış auditin bir hissəsi olaraq biz audit zamanı peşəkar mühakimə və peşəkar skeptisizm tətbiq edirik. Biz həmçinin:

- ▶ Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olması risklərini müəyyən edir və qiymətləndirir, həmin risklərə cavab olaraq audit prosedurlarını layihələşdirir və həyata keçirir, eləcə də rəyimiz üçün əsas yaratmaq məqsədilə kifayət və münasib olan audit sübutunu əldə edirik. Fırıldaqçılıq nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riski səhvlər nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riskindən yüksəkdir, çünki fırıldaqçılığa gizli sözləşmə, saxtakarlıq, bilərəkdən səhv buraxma, yanlış təqdimat və ya daxili nəzarət qaydalarına əməl olunmaması daxil ola bilər.
- ▶ Müəyyən şəraitdə münasib olan audit prosedurlarının işlənilməsi və hazırlanması məqsədilə auditə aid olan daxili nəzarət elementləri haqqında anlayış əldə edir, lakin bu zaman Qrupun daxili nəzarət sisteminin səmərəliliyi haqqında rəy bildirmək məqsədini güdmürük.
- ▶ Rəhbərlik tərəfindən istifadə edilmiş uçot prinsiplərinin münasibliyini, uçot təxminlərinin və əlaqəli açıqlamaların əsaslılığını qiymətləndiririk.
- ▶ Rəhbərlik tərəfindən mühasibat uçotunun daim fəaliyyətdə olan müəssisə konsepsiyasının tətbiqinin münasibliyi və əldə edilmiş audit sübutlarına əsaslanaraq Qrupun daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməsi ilə bağlı əhəmiyyətli şübhə doğuran hadisə və ya şəraitlərlə əlaqədar mühüm qeyri-müəyyənliyin olub-olmaması haqqında nəticə çıxarıyıq. Mühüm qeyri-müəyyənliyin mövcud olduğu qənaətinə gələcəyimiz halda, biz auditor hesabatımızda konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarındakı əlaqəli açıqlamalara diqqəti yönəltməliyik və ya, əgər bu cür açıqlamalar qeyri-münasib olarsa, rəyimizə düzəliş etməliyik. Bizim nəticələr audit hesabatımızın tarixinədək əldə etdiyimiz audit sübutlarına əsaslanır. Lakin gələcək hadisə və ya şəraitlər Qrup daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməməsinə gətirib çıxara bilər.

- ▶ Məlumatların açıqlanması da daxil olmaqla konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatı, strukturu və məzmununu, eləcə də konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının müvafiq əməliyyat və hadisələri düzgün təqdim edib-etmədiyini qiymətləndiririk.
- ▶ Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları haqqında rəy bildirmək üçün Qrupa daxil olan müəssisələrin maliyyə məlumatları və fəaliyyəti ilə bağlı kifayət qədər audit sübutlarını əldə edirik. Biz qrup auditinin yönləndirilməsi, nəzarət edilməsi, və nəticələrinə görə məsuliyyət daşıyıq. Biz audit rəyinə görə müstəsna məsuliyyət daşıyıq.

Biz digər məsələlərlə yanaşı, auditin planlaşdırılmış əhatə dairəsi, vaxtı və əhəmiyyətli audit nəticələri, o cümlədən audit zamanı daxili nəzarətdə hər hansı əhəmiyyətli çatışmazlıqları tərəfimizdən müəyyən olunduğu halda Qrupun idarə edilməsinə cavabdeh olan şəxslərin nəzərinə çatdırmalıyıq.

Ernst & Young Holdings (CIS) B.V.

30 mart 2019-cu il

Bakı, Azərbaycan

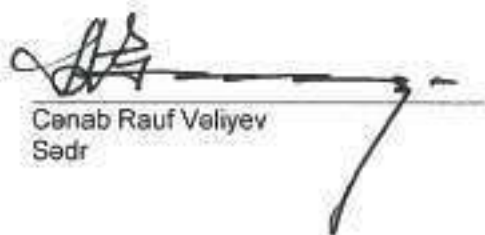
Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat

31 dekabr 2018-ci il tarixinə

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

	Qeydlər	31 dekabr 2018-ci il	31 dekabr 2017-ci il
Aktivlər			
Uzunmüddətli aktivlər			
Gəmilər, əsas vəsaitlər	13	766,508	669,846
Qeyri-maddi aktivlər		4,087	2,438
Uzunmüddətli avans ödənişləri	9	120,295	94,050
Təxirə salınmış vergi aktivləri	20	-	1,106
Cəmi uzunmüddətli aktivlər		890,890	767,440
Cari aktivlər			
Mal-material ehtiyatları	10	82,614	74,949
Ticarət və digər debitor borcları	7	178,800	155,923
Vergilər üzrə debitor borcları	8	22,035	15,299
Qısamüddətli avans ödənişləri	9	11,406	9,443
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	6	9,995	7,032
Məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri	6	302	65
Cəmi cari aktivlər		305,152	262,711
Cəmi aktivlər		1,196,042	1,030,151
Kapital			
Sehm kapitalı	15	440,051	440,051
Əlavə ödənilmiş kapital	15	36,000	16,000
Bölüşdürülməmiş mənfəət		514,937	467,489
Cəmi kapital		990,988	923,540
Öhdəliklər			
Uzunmüddətli öhdəliklər			
Uzunmüddətli kreditlər	12	50,781	25,408
Uzunmüddətli ehtiyatlar	14	4,555	2,609
Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	20	14,148	3,964
Cəmi uzunmüddətli öhdəliklər		69,484	32,001
Cari öhdəliklər			
Qısamüddətli kreditlər	12	9,000	-
Uzunmüddətli kreditlərin cari hissəsi	12	16,322	4,864
Müqavilə öhdəlikləri		17,035	-
Ticarət və digər kreditör borcları	11	79,117	60,494
Cari ehtiyatlar	14	9,630	7,968
Vergilər üzrə kreditör borcları	19	4,466	1,284
Cəmi cari öhdəliklər		135,570	74,610
Cəmi öhdəliklər		205,054	106,611
Cəmi kapital və öhdəliklər		1,196,042	1,030,151

Qrupun adından 30 mart 2019-cu ildə təsdiq edilmiş və imzalanmışdır:

Cənab Rauf Vəliyev
Sədr

Cənab Cəlal Fərəcli
Sədr müavini – İqtisadi məsələlər üzrə

Əlavə edilən qeydlər hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ayrılmaz tərkib hissəsidir.

Konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabat

31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il üzrə

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

	Qeydlər	2018	2017
Gəlirlər	16	452,171	474,305
Satışların maya dəyəri	17	(294,242)	(265,101)
Ümumi mənfəət		157,929	209,204
Ümumi və inzibati xərclər	17	(52,461)	(52,120)
Sosial xərclər	17	(12,132)	(5,103)
Digər əməliyyat gəlirləri	21	33,253	44,390
Digər əməliyyat xərcləri	17	(48,114)	(52,105)
Gəmilərin, əsas vəsaitlərin silinməsindən zərər	13	(200)	(837)
Məzənnə fərqiindən zərər		(692)	(3,888)
Əməliyyat fəaliyyətindən mənfəət		77,583	139,541
Maliyyə xərcləri	22	(1,914)	(1,410)
Mənfəət vergisindən əvvəl mənfəət		75,669	138,131
Mənfəət vergisi xərci	20	(23,207)	(38,000)
İl üzrə mənfəət		52,462	100,131
İl üzrə digər ümumi gəlir		–	–
İl üzrə cəmi ümumi gəlir		52,462	100,131

Əlavə edilən qeydlər hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ayrılmaz tərkib hissəsidir.

Konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat**31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il üzrə***(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)*

	Səhm kapitalı	Əlavə ödənilmiş kapital	Bölüşdü- rülməmiş mənfəət	Cəmi
1 yanvar 2017-ci il tarixinə qalıq	440,051	–	367,358	807,409
İl üzrə cəmi ümumi gəlir	–	–	100,131	100,131
Əlavə ödənilmiş kapitalda artım (Qeyd 15)	–	16,000	–	16,000
31 dekabr 2017-ci il tarixində qalıq	440,051	16,000	467,489	923,540
9 sayılı MHBS-nin qəbul edilməsinin təsiri (Qeyd 4)	–	–	(5,014)	(5,014)
1 yanvar 2018-ci il tarixinə qalıq	440,051	16,000	462,475	918,526
İl üzrə cəmi ümumi gəlir	–	–	52,462	52,462
Əlavə ödənilmiş kapitalda artım (Qeyd 15)	–	20,000	–	20,000
31 dekabr 2018-ci il tarixində qalıq	440,051	36,000	514,937	990,988

Əlavə edilən qeydlər hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ayrılmaz tərkib hissəsidir.

Konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat

31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il üzrə

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

	Qeydlər	2018	2017
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Monfoot vergisindən əvvəl monfoot		75,669	138,131
Aşağıdakılar üzrə düzəlişlər			
Gəmilərin, əsas vəsaitlərin köhnəlməsi	13, 17	60,733	74,217
Qeyri-maddi aktivlərin amortizasiyası	17	442	275
Ticarət və digər debitor bordlarının dəyərsizləşməsi	17	1,099	5,185
Xalis mozonno fərqi		(995)	(1,082)
Gəmilərin, əsas vəsaitlərin silinməsindən zərər	13	200	837
Maliyyə xərcləri	22	1,914	1,410
Ehtiyatların silinməsindən və silinmiş debitor bordlarının bərpasından gəlir	21	(925)	(9,675)
Dövriyyə kapitalında dəyişikliklərdən əvvəl əməliyyat fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti		138,137	209,298
Ticarət və digər debitor bordlarında artım	7	(29,319)	(16,055)
Mal-material ehtiyatlarında artım	10	(7,665)	(10,979)
Avans ödənişlərində artım	9	(1,963)	(3,322)
Vergilər üzrə debitor bordlarında (artım)/azalma	8	(6,738)	7
Məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitlərində artım	6	(237)	(37)
Ticarət və digər kreditör bordlarında artım/(azalma)	11	13,130	(178)
Müqavilə öhdəliklərində artım		17,035	-
Ehtiyatlarda artım/(azalma)	14	3,608	(365)
Vergilər üzrə kreditör bordlarında artım	19	2,338	601
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə daxil olmuş pul vəsaitləri		128,328	178,970
Ödənilmiş monfoot vergisi	18, 20	(9,839)	(21,564)
Ödənilmiş faizlər		(1,914)	(1,410)
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə daxil olmuş xalis pul vəsaitləri		116,575	155,996
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Gəmilərin, əsas vəsaitlərin alınması	13	(178,346)	(165,097)
Qeyri-maddi aktivlərin alınması		(2,091)	(919)
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə istifadə edilmiş xalis pul vəsaitləri		(180,437)	(166,016)
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Uzunmüddətli kreditlərdən daxilolmalar	12	41,065	-
Qısamüddətli kreditlərdən daxilolmalar	12	12,000	7,600
Uzunmüddətli kreditlərin ödənilməsi	12	(4,235)	(4,235)
Qısamüddətli kreditlərin ödənilməsi	12	(3,000)	(7,600)
Əlavə ödənilmiş kapitəlda artım	15	20,000	16,000
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə daxil olmuş xalis pul vəsaitləri		65,830	11,765
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərində xalis artım		1,968	1,745
Xalis mezerinə fərqi		995	1,082
İlin əvvəlinə pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	6	7,032	4,205
İlin sonuna pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri		9,995	7,032

Əlavə edilən qeydlər hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ayrılmaz tərkib hissəsidir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

1. Qrup və onun əməliyyatları

"Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" Qapalı Şəhmdar Cəmiyyəti ("Cəmiyyət") Azərbaycan Respublikası Prezidentinin "Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" Qapalı Şəhmdar Cəmiyyətinin yaradılması haqqında 22 oktyabr 2013-cü il tarixli 6 nömrəli və "Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" Qapalı Şəhmdar Cəmiyyətinin fəaliyyətinin təşkili haqqında 10 yanvar 2014-cü il tarixli 213 nömrəli Sərəncamlarına əsasən, Azərbaycan Dövlət Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi ("ADXDG") və Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin ("ARDNŞ") Xəzər Dəniz Neft Donanmasının ("XDND") birləşdirilərək yenidən təşkil olunması yolu ilə yaradılıb. İki şirkət iqtisadiyyatda köklü struktur islahatlarının davam etdirilməsi, dəniz gəmiçiliyi sahəsində yerli və beynəlxalq daşımaların artırılması, Azərbaycanın rəqəbat qabiliyyətinin və tranzit potensialının gücləndirilməsi, eləcə də dövlətə məxsus gəmiçilik şirkətlərinin mərkəzləşdirilmiş qaydada idarə edilməsindən sinerjiyə nail olmaqla məqsədlə birləşdirilmişdir.

Cəmiyyət və onun törəmə müəssisələri hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında birlikdə Qrup adlandırılır. Qrupun tərkibinə 8,600-ə yaxın tam ştat işçisi olan dəniz xidməti-köməkçi və ticarət donanmaları, iki gəmi təmir zavodu, istehsal xidmətləri və sosial inkişaf idarələri, eləcə də logistika xidmətləri, dənizçilik üzrə təhsil, təmir, tikinti, quraşdırma və layihələşdirmə işlərini göstərən müəssisələr daxildir.

31 dekabr 2018-ci və 2017-ci il tarixlərinə Cəmiyyətə yekun nəzarəti Azərbaycan Respublikasının hökuməti ("Dövlət") həyata keçirir.

Cəmiyyətin rəsmi ünvanı: Azərbaycan, Bakı, M.Ə. Rəsulzadə küç., 5.

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri

Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası

Cəmiyyətin və onun törəmə müəssisələrinin (birlikdə "Qrup" adlandırılır) hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları Mühəsibət Uçotunun Beynəlxalq Standartları Komitəsinin ("MUBSK") buraxdığı Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına ("MHBS") uyğun olaraq hazırlanmışdır. Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında tətbiq edilmiş əsas mühəsibət uçotu prinsipləri aşağıda təqdim olunur. Həmin prinsiplər təqdim olunmuş bütün dövrlərə ardıcıl qaydada tətbiq edilmişdir. Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında bütün məbləğlər, başqa cür qeyd edilmədiyi halda, min Azərbaycan Manatı ("AZN") ilə təqdim edilir.

İnvestisiya əmlakı, müəyyən ofis əmlakı (əsas vəsaitlər kimi təsnif edilmiş), törəmə maliyyə alətləri, satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri, mümkün kompensasiya və qeyri-nağd formada bölüşdürmə üzrə öhdəlik istisna olmaqla, konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları ilkin maya dəyər əsasında hazırlanmışdır. Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları əvvəlki dövrə əlaqədar müqayisəli məlumat təqdim edir.

Konsolidasiya prinsipi

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları 31 dekabr 2018-ci il tarixinə Cəmiyyətin və onun törəmə müəssisələrinin maliyyə hesabatlarından ibarətdir. Törəmə müəssisələr Qrupun fəaliyyətindən fayda əldə etmək məqsədilə maliyyə və əməliyyat siyasətlərini idarə etməkdən ibarət nəzarəti olan və səsvermə hüquqlarının yarısından çox iştirak payına sahib olan bütün müəssisələrdir. Xüsusilə, Qrup investisiya obyektinə yalnız və yalnız o halda nəzarət edir ki, Qrup:

- ▶ investisiya obyektinə üzrə nəzarət hüququna malik olsun (yeni mövcud olan səsvermə hüquqları hazırda investisiya obyektinin müvafiq fəaliyyətini idarə etmək imkanını versin);
- ▶ investisiya obyektində iştirakla bağlı risk və ya dəyişən gəlirlər əldə etmək hüququna malik olsun;
- ▶ gəlirlərə təsir göstərmək üçün investisiya obyektinə üzrə nəzarəti istifadə etmək imkanına malik olsun.

Qrup investisiya obyektinə üzrə nəzarət hüququnun olub-olmadığını o halda yenidən qiymətləndirir ki, fakt və şəraitlər üç nəzarət elementindən bir və ya bir neçəsində dəyişiklik əlamətinin olduğunu göstərsin. Törəmə müəssisənin konsolidasiyası Qrup törəmə müəssisə üzərində nəzarət əldə edəndə başlayır və Qrup törəmə müəssisə üzrə nəzarəti itirəndə başa çatır. Törəmə müəssisənin il ərzində əldə edilmiş və ya silinmiş aktivləri, öhdəlikləri, gəlir və xərcləri Qrupun onun üzərində nəzarəti əldə etdiyi tarixdən başlayaraq və həmin nəzarətin başa çatdığı tarixə qədər konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına daxil edilir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Konsolidasiya prinsipi (davamı)

Lazım olduqda, istifadə edilən uçot siyasətinin Qrupun qəbul etdiyi uçot siyasətinə uyğun olması üçün tömə müəssisələrin maliyyə hesabatlarına düzəlişlər edilir. Qrupun üzvləri arasında olan əməliyyatlarla əlaqədar bütün qrupdaxili aktivlər və öhdəliklər, kapital, gəlir, xərc və pul vasitələrinin hərəkəti konsolidasiya zamanı bütünlüklə silinir.

Tömə müəssisənin mülkiyyət payında nəzarətin itirilməsi ilə nəticələnməyən dəyişiklik kapital əməliyyatı kimi uçota alınır.

Qrup tömə müəssisə üzərində nəzarət hüququnu itirirsə, bu zaman o, olaqəli aktivlərin (o cümlədən qüdvilin), öhdəliklərin, qeyri-nəzarət iştirak payının və kapitalın digər komponentlərinin tanınmasını dayandırır; nəticədə əldə edilən gəlir və ya zərər mənfəət və ya zərərde tanınır. Qalan investisiyalar ədalətli dəyər ilə tanınır.

Cari və uzunmüddətli təsnifat

Qrup konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda aktiv və öhdəlikləri cari/uzunmüddətli təsnifat əsasında təqdim edir. Aktiv aşağıdakı hallarda cari aktiv kimi təsnif edilir:

- ▶ normal əməliyyat dövründə satılması gözlənilir və ya satılması və ya istifadəsi planlaşdırılır;
- ▶ əsasən ticarət məqsədləri üçün saxlanılır;
- ▶ hesabat tarixindən on iki ay sonra reallaşdırılması gözlənilir; və ya
- ▶ hesabat tarixindən sonra ən azı on iki ay ərzində öhdəliyi ödəmək üçün mübadiləsi və ya istifadəsi məhdudlaşdırıldığı hallar istisna olmaqla pul vasitələri və pul vasitələrinin ekvivalentidir.

Bütün digər aktivlər uzunmüddətli aktivlər kimi təsnif edilir.

Öhdəlik aşağıdakı hallarda cari öhdəlik kimi təsnif edilir:

- ▶ normal əməliyyat dövründə ödənilməsi gözlənilir;
- ▶ əsasən ticarət məqsədləri üçün saxlanılır;
- ▶ hesabat tarixindən sonra on iki ay ərzində ödənilməlidir; və ya
- ▶ hesabat tarixindən sonra ən azından on iki ay ərzində öhdəliyin ödənilməsinə toxunaraq salmaq üçün şərtsiz hüquq yoxdur.

Qrup bütün digər öhdəlikləri uzunmüddətli öhdəliklər kimi təsnif edir.

Təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəlikləri uzunmüddətli aktiv və öhdəliklər kimi təsnif edilir.

Müəssisələrin birləşməsi

Müəssisələrin birləşməsi alış metodunu tətbiq etməklə uçota alınır. Alışın dəyəri alış tarixində ədalətli dəyərle ölçülən köçürülmüş ödəniş məbləğinin və əldə edilən müəssisədə qeyri-nəzarət payının cəmi kimi ölçülür. Müəssisələrin birləşməsi üçün alıcı əldə edilən müəssisədə qeyri-nəzarət iştirak payını ədalətli dəyərle, yaxud da əldə edilən müəssisənin müəyyən edilə bilən xalis aktivlərindəki payına proporsional olaraq qiymətləndirir. Çəkilmiş alış məsrəfləri xərclərə silinir və inzibati xərclərə daxil edilir. Qrup hər hansı müəssisəni satın aldıqda, münasib təsnifləşdirmə və təyin etmə məqsədilə maliyyə aktivlərini və öhdəliklərini müqavilə şərtləri, iqtisadi şərait, alış tarixində mövcud olan digər uyğun şərtlər əsasında qiymətləndirməlidir. Buna əldə edilən müəssisə tərəfindən əlaqədar tömə alətlərin əsas müqavilədə ayrılması da aid edilir.

Müəssisələrin mərhələlərlə birləşdirilməsi zamanı alıcı müəssisənin satın alınan müəssisədə əvvəllər mövcud olan iştirak payı alış tarixində ədalətli dəyərle yenidən ölçülür və nəticədə yaranan gəlir və ya zərər müvafiq olaraq mənfəət və ya zərərde tanınır.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Müəssisələrin birləşməsi (davamı)

Ümumi nəzarət altında olan müəssisələrlə birləşmələr

Ümumi nəzarət altında olan müəssisələrlə birləşmələrə Qrup mühasibat uçotunun alış metodunu tətbiq edir.

Xarici valyutanın çevrilməsi

Cəmiyyətin və onun törəmə müəssisələrinin funksional valyutası Azərbaycan Manatıdır, çünki Qrupun gəlirləri, xərcləri, alınmış mal-material ehtiyatları və öhdəliklərinin əhəmiyyətli hissəsinin qiymətləndirilməsi, çəkilməsi, ödənilməsi və ya digər yolla ölçülməsi Azərbaycan Manatı ilə həyata keçirilir.

Qrupun müəssisələrinin Qrupun funksional valyutasından fərqli olan valyutalarla aparılan və Qrupun funksional valyutası ilə ölçülməmiş əməliyyatları aşağıdakı şəkildə çevrilir:

- ▶ Qrupun müvafiq müəssisəsinin funksional valyutası ilə ölçülməyən monetar aktiv və öhdəliklər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın tarixinə qüvvədə olan yekun məzənnəyə əsasən həmin müəssisənin funksional valyutasına çevrilir;
- ▶ Hər bir mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabat üzrə gəlir və xərclər orta məzənnə ilə yenidən qiymətləndirilir (həmin orta məzənnə əməliyyat tarixinə məzənnələrin məcmu təsirinə əsaslı şəkildə yaxın olmadıqda, gəlir və xərclər əməliyyat tarixinə qüvvədə olan məzənnə ilə çevrilir).

Qrupun müvafiq müəssisələrinin funksional valyutalarında yenidən ölçülmə nəticəsində yaranan məzənnə gəlir və zərərləri konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər hesabatında tanınır.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə xarici valyuta qalıqlarının çevrilməsində istifadə olunan əsas valyuta məzənnələri: 1 ABŞ dolları = 1.7000 AZN, 1 Avro = 1.9468 AZN, 1 RUB = 0.0245 AZN, 1 Türk lirası = 0.3212 AZN (31 dekabr 2017-ci il: 1 ABŞ dolları = 1.7001 AZN, 1 Avro = 2.0307 AZN, 1 RUB = 0.0295 AZN, 1 Türk lirası = 0.4499 AZN).

Maliyyə alətləri – əsas qiymətləndirmə üsulları

Təsnifat formalarından asılı olaraq maliyyə alətləri ədalətli dəyerdə və ya amortizasiya olunmuş dəyerdə qeydə alınır. Həmin qiymətləndirmə üsulları aşağıda əks etdirilir.

Ədalətli dəyər ölçmə tarixində bazar iştirakçıları arasında aparılan müntəzəm əməliyyatlar zamanı aktivin satılmasından alınə bilən və ya öhdəliyin köçürülməsinə görə ödənilə bilən məbləğdir. Ədalətli dəyər ölçülərkən aktivin satılması və ya öhdəliyin köçürülməsi əməliyyatının aşağıdakı yerlərdən birində aparılması ehtimal edilir:

- ▶ aktivin və ya öhdəliyin əsas bazarı; və ya
- ▶ əsas bazar olmayanda, aktivin və ya öhdəliyin ən əlverişli bazarı.

Qrupun əsas və ya ən əlverişli bazara çıxışı olmalıdır. Aktivin və ya öhdəliyin ədalətli dəyəri bazar iştirakçıları aktivin və ya öhdəliyi qiymətləndirərkən istifadə etdiyi fərziyyələri istifadə etməklə ölçülür və ehtimal edilir ki, bazar iştirakçıları bu zaman öz hərəkətlərində ən yaxşı iqtisadi mənfəətlərini güdürlər.

Qeyri-maliyyə aktivinin ədalətli dəyəri ölçülərkən bazar iştirakçısının, aktivin maksimal və ən yaxşı şəkildə istifadə etməklə və ya həmin aktivin maksimal və ən yaxşı şəkildə istifadə edəcək digər bazar iştirakçısına satmaqla, iqtisadi fayda əldə etmək qabiliyyəti nəzərə alınır.

Qrup mövcud şəraitdə münasib olan və ədalətli dəyəri ölçmək üçün kifayət qədər məlumatları olan, müvafiq bazar məlumatlarını maksimal istifadə edən və müşahidə edilməyən məlumatların istifadəsini minimuma endirən qiymətləndirmə üsullarını istifadə edir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Maliyyə alətləri – əsas qiymətləndirmə üsulları (davamı)

Maliyyə hesabatlarında ədalətli dəyəri ölçülən və ya təqdim edilən bütün aktivlər və öhdəliklər ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün ümumiyyətlə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında ədalətli dəyər iyerarxiyasının daxilində aşağıda təsvir olunan kateqoriyalara bölünür:

- ▶ Səviyyə 1 – Oxşar aktivlər və ya öhdəliklər üçün fəal bazarlarda kvotasiya edilmiş (təshih edilməmiş) qiymətləri mövcud olanlar.
- ▶ Səviyyə 2 – Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları birbaşa və ya dolayısı ilə müşahidə edilən qiymətləndirmə üsulları.
- ▶ Səviyyə 3 – Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları müşahidə edilməyən qiymətləndirmə üsulları.

Maliyyə hesabatlarında dövrü şəkildə tanınan aktivlər və öhdəliklər üçün Qrup hər hesabat dövrünün sonunda kateqoriyalara bölməni yenidən qiymətləndirərək iyerarxiyanın daxilində Səviyyələr arasında köçürmələrin baş verib-vermədiyini müəyyən edir (ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün ümumiyyətlə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında).

İlkin dəyər alış tarixinə aktiv almaq üçün ödənilmiş pul vəsaitləri və ya pul vəsaitləri ekvivalentlərinin məbləğini və yaxud verilmiş digər resursların ədalətli dəyərini əks etdirir və əməliyyat xərclərini ehtiva edir. İlkin dəyər qiymətləndirmə yalnız bazar qiymətləri olmayan və ədalətli dəyəri etibarlı şəkildə ölçülə bilməyən pay alətlərindəki investisiyalara tətbiq edilir.

Əməliyyat xərcləri əlavə xərclər əks etdirir və birbaşa olaraq maliyyə alətinin alış, buraxılması və ya satışı ilə bağlıdır. Əlavə xərclər əməliyyatın həyata keçirilmədiyi təqdirdə yaranmayan xərclərdir. Əməliyyat xərclərinə agentlərə (satış üzrə agentlər kimi fəaliyyət göstərən işçilər daxil olmaqla), məsləhətçilərə, brokerlərə və dilerlərə ödənilmiş haqq və komissiyalar, tenzirləyici orqanlar və fond birjalanna ödəmələr, eləcə də mülkiyyət hüququnun köçürülməsi üzrə vergilər və rüsumlar daxildir. Borc öhdəlikləri üzrə mükafat və ya diskontlar, maliyyələşdirmə xərcləri, daxili inzibati və ya saxlama xərcləri əməliyyat xərclərinə daxil edilmir.

Amortizasiya olunmuş maya dəyəri əsas məbləğin qaytarılmasını çıxmaqla, lakin hesablanmış faizləri daxil etməklə, maliyyə aktivləri üçün isə gözlənilən kredit zərərləri (GKZ) üçün ehtiyatı çıxmaqla aktivlərin ilkin dəyərini əks etdirir. Hesablanmış faizlərə ilkin uçot zərərini təxirə salınmış əməliyyat xərclərinin və effektiv faiz metodundan istifadə etməklə ödəniş məbləği üzrə hər hansı mükafat və ya diskontun amortizasiyası daxildir. Hesablanmış faiz gəlirləri və faiz xərcləri, o cümlədən hesablanmış kupon gəlirləri və amortizasiya olunmuş diskont və ya mükafat (venimə zamanı təxirə salınmış komissiyalar daxil olmaqla, əgər varsa) ayrıca göstərilir və konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda müvafiq maddələrin balans döyürünə daxil edilir.

Effektiv faiz metodu maliyyə alətinin balans dəyəri üzrə sabit faiz dərəcəsinin (effektiv faiz dərəcəsi) təmin edilməsi üçün faiz gəlirləri və ya xərclərinin müvafiq dövr ərzində bölüşdürülməsi metodudur. Effektiv faiz dərəcəsi, təxmin edilən gələcək pul ödənişlərini və ya daxilolmaları (kreditlər üzrə gələcək zərərər xaric olmaqla) maliyyə alətinin gözlənilən fəaliyyət müddəti ərzində və ya müvafiq hallarda daha qısa müddət ərzində maliyyə alətinin xalis balans dəyərinə diskontlaşdırılan dəqiq dərəcədir. Effektiv faiz dərəcəsi maliyyə aləti üçün nəzərdə tutulan dəyişən faiz dərəcəsi üzrə kredit spreadini əks etdirən mükafatlar və ya diskont və yaxud bazar qiymətlərindən asılı olaraq müəyyən edilməyən digər dəyişən amillər istisna olmaqla, faiz dərəcələrinin növbəti dəyişdirilmə tarixinə qədər dəyişən faizli alətlər üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətini diskont etmək üçün istifadə edilən faiz dərəcəsidir. Bu cür mükafatlar və ya diskontlar maliyyə alətinin gözlənilən tədavül müddəti ərzində amortizasiya edilir. Diskont dəyərinin hesablanması müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsini təşkil edən bütün komissiyalar daxildir. İlkin tanınma zamanı alınmış və ya yaranmış kredit üzrə dəyərsizləşmiş aktivlər üçün effektiv faiz dərəcəsi kredit riski nəzərə alınaraq uyğunlaşdırılır, yəni müqavilə üzrə ödənişlər deyil, ilkin tanınmada gözlənilən pul vəsaitlərinin hərəkətinə əsasən hesablanır.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Maliyyə aktivləri

İlkin tanınma və ölçmə

Maliyyə aktivləri ilkin tanınmada sonradan amortizasiya hesablanmış dəyərle, digər ümumi gəlir (DÜG) vasitəsilə ədalətli dəyərle tanınan aktivlər və ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks etdirilən alətlər kimi təsnifləşdirilir.

İlkin tanınmada maliyyə aktivlərinin təsnifatı maliyyə aktivləri üzrə müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş pul vəsaitlərinin hərəkətinin xüsusiyyətlərindən və Qrupun bunları idarə etmək üçün seçdiyi biznes modeldən asılıdır. Əhəmiyyətli maliyyələşdirmə komponentinin daxil olmadığı və ya Qrupun praktik vasitənin tətbiq etdiyi ticarət debitor borcları istisna olmaqla Qrup ilk öncə maliyyə aktivlərini ədalətli dəyərle ölçür və ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks etdirilən alətlər kimi tanınan aktivlər üçün əməliyyat xərclərini əlavə edir. Əhəmiyyətli maliyyələşdirmə komponentinin daxil olmadığı və ya Qrupun praktik vasitənin tətbiq etdiyi ticarət debitor borcları 15 sayılı MHBS əsasında müəyyənləşdirilən əməliyyat qiyməti ilə ölçülür.

Maliyyə aktivinin amortizasiya dəyəri ilə və ya DÜG vasitəsilə ədalətli dəyərle təsnifləşdirilməsi və ölçülməsi üçün qalan əsas məbləğ üzrə yalnız əsas məbləğin və faizlərin ödənilməsini ("YƏMFÖ") təşkil edən pul vəsaitlərinin hərəkəti yaradılmalıdır. Bu qiymətləndirməyə "YƏMFÖ testi" deyilir və bu, hər bir alət üzrə ayrıca aparılır.

Qrupun maliyyə aktivlərini idarə etmək üçün seçdiyi biznes modeli, onun pul vəsaitlərinin hərəkətini yaratmaq məqsədilə maliyyə aktivlərinin idarəedilməsi metodunu təsvir edir. Başqa sözlə, Qrupun biznes modeli pul vəsaitlərinin hərəkətinin müqavilədən, maliyyə aktivlərinin satışından və ya onların hər ikisindən yaranacağını müəyyən edir.

Qanunvericiliklə və ya bazar razılaşmaları ilə ümumi şəkildə müəyyən edilmiş müddət ərzində aktivlərin çatdırılmasını tələb edən maliyyə aktivlərinin alınması və ya satılması əməliyyatları alqı-satqı tarixində, yeni Qrup aktivini almaq və ya satmaq öhdəliyini üzərinə götürdüyü tarixdə tanınır.

Sonrakı ölçülmə

Sonrakı ölçülmə məqsədilə maliyyə aktivləri 4 kateqoriyaya təsnifləşdirilir:

- ▶ amortizasiya olunmuş dəyərle maliyyə aktivləri (borc alətləri);
- ▶ Məcmu gəlirlər və zərərlər yenidən bölüşdürməklə DÜG vasitəsilə ədalətli dəyərle maliyyə aktivləri (borc alətləri);
- ▶ Uçotdan çıxarılanda məcmu gəlirlər və zərərlər yenidən bölüşdürmədən DÜG vasitəsilə ədalətli dəyərle maliyyə aktivləri (kapital alətləri);
- ▶ Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks etdirilən maliyyə aktivləri.

Amortizasiya olunmuş dəyərle maliyyə aktivləri (borc alətləri)

Bu kateqoriya Qrupa daha uyğundur. Aşağıdakı hər iki şərt yerinə yetinilsə, Qrup maliyyə aktivini amortizasiya olunmuş dəyərle ölçməlidir:

- ▶ Maliyyə aktivini biznes modeli çərçivəsində və onlarda bağlı müqavilə üzrə pul vəsaitlərini toplamaq məqsədilə saxlanılır; və
- ▶ Maliyyə aktivini üzrə müqavilə şərtləri müəyyən olunmuş tarixlərdə qalan əsas məbləğ üzrə əsas vəsaitlərdən və faizdən ibarət olan pul vəsaitlərinin yaranmasına səbəb olur.

Amortizasiya olunmuş dəyərle maliyyə aktivləri sonradan Effektiv Faiz Dərəcəsi (EFD) metodundan istifadə etməklə ölçülür və dəyərsizləşmə hesablanır. Gəlir və zərərfor mənfəət və ya zərərdə aktiv uçotdan çıxarılanda, dəyişiklik ediləndə və ya dəyərsizləşəndə tanınır.

Qrupun amortizasiya hesablanmış dəyərle maliyyə aktivlərinə ticarət debitor borcları daxildir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Maliyyə aktivləri (davamı)

Aşağıdakı hər iki şərt yerinə yetirilərsə, Qrup borc alətlərini DÜG ilə ədalətli dəyərə ölçməlidir:

- ▶ Maliyyə aktivləri biznes modeli çərçivəsində və onlarla bağlı həm müqavilə üzrə pul vəsaitlərini toplamaq, həm də satılmaq məqsədilə saxlanılır; və
- ▶ Maliyyə aktivləri üzrə müqavilə şərtləri müəyyən olunmuş tarixlərdə qalan əsas məbləğ üzrə əsas vəsaitlərdən və faizdən ibarət olan pul vəsaitlərinin yaranmasına səbəb olur.

DÜG ilə ədalətli dəyərə borc alətləri üçün faiz gəliri, xarici valyutanın yenidən qiymətləndirilməsi və dəyərşübhəli zərərləri və ya qaytarmalar mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda tanınır və amortizasiya hesablanmış dəyərə maliyyə aktivləri ilə eyni qaydada hesablanır. Ədalətli dəyərə qalan dəyişikliklər DÜG ilə tanınır. Uçotdan çıxarılanda DÜG-də tanınmış məcmu ədalətli dəyərə dəyişiklik mənfəət və ya zərərə yenidən bölüşdürülür.

Qrupun DÜG ilə ədalətli dəyərə borc alətləri mövcud deyil.

DÜG ilə ədalətli dəyərə maliyyə aktivləri (kapital alətləri)

İlkin tanınmada Qrup 32 sayılı "Maliyyə alətləri: Təqdimatı" adlı MUBS əsasında kapital tərifinə uyğun olan bəzi kapital investisiyalarını ticarət üçün saxlanılan alətlər kimi deyil, kapital alətləri kimi təsnif etmək üçün yekun seçim edə bilər. Belə təsnifat alətlər üzrə fərdi şəkildə müəyyən edilir.

Bu kapital alətləri üzrə gəlir və zərərlər heç zaman mənfəət və ya zərərə aid edilmir. Ödəmə hüququ müəyyən edildikdə, dividendlər mənfəət və ya zərərə digər gəlir kimi tanınır. Lakin Qrup alətin dəyərinin bir hissəsinin qaytarılması olan belə daxilolmalardan faydalanırsa, belə gəlirlər DÜG-də tanınır. DÜG vasitəsilə ədalətli dəyərə kapital alətləri üzrə dəyərşübhəli qiymətləndirilməsi aparılır.

Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərə əks olunan maliyyə aktivləri

Qrupun saxladığı ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərə əks olunan maliyyə aktivlərinə ticarət üçün saxlanılan maliyyə aktivləri, ilkin tanınmada ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərə əks olunan maliyyə aktivləri və ya ədalətli dəyərə ölçülməsi mütləq olan aktivlər daxildir. Yaxın zamanda satış və ya yenidən alış məqsədi ilə oldu olunarsa, maliyyə aktivləri ticarət üçün saxlanılan aktivlər kimi təsnif olunur. Effektiv həqiqi alətlər kimi təyin olunmayan törəmə alətlər, o cümlədən ayrılmış əlaqədar törəmə alətlər də satış üçün saxlanılan aktivlər kimi təsnif olunur. Yalnız əsas məbləğ və faizlərin ödənilməsinə təşkil etməyən pul vəsaitlərinin hərəkətini yaradan maliyyə aktivləri, biznes modelindən asılı olmayaraq, mənfəət və ya zərərə ədalətli dəyərə təsnifləşdirilir. Borc alətlərinin amortizasiya hesablanmış dəyərə və ya DÜG vasitəsilə ədalətli dəyərə təsnifləşdirilməsi üçün yuxarıda təsvir edilən meyarlara baxmayaraq borc alətləri, bununla uçot uyğunsuzluğu aradan qaldırılır və ya əhəmiyyətli dərəcədə azaldılarsa, ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərə əks olunan maliyyə aktivləri kimi təyin edilə bilər.

Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərə əks olunan maliyyə aktivləri maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda ədalətli dəyərə tanınır, ədalətli dəyərə xalis dəyişikliklər isə mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda tanınır.

Hibrid müqavilənin tərkib hissəsi olan, maliyyə öhdəliyini və ya qeyri-maliyyə əsas müqaviləni ehtiva edən əsas törəmə alət, aşağıdakı hallarda əsas müqavilədən ayrılır və ayrıca alət kimi uçota alınır: iqtisadi xüsusiyyətlər və risklər əsas müqavilə ilə sıx əlaqəli deyildir, əsas törəmə alətlə eyni şərtləri olan ayrıca alət törəmə alət anlayışına uyğundur və hibrid müqavilə ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərə əks etdirilməyən alət kimi ölçülür. Əsas törəmə alətlər ədalətli dəyərə ölçülür, ədalətli dəyərə dəyişikliklər mənfəət və ya zərərə tanınır. Müqavilə əsasında tələb olunacaq pul vəsaitlərinin hərəkətini əhəmiyyətli dərəcədə dəyişən müqavilənin şərtlərində dəyişiklik olanda və ya maliyyə aktivləri ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərə əks etdirilən aktivlər kateqoriyasından xaric yenidən təsnifləşdiriləndə yenidən qiymətləndirmə aparılır.

Maliyyə aktivinə dair əsas müqaviləni ehtiva edən hibrid müqavilə daxilində əsas törəmə alət ayrıca uçota alınmır. Maliyyə aktivləri, əsas törəmə alətlə birlikdə, tam şəkildə ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərə əks etdirilən maliyyə aktivləri kimi təsnifləşdirilməlidir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Maliyyə aktivləri (davamı)

Uçotdan çıxarma

Maliyyə aktivləri (və ya müvafiq hallarda maliyyə aktivinin bir hissəsi və ya analoji maliyyə aktivləri qrupunun bir hissəsi) aşağıdakı hallarda uçotdan (yeni Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatından) çıxarılır:

- ▶ Aktivdən pul vəsaitlərini əldə etmək hüquqlarının müddəti başa çatmışdır;
- ▶ Qrup özünün aktivdən pul vəsaitlərini almaq hüquqlarını üçüncü tərəfə köçürmüş və ya üzərinə aktivdən pul vəsaitlərini "tranzit" razılaşması əsasında tam məbləğdə və çox yubanmadan ödəmək öhdəliyini götürmüşdür; və ya Qrup: (a) aktiv üzrə risk və səmərələrin böyük hissəsini köçürmüş; (b) aktiv üzrə risk və səmərələrin böyük hissəsini nə köçürmüş, nə də özündə saxlamış, lakin aktiv üzrə nəzarət hüququnu köçürmüşdür.

Qrup aktivdən pul vəsaitlərini almaq hüququnu köçürdükdə və ya "tranzit" razılaşmasına qoşulduqda, mülkiyyət hüququ ilə bağlı risk və faydaları saxlayıb-saxlamadığını və nə dərəcədə saxladığını qiymətləndirir. Qrup nə aktiv üzrə risk və səmərələrin böyük hissəsini köçürmüş, nə də özündə saxlamışdırsa, nə də aktiv üzrə nəzarət hüququnu köçürmüşdürsə, aktiv Qrupun həmin aktivdə davam edən iştirakı həddində eks etdirilir. Bu halda Qrup əlaqəli öhdəliyi də tanıyır. Köçürülmüş aktiv və əlaqəli öhdəlik Qrupun saxladığı hüquq və öhdəlikləri eks etdirən əsaslarla ölçülür.

Aktivdə iştirakın köçürülmüş aktiv üzrə zəmanət formasında davam etməsi aktivin ilkin balans dəyəri və Qrupdan tələb oluna biləcək maksimal ödəniş məbləğindən daha az olanı ilə ölçülür.

Maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi

Qrup ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərər dərsi olunan bütün borc alətləri üçün gözlənilən kredit zərərləri (GKZ) üçün ehtiyatı tanıyır. GKZ müqaviləyə uyğun olaraq ödəniləcək müqavilədə nəzərdə tutulan pul vəsaitlərinin hərəkəti ilə Qrupun alınmasını gözlədiyi bütün pul vəsaitlərinin hərəkəti arasında fərqin ilkin effektiv faiz dərəcəsinə yaxın dərəcə ilə diskontlaşdırmaqla müəyyən edilir.

GKZ iki mərhələdə müəyyən edilir. İlkin tanınmadan sonra kredit riski əhəmiyyətli artmayan kredit öhdəlikləri üçün GKZ növbəti 12 aylıq dövr ərzində mümkün olan defolt hadisəsindən irəli gələn kredit zərərləri üçün ayrılır (12aGKZ). İlkin tanınmadan sonra kredit riski əhəmiyyətli artan kredit öhdəlikləri üzrə kredit ehtiyatı aktivin qalan müddəti ərzində yaranması gözlənilən kredit zərərlərinə (aktivin müddəti ərzində gözlənilən kredit zərəri və ya AMəGKZ) əsaslanır.

Ticarət debitor borcları və müqavilə aktivləri üçün Qrup GKZ-nin hesablanması sadələşdirilmiş yanaşma tətbiq edir.

Beləliklə, Qrup kredit riskində dəyişiklikləri izləmir, əvəzinə hər hesabat tarixində AMəGKZ əsasında kredit zərərlərini tanıyır. Qrup debitorlara və iqtisadi mühitə xas olan perspektiv amilləri nəzərə almaqla düzəliş edilmiş Qrupun keçmiş dövrlər üzrə kredit zərəri əsasında ehtiyat matrisasını yaratmışdır.

DÜG ilə ədalətli dəyər borc alətləri üçün Qrup aşağı kredit riskinin sadələşdirilməsini tətbiq edir. Hər bir hesabat tarixində Qrup lazımsız xərc və ya sayıfərqlənən əldə edilə bilən bütün əsaslı və təsdiqlənən məlumatlardan istifadə edərək borc alətinin aşağı kredit riskinə məruz qalıb-qalmadığını qiymətləndirir. Belə qiymətləndirmə apararkən Qrup borc alətinin daxili kredit reytingini yenidən qiymətləndirir. Bundan əlavə, Qrup müqavilə ödənişləri 30 gündən çox gecikdirildikdə kredit riskində əhəmiyyətli artımın mövcud olduğunu hesab edir.

Müqavilə üzrə qalan məbləğlərin tam şəkildə Qrupun saxladığı hər hansı kredit təminatları nəzərə alındıqdan əvvəl əldə edilə biləcəyi ehtimalının zəif olduğuna işarə edən daxili və ya xarici məlumat mövcud olduğu təqdirdə maliyyə aktivləri üzrə defoltun baş verdiyi hesab edilə bilər. Maliyyə aktivləri müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş pul vəsaitlərinin hərəkətinin bərpə ediləcəyi əsaslı olaraq gözlənilməyəndə silinir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Maliyyə öhdəlikləri

İlkin tanınma və ölçmə

Maliyyə öhdəlikləri ilkin tanınma zamanı, müvafiq olaraq, ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərə əks olunan maliyyə öhdəlikləri, kreditlər və borc öhdəlikləri və ya effektiv həcinə həcinə alət kimi təyin olunmuş törəmə alətləri kimi təsnif edilir.

Maliyyə öhdəlikləri ilkin olaraq ədalətli dəyərle tanınır və kreditlər, borclar və kreditör borcları halında birbaşa aid edilən əməliyyat xərcləri çıxılır. Qrupun maliyyə öhdəliklərinə ticarət və digər kreditör borcları, qısamüddətli və uzunmüddətli kreditlər daxildir.

Sonrakı ölçmə

Maliyyə öhdəliklərinin ölçülməsi onların aşağıda göstərilən təsnifatından asılıdır.

Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərə əks olunan maliyyə öhdəlikləri

Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərə əks olunan maliyyə öhdəlikləri və ticarət üçün saxlanılan maliyyə öhdəlikləri və ilkin tanınmada Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərə əks olunan maliyyə öhdəlikləri kimi təyin edilmiş maliyyə öhdəlikləri daxildir.

Maliyyə öhdəlikləri yaxın zamanda geri alınmaq məqsədilə qəbul edilirsə ticarət üçün saxlanılan öhdəliklər kimi təsnifləşdirilir. Bu kateqoriyaya eyni zamanda 9 sayılı MHBS-də müəyyən edildiyi qaydada həcinə münasibətlərində həcinə alət kimi təyin olunmayan törəmə maliyyə alətləri daxildir. Ayrılmış əlaqəli törəmə alətlər də effektiv həcinə alət kimi təyin edilmədiyi hallarda ticarət üçün saxlanılan alətlər kimi təsnifləşdirilir.

Ticarət üçün saxlanılan öhdəliklər üzrə gəlir və ya zərər mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda tanınır.

İlkin tanınma tarixində ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərə əks olunan maliyyə öhdəlikləri kimi tanınmış öhdəliklər ilkin tanınma tarixində və yalnız 9 sayılı MHBS-də nəzərdə tutulan meyar qarşılananda təyin olunur. Qrup hər hansı maliyyə öhdəliyini ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərə əks olunan öhdəlik kimi təyin etməmişdir.

Kreditlər və borc öhdəlikləri

Bu kateqoriya Qrup üçün daha uyğundur. İlkin tanınmadan sonra faiz hesablanan kreditlər və borc öhdəlikləri daha sonra effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə amortizasiya hesablanmış dəyərə qiymətləndirilir. Gəlirlər və zərər mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda öhdəliklərin tanınması dayandırıldıqda, ələcə də amortizasiya prosesi vasitəsilə əks etdirilir. Amortizasiya hesablanmış dəyər satılma zamanı tətbiq edilən endirimi və ya əlavə qiyməti və effektiv faiz dərəcəsinin ayrılmaz hissəsi olan haqq və xərcləri nəzərə almaqla hesablanır. EFD-nin amortizasiyası mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda maliyyə xərclərinə daxil edilir. Bu kateqoriya faiz hesablanan kreditlərə və borc öhdəliklərinə tətbiq edilir.

Tanınmanın dayandırılması

Maliyyə öhdəliyinin tanınması bu halda dayandırılır ki, homin öhdəlik ya dayandırılmış, ya ləğv olunmuş, ya da müddəti bitmiş olsun. Əgər mövcud maliyyə öhdəliyi həmin kreditör qarşısında fərqli şərtlərdə başqa öhdəliklə əvəz edilərsə və ya mövcud öhdəliyin şərtləri əhəmiyyətli dərəcədə dəyişdirsə, bu cür əvəzedilmə və ya dəyişiklik ilkin öhdəliyin tanınmasının dayandırılması və yeni öhdəliyin tanınması kimi qəbul edilir və müvafiq balans dəyərlərindəki fərq mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda öz əksini tapır.

Maliyyə alətlərinin qarşılıqlı əvəzləşdirilməsi

Qrup maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərinin tanınmış məbləğlərini qarşılıqlı əvəz etmək üçün qanuni hüquqa malik olduğu və ya hesablaşmanı xalis əsasda həyata keçirmək, ya da eyni vaxtda aktivləri reallaşdırmaq və öhdəliyi yerinə yetirmək niyyəti olduğu halda, qarşılıqlı əvəzləşdirir və konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda xalis məbləğ kimi təqdim edir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Ticarət və sair debitor borcları

Ticarət və sair debitor borcları ilk öncə ədalətli dəyərle tanınır və sonra effektiv faiz metodundan istifadə etməklə, dəyर्सizləşmə ehtiyatını çıxaraq, amortizasiya hesablanmış dəyərle ölçülür. Debitor borcları Qrupun müəyyən şərtlərdən asılı olaraq ödəniş almaq hüququndan ibarətdir.

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinə kassada olan nağd pul, bank hesablarındakı tələb edilənədək əmanət və ilkin ödəmə müddəti üç ay və ya az olan digər qısamüddətli və yüksək likvidli investisiyalar daxildir.

Məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri

Məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri "pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri" kateqoriyasından ayrıca göstərilir. Məhdudiyyət qoyulmuş qalıqlar ƏDV depozit qalığında mövcud olan məbləğdən ibarətdir və konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatın məqsədləri üçün pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinin tərkibindən çıxarılır.

Kreditor borcları

Kreditor borcları qarşı tərəfin müqavilə üzrə öz öhdəliklərini yerinə yetirməsi zamanı qeydə alınır. Kreditor borcları ilkin olaraq ədalətli dəyərde uçota alınır və sonradan effektiv faiz metoduna əsasən amortizasiya olunmuş dəyərde ölçülür.

Borc öhdəlikləri

Borc öhdəlikləri əvvəlcə borc öhdəlikləri ilə bağlı emissiya xərcləri çıxılmaqla, əldə edilmiş daxilolmaların ədalətli dəyərində qeydə alınır. Borc öhdəlikləri effektiv faiz metodundan istifadə etməklə amortizasiya olunmuş dəyərde uçota alınır.

Gəmilər, əsas vəsaitlərin tikintisini maliyyələşdirmək üçün alınmış borc öhdəlikləri üzrə faiz xərcləri aktiv istifadəyə yararlı vəziyyətə gətirmək üçün onun tikintisinin tamamlanması və ya hazırlanması üçün tələb olunan dövr ərzində kapitallaşdırılır. Borc öhdəlikləri üzrə digər xərclər mənfəət və ya zərərə əks etdirilir.

Gəmilər, əsas vəsaitlər

Tamamlanmamış tikinti, əsas vəsaitlər yığılmış amortizasiya və yığılmış dəyørsizləşmə çıxılmaqla maya dəyəri ilə uçota alınır. Əgər tanınma meyanı qarşılanırsa, bu dəyərə gəmilərin, əsas vəsaitlərin bir hissəsinin əvəzlənməsi xərcləri və uzunmüddətli tikinti layihələri üçün borc öhdəlikləri üzrə məsrəflər daxildir. Gəmilərin və əsas vəsaitlərin mühüm hissələrinin müntəzəm olaraq dəyişdirilməsi tələb olunarsa, bu zaman Qrup bu hissələri ayrıca olaraq, onlara xüsusi istifadə müddətləri əsasında amortizasiya hesablayır. Analoji olaraq, əsas yoxlama aparılanda, tanınma meyanı qarşılanırsa, onun dəyəri əsas vəsaitlərin balans dəyərində əvəz edilmə kimi tanınır. Bütün digər təmir və saxlama xərcləri mənfəət və ya zərərin tərkibində xərclərə silinmiş kimi əks olunur.

Sonrakı tarixdə əmələ gələn, gəmilərin təmiri və əsaslı təmiri üzrə əhəmiyyətli xərclər hər bir aktivin balans dəyərində daxil edilir. Onlar yalnız bu halda ayrıca aktiv kimi tanınmalıdır ki, həmin maddə ilə bağlı gələcək iqtisadi faydalardan Qrup üçün faydalı olması ehtimal edilsin və aktivin alış dəyərini etibarlı şəkildə müəyyən edilə bilsin. Adı təmir və texniki xidmət xərcləri çəkildiyi dövr ərzində hesabat dövrünün xərcləri kimi tanınır. Gəmilərə onların qiymətləndirilmiş istifadə müddəti üzrə amortizasiya hesablanır. Aktivlərin qiymətləndirilmiş istifadə müddəti və qalıq dəyərlərinə hər hesabat dövrünün sonunda yenidən baxılır və lazım olarsa gözənilən gələcək iqtisadi faydalarda baş vermiş dəyişiklikləri əks etdirmək məqsədilə düzəlişlər aparılır.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)**Gemilər, əsas vəsaitlər (davamı)**

Yenidən qiymətləndirmə artımı digər ümumi gəlirdə qeydə alınır və kapitalın tərkibində aktivlərin yenidən qiymətləndirilməsi ehtiyatına aid edilir. Lakin həmin aktiv üzrə mənfəət və ya zərər də evvəllər tanınmış yenidən qiymətləndirmə defisitini qaytaran artım mənfəət və zərər də tanınır. Yenidən qiymətləndirmə defisiti, aktivin yenidən qiymətləndirilməsi ehtiyatında tanınmış artımı əvəzləşdirdiyi hallar istisna olmaqla, mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda tanınır.

Aktivin yenidən qiymətləndirmə ehtiyatından bölüşdürülməmiş mənfəətə illik köçürmə aktivlərin yenidən qiymətləndirilmiş balans dəyəri əsasında amortizasiya ilə aktivlərin maye dəyəri əsasında amortizasiya arasındakı fərq üçün aparılır. Bundan əlavə, yenidən qiymətləndirmə tarixinə yığılmış amortizasiya aktivin ümumi balans dəyərindən çıxılır və xalis məbləğ aktivin yenidən qiymətləndirilmiş məbləğində yenidən əks etdirilir. Silinə zamanı satılan konkret aktivə aid olan hər hansı yenidən qiymətləndirmə ehtiyatı bölüşdürülməmiş mənfəətə köçürülür.

Amortizasiya

Gemilər, əsas vəsaitlər üçün düzxətli amortizasiya metoduna əsasən amortizasiya hesablanır. Torpaq üçün amortizasiya hesablanmır. Tikilməkdə olan aktivlər üçün amortizasiya hesablanmır.

Qrupun gemilərinin, əsas vəsaitlərinin təxmin edilən faydalı istifadə müddəti aşağıda göstərilir:

Bina və tikililər	15-30 il
Maşın və avadanlıq	3-25 il
Gemilər və port qurğuları	3-30 il

Gemilərin, əsas vəsaitlərin faydalı istifadə müddəti hər il nəzərdən keçirilir və lazım olduqda onların faydalı istifadə müddətindəki dəyişikliklər sonrakı dövrdən etibarən uçota alınır.

Aktivin artıq köhneldiyi və istismar müddəti başa çatdığı halda, satış üzrə təxmin edilən xərclər çıxılmaqla, Qrupun həmin aktivin satışı nəticəsində əldə edəcəyi təxmin edilən məbləğ aktivin qalıq dəyəndir. Əgər Qrup aktivlərini fiziki istismar müddətinin sonuna qədər istifadə edəcəyini gözləyirsə və əlavə qalıq dəyərinin mövcud olmadığı nəzərdə tutulursa, aktivin qalıq dəyəri sıfıra bərabər olur. Aktivlərin qalıq dəyəri lazım olduqda hər bir hesabat tarixində nəzərdən keçirilir və dəqiqləşdirilir.

İcarə müqavilələri

Razılaşmanın icarə olub-olmadığının və ya icarəni daxil edib-etmədiyinin müəyyən edilməsi başlanğıc tarixində razılaşmanın mahiyyətinə əsaslanır: razılaşmanın yerinə yetirilməsinin xüsusi aktivin və ya aktivlərin istifadəsindən asılı olub-olmadığı və ya razılaşmanın aktivdən istifadə etmək hüququnu verib-vermədiyi (bu hüquq birmənalı olaraq müqavilədə nəzərdə tutulmayan hallarda belə) müəyyən edilir.

Qrup icarəçi qismində

İcarə başlandıqı tarixdə maliyyə və ya əməliyyat icarəsi kimi təsnif edilir. İcarəyə götürülən aktiv üzrə mülkiyyət hüququna aid olan risklərin və faydaların əksəriyyətini Qrupa keçirən icarələr maliyyə icarələri kimi təsnif edilir.

Maliyyə icarələri icarə başlananda icarəyə götürülmüş əmlakın ədalətli dəyəri və ya daha aşağı olduğu təqdirdə minimal icarə ödənişlərinin cari dəyəri ilə kapitalaşdırılır. İcarə ödənişləri maliyyə xərcləri və icarə öhdəliyinin azalması arasında ehtə bölüşdürülür ki, öhdəliyin qalığı üzrə sabit faiz dərəcəsi əldə edilsin. Maliyyə xərcləri mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda maliyyə xərclərinin tərkibində tanınır.

İcarəyə götürülən aktivlər üzrə amortizasiya aktivin faydalı istifadə müddəti boyunca hesablanır. Lakin icarə müddətinin sonunadək mülkiyyət hüququnun Qrupa keçəcəyi haqqında kifayət qədər əminlik olmadığı təqdirdə, aktiv üzrə amortizasiya aktivin proqnozlaşdırılan faydalı istifadə müddəti və icarə müddətindən daha qısa olanı üzrə hesablanır.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

İcarə müqavilələri (davamı)

Əməliyyat icarəsi üzrə ödənişlər icarə müddəti ərzində bərabər hissələrə bölünməklə mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda əməliyyat xərclərinin tərkibində uçota alınır.

Grup icarəyə verən qismində

Aktiv üzrə mülkiyyət hüququna aid olan risklərin və faydaların əksəriyyətini Grupdan digər tərəfə keçirməyən icarələr əməliyyat icarələri kimi təsnif edilir. Əməliyyat icarəsi üzrə danışıqlar zamanı çəkilən ilkin birləşə xərclər icarəyə götürülən aktivin balans dəyərində əlavə olunur və icarə gəliri ilə eyni əsaslarla icarə müddəti boyunca tanınır. Şərti icarə haqları qazandığı dövrdə gəlir kimi tanınır.

Qeyri-maddi aktivlər

Ayrılıqda əldə edilmiş qeyri-maddi aktivlər ilkin tanınmada maya dəyəri ilə ölçülür. Müəssisələrin birləşməsi zamanı əldə edilmiş qeyri-maddi aktivlərin maya dəyəri həmin aktivlərin əldə etmə tarixində ədalətli dəyərində bərabərdir. İlkin tanınmadan sonra qeyri-maddi aktivlər bütün yığılmış amortizasiya və bütün yığılmış dəyersizləşmə zərərli çıxılmaqla maya dəyəri ilə uçota alınır.

Cəmiyyətin daxilində yaradılmış qeyri-maddi aktivlər, kapitallaşdırılmış inkişaf xərcləri istisna olmaqla, kapitallaşdırılmır və əlaqəli məsrəf həmin məsrəfin meydana gəldiyi dövrdə mənfəət və ya zərərin tərkibində göstərilir. Qeyri-maddi aktivlərə hüquqlar və kompüter proqramları, patentlər, lisenziyalar, müştərilərlə münasibətlər, ticarət adı, su mülkü və tədqiqat və inkişaf layihələri daxildir.

Qeyri-maddi aktivlərin istifadə müddətləri məhdud və ya qeyri-müəyyən hesab edilir. Məhdud istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlərə faydalı iqtisadi istifadə müddətləri boyunca bərabər hissələrə bölünməklə amortizasiya hesablanır və qeyri-maddi aktivin dəyersizləşmə biləcəyini göstərən hər hansı əlamət olduqda dəyersizləşmə baxımından qiymətləndirmə aparılır. Məhdud faydalı istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktiv üçün amortizasiya müddəti və amortizasiya metoduna ən azı hər hesabat dövrünün sonunda yenidən baxılır. Gözlənilən faydalı istifadə müddəti və ya aktivin özündə təcassüm etdiyi gələcək iqtisadi səmərənin gözlənilən əldə olunma strukturundakı dəyişikliklər, müvafiq olaraq, amortizasiya müddəti və ya metodunun dəyişdirilməsi yolu ilə hesabatda alınır və uçot ehtimallarındakı dəyişikliklər hesab olunur. Məhdud istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər üzrə amortizasiya xərcləri mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda qeyri-maddi aktivin funksiyasına uyğun xərc kateqoriyasında əks olunur.

Qeyri-müəyyən faydalı istifadə müddətinə malik olan qeyri-maddi aktivlər amortizasiya edilmir, lakin fərdi qaydada və ya pul vəsaitlərini yaradan biznes vahidləri səviyyəsində hər il dəyersizləşmə üzrə yoxlanılır. Qeyri-müəyyən faydalı istifadə müddətinin qiymətləndirilməsi qeyri-müəyyən istifadə müddətinin uyğun olmaqla davam edə biləcəyini müəyyən etmək üçün hər il nəzərdən keçirilir. İstifadə müddəti uyğun olmadıqda, istifadə müddəti sonrakı dövrdən etibarən qeyri-müəyyən müddətdən məhdud müddətə dəyişdirilir.

Qeyri-maddi aktivin uçotdan silinməsindən irəli gələn gəlir və ya zərər xərclər çıxılmaqla əldə edilən xalis mədaxil ilə aktivin balans dəyəri arasındakı fərq kimi ölçülür və aktiv uçotdan silinmədə mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda mənfəət və ya zərərin tərkibində tanınır.

Mal-material ehtiyatları

Mal-material ehtiyatları maya dəyəri və xalis satış dəyəri arasında ən aşağı olan dəyerdə qeydə alınır. Mümkün xalis satış dəyəri, hesablanmış tamamlama və satış məsrəfləri çıxılmaqla, hesablanmış adi fəaliyyət zamanı satış qiymətidir.

Maya dəyəri orta çəki metodu ilə müəyyən edilir. Maya dəyərinə birləşə alış xərcləri, hasilat xərcləri, neqliyyat və istehsal xərcləri (normal fəaliyyət həcmində əsasən) daxildir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının esası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Dövlətə ayırmalar

Dövlətə ayırmalar hökumətin xüsusi qərarlarına uyğun olaraq dövlət büdcəsinə, ayrı-ayrı dövlət agentliklərinə və hökumətin həyata keçirdiyi layihələrə Qrup tərəfindən pul şəklində qoyuluşları və ya maliyyələşdirməni əks etdirir. Bu cür ayırmalar kapitalın azalması kimi uçota alınır. Pul şəklində olmayan ayırmalar köçürülmüş aktivlərin bəzi dəyərlərində qeydə alınır.

Dövlət ayırmaları

Dövlətin ayırmaları pul qoyuluşları, digər dövlət müəssisələrinin köçürülməsi və ya Hökumətin digər müəssisələrdəki payının bütövlüklə və ya qismən köçürülməsi formasında həyata keçirilir. Qrupa dövlət müəssisələrinin köçürülməsi köçürülən müəssisənin ədalətli dəyəri olan məbləğdə kapital hesabatı vasitəsilə qoyuluş kimi tanınır (Dövlət digər müəssisələrdəki payını köçürdüyü halda – müvafiq müəssisənin ədalətli dəyərində köçürülmüş pay).

Əlavə Dəyər Vergisi

Vergi orqanları satış və alış əməliyyatları üzrə əlavə dəyər vergisinin ("ƏDV") xalis ödənilməsinə icazə verir.

ƏDV üzrə kreditör borcu

ƏDV üzrə kreditör borcu hesabat tarixində evəzləşdirilmiş alışlar üzrə ƏDV-ni çıxmaqla, satış üzrə ƏDV məbləğidir. Satış ilə bağlı ƏDV vergi orqanlarına iki halda ödənilməli məbləğ kimi tanınır: *a.* ödəniş edildiyi tarixdə, *əgər*, satışa görə ödəniş, satış tarixindən etibarən 30 gün sonraya qədər edilirsə *b.* müştərilərə satışın tanınması zamanı, *əgər*, satışa görə ödəniş, satış tarixindən etibarən 30 gündən sonra edilirsə. Hesabat tarixində evəzləşdirilmiş satışlar üzrə ƏDV həmçinin ƏDV üzrə kreditör borcuna daxildir. Debitor borclarının dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat yaradıldıqda, dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat lazım olduqda ƏDV daxil olmaqla, debitor borcunun ümumi məbləğində qeydə alınır. ƏDV üzrə müvafiq taxire salınmış öhdəlik vergi məqsədləri üçün debitor borcu sınırağa qədər saxlanılır.

Əvəzləşdirilən ƏDV

Əvəzləşdirilən ƏDV hesabat tarixində əvəzləşdirilməmiş alışlara aiddir. Əvəzləşdirilən ƏDV alışlar üçün ödəniş aparıldıqda satışlar üzrə ƏDV ilə əvəzləşdirilə bilər.

Gəlirlərin tanınması

Qrupun gəlirləri əsasən dəniz xidmətlərinin göstərilməsi (əsasən taym-çarterlər) və yük və sənədlərin daşınmasından (əsasən reys çarterləri) əldə edilir. Gəlirlər xidmətlər və ya mallar üzrə nəzarət müştəriyə keçəndə Qrupun həmin xidmətlər və ya mallar üçün almağı gözlədiyi ödənişin məbləği ilə tanınır. Qrup, gəlirlərə dair razılaşmada əsas tərəf kimi çıxış etdiyi qənaətinə gəlmişdir, çünki adətən o, malları və ya xidmətləri müştəriyə ötürdükdən əvvəl, onlara nəzarət edir.

Reys çarterlərindən gəlirlər

Reys çarterlərindən gəlirlər gəminin sifarişçisinin bir ton yük üçün razılaşdırılmış fraxt dərəcəsi ilə ödəniş müqabilində bir və ya bir neçə yerdə yükü vurub bir və ya bir neçə yerdə yükü boşaltmaqla spot bazarında və fraxt müqaviləsi üzrə yükün daşınmasından əldə edilir. Fraxt müqavilələrində gəmidə yükü vurulması və boşaldılması üçün mövcud olan vaxt həcmində dair şərtlər nəzərdə tutulur. Qrup, bu şərtlər pozularsa, demərcə formasında əlavə vaxta görə kompensasiya alır. Demərcə, onun ödənilməsi mümkün olduğu andan reysin qalan müddəti üzrə tanınan dəyişən məbləğdir. Gəlirlərin tanınması metodunu tətbiq etməklə rəhbərlik hesab edir ki, reys çarteri üçün icra öhdəliyinin yerinə yetirilməsi gəmi yüklərinə portuna çatanda başlayır və yük boşaltma portunda yük boşaldıldıqda başa çatır (yükləmədən boşaldılmaya qədər - bu zaman müştəri ilə müqavilənin qüvvəsi tamamlanır). Qrup icra öhdəliyinin yerinə yetirilməsini ölçmək üçün nəticələr metodundan istifadə edir, yəni reys üzrə gəlirlər yükləmədən yükboşaltmanın tamamlanması gözlənilirdiyi tarixədək keçən vaxt əsasında proporsional qaydada tanınır.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Gəlirlərin tanınması (davamı)

Taym-çarterdən gəlirlər

Taym-çarterdən gəlirlər gəminin sifarişçisi tərəfindən gəminin və gəmi heyətinin xidmətlərindən razılaşdırılmış müddət ərzində istifadə edilməsindən əldə edilir. Müddətli fraxt müqavilələrinin xidmət müqavilələri kimi uçota alınması davam etdirilir. Gəminin sifarişçiləri Qrupun təklif etdiyi faydaları eyni zamanda aldığı və istifadə etdiyinə görə icra öhdəliyi dövr ərzində yerinə yetirilir.

Digər gəlirlər

Əsas fəaliyyət növləri olmayan əməliyyatlardan digər gəlirlərə adətən bir fərqli icra öhdəliyi daxil olur, bu da müştəri Qrupun fəaliyyətindən faydaları eyni zamanda aldığı və istifadə etdiyinə görə nəticələr metodu əsasında dövr ərzində yerinə yetirilir. Bununla bərabər Qrupun əsas fəaliyyəti ilə bağlı olmayan mal və xidmətlərin satışları ilə əlaqədar müqavilələrdən digər gəlirlər də əldə edilir. Bunlar konkret vaxtda yerinə yetirilir.

Müqavilə aktivləri

Müqavilə aktivləri müştəriyə çatdırılan mallar və ya xidmətlər müqabilində ödənişin alınması hüququdur. Qrup malları və xidmətləri müştərinin ödəniş etməsindən və ya ödəniş müddətinin çatmasından əvvəl çatdırarsa, müqavilə aktivləri şərti olaraq əldə edilmiş ödəniş üçün tanınır.

Müqavilə öhdəlikləri

Müqavilə öhdəliyi Qrupun müştəridən ödəniş aldığı (və ya ödəniş almalı olduğu) mal və xidmətlərin müştəriyə çatdırılması öhdəliyidir. Müştəri ödənişi Qrupun mal və xidmətləri müştəriyə çatdırdıqdan əvvəl etdikdə, müqavilə öhdəliyi ödəniş ediləndə və ya edilməli olanda (həminin daha öncə baş verməsindən asılı olaraq) tanınır. Müqavilə öhdəlikləri Qrup müqavilə üzrə öhdəliyini yerinə yetirdikdə gəlirlər kimi tanınır.

Borc öhdəlikləri üzrə məsrəflər

Nəzərdə tutulan istifadəyə və satışa hazır olması üçün əhəmiyyətli vaxtın sərf olunmasını tələb edən aktivin əldə edilməsi, tikintisi və ya istehsalına birbaşa aid edilə bilən borc öhdəlikləri üzrə məsrəflər müvafiq aktivlərin dəyərinin bir hissəsi kimi kapitallaşdırılır. Bütün digər borc öhdəlikləri üzrə məsrəflər yarandığı dövrdə xərclərə silinir. Borc öhdəlikləri üzrə məsrəflər Qrupun vəsaitlərin borc götürülməsi ilə əlaqədar çəkdiyi faizlər və digər xərclərdən ibarətdir.

Əlaqəli tərəflər

Əlaqəli tərəflər haqqında məlumat 24 sayılı "Əlaqəli tərəflər barədə açıqlamalar" adlı MUBS-ə uyğun olaraq açıqlanır.

Dövlətin iqtisadi və sosial siyasəti Qrupun maliyyə vəziyyətinə, əməliyyat nəticələrinə və pul vəsaitlərinin hərəkətinə təsir edir.

Əlaqəli tərəflər öz aralarında əlaqəli olmayan tərəflərin apara bilmədiyi əməliyyatları həyata keçirə bilər. Bununla yanaşı, əlaqəli tərəflər arasında aparılan əməliyyatların şərtləri, müddətləri və məbləğləri əlaqəli olmayan tərəflər arasında aparılan əməliyyatlarla eyni olmaya bilər. Əlaqəli tərəflərlə aparılan əməliyyatların xarakterinə görə onlar kommersiya cəhətdən müstəqil tərəflər arasında həyata keçirilən əməliyyatların şərtlərinə uyğun hesab edilə bilməz.

Mənfəət vergisi

Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında mənfəət vergisi hesabat tarixinə qüvvədə olan və ya əslində qüvvədə olmayan müvafiq qanunvericiliyə uyğun olaraq hesablanmışdır. Mənfəət vergisi xərci cari və təxirə salınmış mənfəət vergisindən ibarətdir və bu və ya digər dövrdə vergi təsiri digər ümumi gəlirlərdə və ya bilavasitə kapitalda uçota alınan əməliyyatlar istisna olmaqla, mənfəət və ya zərər kimi əks etdirilir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Mənfəət vergisi (davamı)

Cari mənfəət vergisi, cari və əvvəlki dövrlər üzrə vergiyə cəlb edilən mənfəət və ya zərər ilə bağlı vergi orqanlarına ödəniləcək və ya onlardan geri alınacaq məbləği təşkil edir. Mənfəət vergisi olmayan digər vergilər əməliyyat xərcləri kimi qeydə alınır.

İşçilərə ödənişlər

Əmək haqları, maaşlar, Azərbaycan Respublikası Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna ödənişlər, ödənişli illik məzuniyyət və bülətenlər, mükafatlar və pul şəklinə olmayan imtiyazlar (məs. səhiyyə xidmətləri və uşağ bağçaları) Qrupun işçiləri tərəfindən müvafiq xidmətlərin göstərildiyi ildə hesablanır.

Xərclər

Xərclər konsolidasiya edilmiş ümumi gəlir haqqında hesabatda funksiyalarına görə əks etdirilir. Xərclərin xarakterinə uyğun kateqoriyaya ayrılması Qrupun idarələri və təməl müəssisələrinin əməliyyat funksiyasına əsaslanır.

3. Mühüm mühasibat uçotu qiymətləndirmələri və mühakimələri

Qrupun 2 sayılı qeyddə təsvir olunan mühasibat uçotu prinsipləri tətbiq edilərkən rəhbərlik aktiv və öhdəliklərin digər mənbələrdən əldə edilə bilən balans dəyərlərinə dair mühakimələr, qiymətləndirmələr və fərziyyələri istifadə etməlidir. Qiymətləndirmələr və əlaqəli fərziyyələr ötən dövrlərdə toplanmış təcrübəyə, eləcə də münasib hesab olunan digər amillərə əsaslanır. Faktiki noticələr bu təxminlərdən fərqlənə bilər.

Qiymətləndirmələr və onların əsasında dayanan fərziyyələr daim təhlil edilir. Uçot qiymətləndirmələrinə düzəlişlər yalnız müəyyən dövrə aiddirsə, həmin dövrdə tanınır, müəyyən dövrə və gələcək dövrlərə aiddirsə, həm cari, həm də gələcək dövrlərdə tanınır.

Növbəti maliyyə ilində aktiv və öhdəliklərin balans dəyərlərində əhəmiyyətli düzəlişlərin edilməsi ilə bağlı əhəmiyyətli risk yaranan, gələcək dövrlərə aid əsas fərziyyələr, eləcə də hesabat dövrünün sonuna qiymətləndirmə qeyri-müəyyənliyinin digər əsas mənbələri aşağıda təqdim edilir.

Ticarət debitor borcları üzrə gözlənilən kredit zərərləri və müqavilə aktivləri üzrə ehtiyat

Ticarət debitor borcları və müqavilə aktivləri üçün GKZ-ni hesablamaq məqsədilə Qrup ehtiyat matrisindən istifadə edir. Ehtiyat dərəcələri oxşar zərər sxemləri olan (məsələn, coğrafi baxımdan, məhsul növü, müştərinin növü və reytingi, akkreditiv və ya digər kredit sığortası növü ilə əhatə) müxtəlif müştəri segmentlərinin qarışmasına görə keçmiş günlərin sayına əsaslanır.

Ehtiyat matrisi ilk öncə Qrupun keçmiş dövrlərdə müşahidə edilə bilən defolt dərəcələrinə əsaslanır. Qrup, keçmiş dövrlərdə kredit zərəri ilə bağlı təcrübəni proqnoz məlumatlarına uyğunlaşdırmaq üçün matrisi dəqiqləşdirəcək. Məsələn, proqnoz maliyyə şəraitlərinin (məsələn ümumi yerli məhsul) növbəti ildə pisləşməsi, nəticədə sektordan defolt saylarının artması gözlənilirdiyi halda keçmiş dövrlər üzrə defolt dərəcələrində düzəlişlər edilir. Hər bir hesabat tarixində keçmiş dövrlər üzrə müşahidə edilən defolt dərəcələrində düzəlişlər edilir və proqnoz qiymətləndirmələrində dəyişikliklər təhlil edilir.

Keçmiş dövrlər üzrə müşahidə edilən defolt dərəcələri, proqnoz şəraiti və GKZ arasında əlaqənin qiymətləndirilməsi əhəmiyyətli qiymətləndirmə təşkil edir. GKZ məbləği şəraitlərin dəyişməsinə və proqnoz iqtisadi şəraitlərə həssasdır. Həmçinin, Qrupun keçmiş dövrlər üzrə kredit zərəri ilə bağlı təcrübəsi və iqtisadi şəraitlərin proqnozu müştərinin gələcəkdə faktiki defolta uğramasını göstərməyə bilər. Qrupun ticarət debitor borcları və müqavilə aktivləri üzrə GKS haqqında məlumat 23 sayılı Qeyddə təqdim olunur.

Təxirə salınmış vergi

Təxirə salınmış vergi, öhdəlik metodundan istifadə etməklə, hesabat tarixində aktivlərin və öhdəliklərin vergi bazası və onların maliyyə hesabatları məqsədləri üçün göstərilmiş qalıq dəyərləri arasında mövcud olan bütün müvəqqəti fərqlər üzrə müəyyən edilir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm muhasibat uçotu qiymətlərinin muhasirə və müəhlələri (davamı)

Təxirə salınmış vergi (davamı)

Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri aşağıdakılar istisna olmaqla vergiyə cəlb olunan bütün müvəqqəti fərqlər üçün tanınır:

- ▶ təxirə salınmış vergi öhdəliyi şirkətlərin birləşməsi olmayan əməliyyat zamanı qüvvədə və ya aktiv və ya öhdəliyin ilkin tanınmasından irəli gəlirdi, eləcə də əməliyyat zamanı uçot mənfəətinə və ya vergiyə cəlb olunan mənfəət və ya zərərə təsir göstərmediyi hallar;
- ▶ müvəqqəti fərqlərin qaytarılması vaxtının nəzarət altında saxlanıla bilən və müvəqqəti fərqin yaxın gələcəkdə qaytarılması ehtimalı olmayan hallar istisna olmaqla, törəmə müəssisələrə, əlaqəli şirkətlərə investisiyalarla və birgə müəssisələrdə iştirak payları ilə əlaqədar vergiyə cəlb olunan müvəqqəti fərqlər.

Təxirə salınmış vergi aktivləri aşağıdakılar istisna olmaqla bütün çıxılmalı müvəqqəti fərqlərin, sonrakı dövrə keçirilmiş istifadə edilməmiş vergi aktivləri və istifadə edilməmiş vergi öhdəliklərinin istifadəsi ilə əlaqədar vergi tutulmalı mənfəətin mövcudluğunun mümkünlüyü baxımından, çıxılmalı müvəqqəti fərqlər, sonrakı dövrə keçirilmiş istifadə edilməmiş vergi kreditləri və istifadə edilməmiş vergi öhdəlikləri üçün tanınır:

- ▶ çıxılan müvəqqəti fərqlər aid olan təxirə salınmış vergi aktivləri şirkətlərin birləşməsi olmayan əməliyyat zamanı aktiv və ya öhdəliyin ilkin tanınmasından irəli gəlirdi, eləcə də əməliyyat zamanı uçot mənfəətinə və ya vergiyə cəlb olunan mənfəət və ya zərərə təsir göstərmediyi hallar; və
- ▶ törəmə müəssisələrə, əlaqəli şirkətlərə investisiyalarla və birgə müəssisələrdə iştirak payları ilə bağlı vergiyə cəlb olunan müvəqqəti fərqlərlə əlaqədar, təxirə salınmış vergi aktivləri yaxın gələcəkdə müvəqqəti fərqlərin qaytarılması və müvəqqəti fərqləri qarşılaya biləcək vergiyə cəlb olunan mənfəətin mövcudluğunun mümkünlüyü həddində tanınır.

Təxirə salınmış vergi aktivlərinin dəyəri hər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat tarixində nəzərdən keçirilir və təxirə salınmış vergi aktivlərinin hamısının və ya bir hissəsini qarşılamaq üçün kifayət qədər vergiyə cəlb olunan mənfəətin mövcudluğu ehtimalı olmadığı halda azaldılır. Tanınmamış təxirə salınmış vergi aktivləri hər hesabat tarixində yenidən qiymətləndirilir və gələcək vergiyə cəlb olunacaq gəlirlər təxirə salınmış vergi aktivinin bərpə olunmasına imkan verdiyi dərəcədə tanınır.

Təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəlikləri, hər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat tarixinə qüvvədə olan və ya faktiki olaraq qüvvədə olan vergi dərəcələri (və vergi qanunları) əsasında aktivlərin satıldığı və ya öhdəliklərin yerinə yetirildiyi müddətdə tətbiq edilən vergi dərəcələri ilə ölçülür.

Təxirə salınmış vergi aktivləri və təxirə salınmış vergi öhdəlikləri, cari vergi aktivlərini cari vergi öhdəlikləri ilə əvəzləşdirmək üçün qanuni hüquq mövcud olanda və təxirə salınmış vergilər eyni vergiyə cəlb olunan müəssisəyə aid olanda əvəzləşdirilir.

Təxirə salınmış vergi aktivləri müvəqqəti fərqlərin istifadə olunma bilməsi üçün vergiyə cəlb edilən mənfəətin olduğu edilməsi ehtimalının mövcud olacağı zaman hesablanır.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi, Qrupun müvəqqəti fərqlərin bərpası dövrünə nəzarət etməsi və müvəqqəti fərqlərin yaxın gələcəkdə bərpə edilməməsi ehtimal olunan hallar istisna olmaqla, törəmə və əsas müəssisələrə investisiyaların qoyulmasından yaranan müvəqqəti fərqlər üçün hesablanır.

Ehtiyatlar

Qrup keçmiş hadisələr nəticəsində hüquqi və ya işgüzar praktikadan irəli gələn öhdəliklərə malik olduqda, bu öhdəliklərin yerinə yetirilməsi üçün iqtisadi resursların sərf olunmasının ehtimalı böyük olduqda və öhdəliklərin məbləği kifayət qədər dəqiq ehtimal edilə bildikdə ehtiyatlar uçota alınır. Qrup ehtiyatların hamısının və ya bir hissəsinin, məsələn, sığorta müqaviləsi əsasında, əvəzinin ödənilməsinə gözləyirsə, bu ödəniş yalnız baş tutacağı zəhmətə yəqin olduqda ayrıca aktiv kimi uçota alınır. Ehtiyata aid olan xərclər mənfəət və ya zərərə hər hansı əvəzin ödənilməsinə çıxmaqla təqdim olunur.

Pulun vaxt dəyərinin təsiri önəmlidirsə, ehtiyatlar münasib olduqda öhdəliyə xas olan riskləri əks etdirən cari vergidən əvvəlki dərəcəni istifadə etməklə diskont edilir. Diskont istifadə ediləndə, vaxt keçməsinə görə ehtiyatın artması maliyyə xərci kimi tanınır.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm mühasibat uçotu qiymətlərinin muhasəri və muhakimələri (davamı)

Qeyri-maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi

Borpa edilə bilinməyən aktivlərin balans dəyərini əks etdirən hadisələr və ya şəraitlərə əsasən rəhbərlik hər bir hesabat tarixində bütün qeyri-maliyyə aktivlərinin mümkün dəyərsizləşməsi üzrə hər hansı göstəricilərin olub-olmamasını müəyyən edir. Bu cür göstəricilərə aşağıdakılar daxildir: Qrupun biznes planlarında baş verən dəyişikliklər, qeyri-rəntabelli fəaliyyətə gətirib çıxaran emtəa qiymətlərində dəyişikliklər və məhsul qanışıqlarında olan dəyişikliklər. Qudvil və digər qeyri-müəyyən faydalı istifadə müddətinə malik olan qeyri-maddi aktivlər hər il və digər vaxtlarda dəyərsizləşmə göstəriciləri olduğu zaman dəyərsizləşmə üzrə yoxlanılır. Digər qeyri-maliyyə aktivləri borpa edilə bilinməyən balans dəyərinə dair göstəricilərin mövcud olduğu zaman dəyərsizləşmə üzrə yoxlanılır.

İstifadə dəyəri hesablanarkən rəhbərlik aktivlər və yaxud pul vəsaitlərini yaradan vahidlər üzrə gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətini təxmin edir və onların cən dəyərini hesablamaq üçün uyğun diskont dərəcəsini seçir.

Aktivin borpa edilə bilən dəyəri onun satışı üzrə məsəflər çıxılmaqla, ədalətli dəyər və istifadə dəyərinin daha yüksək olan məbləğinə bərabərdir. Qrupun fəaliyyətinin xarakterini nəzərə alaraq, potensial alıcılarla danışıqlar aparılmayana qədər aktivin ədalətli dəyəri haqqında məlumat əldə etmək adətən çətindir. Müvafiq olaraq, Qrup dəyərsizləşmə üzrə xərclərin müəyyən edilməsində istifadə edilən borpa dəyərini qiymətləndirmək üçün istifadə dəyərini hesablayır. Qrup adətən istifadə dəyərini rəhbərliyin təsdiq etdiyi maliyyə büdcəsindəki diskont edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti modelindən istifadə edərək müəyyən edir.

Hesablamada istifadə edilən qiymətləndirilmiş orta kapitalın dəyəri rəhbərliyin qiymətləndirməsindən 1% yuxarı olsaydı, gəmilər, əsas vəsaitlər üzrə dəyərsizləşmə zərər tanınmazdı.

Gemilərin, əsas vəsaitlərin və qeyri-maddi aktivlərin faydalı istifadə müddəti

Rəhbərlik gəmiləri, əsas vəsaitləri və qeyri-maddi aktivlərinin təxmin edilən faydalı istifadə müddətini və müvafiq amortizasiya xərclərini müəyyən edir. Bu təxminlər, Qrupun həmin aktivlər üzrə iqtisadi səmərə əldə etməyi planlaşdırdığı dövrə əsaslanır. Faydalı istifadə müddəti əvvəlki illərdə təxmin edilmiş faydalı müddətdən aşağı olanda rəhbərlik amortizasiya xərclərini artırır və ya ləğv edilmiş və ya satılmış texniki cəhətdən köhnəlmiş aktivləri balansdan silir. Faydalı istifadə müddətinə ən azı hər maliyyə ilinin sonunda yenidən baxılır. Yuxarıda qeyd olunan şərtlərin və ya təxminlərin hər hansı birində dəyişiklik olarsa, bu, gələcəkdə amortizasiya dərəcələri üzrə düzəlişlərin aparılmasına gətirib çıxara bilər.

İstifadə olunmamış məzuniyyət ilə bağlı ehtiyat

Qrupun uçot siyasətinə əsasən bir neçə illik istifadə olunmamış məzuniyyət balansını məzuniyyət işçi tərəfindən istifadə edildiyi və ya gələcək ödənişlərin müddəti ilə bağlı hesablamaların aparılması üçün hər hansı əsaslı baza olmadığı zaman azalda bilər.

4. Mühasibat uçotu prinsiplərində dəyişikliklər

Yeni və düzəliş edilmiş standart və şərtlər

1 yanvar 2018-ci ildən qüvvəyə minən yeni standartların qəbul edilməsi istisna olmaqla, hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması zamanı qəbul edilmiş mühasibat uçotu prinsipləri 31 dekabr 2017-ci il tarixinə və həmin tarixdə başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması zamanı istifadə edilən prinsiplərə uyğundur. Qrup buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş hər hansı standart, şərh və ya düzəlişləri vaxtından erkən tətbiq etməmişdir.

15 sayılı MHBS "Müştərilərdə müqavilələrdən gəlirlər"

15 sayılı MHBS 11 sayılı "Tikinti müqavilələri" adlı MUBS, 18 sayılı "Gəlirlər" adlı MUBS və əlaqəli şərtləri əvəz edir və müştərilərdə müqavilələrdən irəli gələn bütün gəlirlərə tətbiq edilir. 15 sayılı MHBS müştərilərdə müqavilələrdən irəli gələn gəlirlərə tətbiq ediləcək 5 mərhələli modeli tətbiq edir. 15 sayılı MHBS-yə görə gəlirlər müəssisənin müştəriyə göndərdiyi mallar və ya xidmətlər əvəzində alınması gözlənilən vəsaiti əks etdirən məbləğdə tanınır.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

4. Mühəsibat uçotu prinsiplərində dəyişikliklər (davamı)

Yeni və düzəliş edilmiş standart və şərhlər (davamı)

Standart müəssisələrdən müştərilərlə müqavilələrə modelin hər bir mərhələsini tətbiq edərkən bütün müvafiq fakt və şəraitləri nəzərə almaqla mühakimə işletməyi tələb edir. Bundan əlavə standart müqavilənin əldə edilməsi ilə bağlı artan xərclərin və müqavilənin icrası ilə birbaşa əlaqəli olan xərclərin uçot qaydasını müəyyən edir.

Qrup 15 sayılı MHBS-ni qəbulatmanın düzəlişlər edilmiş retrospektiv metodundan istifadə etməklə (yeni, 15 sayılı MHBS-nin ilkin qəbul edilməsinin məcmu təsirini 1 yanvar 2018-ci il tarixinə kapitalın açılış balansına düzəliş kimi tanımaqla) qəbul etmişdir və buna görə də müqayisəli məlumat yenidən hesablanmış və 18 sayılı MUBS və 11 sayılı MUBS əsasında tətbiq edilməyə davam edir. 15 sayılı MHBS-nin qəbul edilməsi Qrupun əməliyyat, investisiya və maliyyələşdirmə pul vəsaitlərinin hərəkətinə təsir göstərməmişdir.

Aşağıdakı cədvəldə 15 sayılı MHBS-nin qəbul edilməsi nəticəsində 31 dekabr 2018-ci il tarixinə və həmin tarixdə başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatındakı hər bir sətir elementinə təsir göstərildiyi məbləğ təqdim edilir. Birinci sütunda 15 sayılı MHBS əsasında hazırlanmış məbləğlər, ikinci sütunda isə 15 sayılı MHBS qəbul edilməsəydi mövcud olacaq məbləğlər göstərilir.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat:

	İstinad	Məbləğlərin hazırlandığı əsas		Artma/ (azalma)
		15 sayılı MHBS	Əvvəlki MHBS	
Cəmi aktivlər		1,196,042	1,196,042	–
Cəmi kapital		990,988	990,988	–
Ticarət və digər kreditör borcları	(a)	79,117	96,152	(17,035)
Müqavilə öhdəlikləri	(a)	17,035	–	17,035
Qalan cari öhdəliklər		39,418	39,418	–
Cəmi cari öhdəliklər		135,570	135,570	–
Cəmi öhdəliklər		205,054	205,054	–
Cəmi kapital və öhdəliklər		1,196,042	1,196,042	–

(a) Qrup xidmətlərin göstərilməsinə görə müştərilərdən avanslar alır. Avans şəklində alınmış məbləğlər 15 sayılı MHBS əsasında ayrıca, müqavilə öhdəlikləri kimi tanınmalıdır.

9 sayılı MHBS "Maliyyə alətləri"

9 sayılı MHBS 1 yanvar 2018-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonrakı illik dövrlər üçün 39 sayılı "Maliyyə alətləri: Tanınma və qiymətləndirmə" adlı MHBS-ni əvəz edir. Qrup 2017-ci il üzrə 9 sayılı MHBS-nin əhatə dairəsinə daxil olan maliyyə alətləri üçün müqayisəli məlumatı yenidən təqdim etməmişdir. Buna görə 2017-ci il üzrə müqayisəli məlumatlar 39 sayılı MUBS əsasında təqdim edilir və 2018-ci il üzrə təqdim edilən məlumatlarda müqayisə edilmir. 9 sayılı MHBS-nin qəbul edilməsindən əmələ gələn fərqlər birbaşa 1 yanvar 2018-ci il tarixinə bölüşdürülməmiş mənfəətdə tanınmışdır və aşağıda açıqlanır.

	Bölüşdürülməmiş mənfəət
Əvvəlki MHBS əsasında bölüşdürülməmiş mənfəətin yekun qalığı (31 dekabr 2017-ci il)	467,489
Bölüşdürülməmiş mənfəətdə 9 sayılı MHBS əsasında GKZ ehtiyatının tanınmasının təsiri	(6,267)
Yuxarıdakı təshihin bölüşdürülməmiş mənfəətdə toxirə salınmış vergi təsiri	1,253
9 sayılı MHBS əsasında yenidən hesablanmış ilkin qalıq (1 yanvar 2018-ci il)	462,475

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

4. Mühəsibat uçotu prinsiplərində dəyişikliklər (davamı)

Yeni və düzəliş edilmiş standart və şərhlər (davamı)

1 yanvar 2018-ci il tarixində 9 sayılı MHBS-nin qəbul edilməsinin təsiri aşağıdakı cədvəldə göstərilir.

	39 sayılı MUBS əsasında ölçmə 31 dekabr 2017-ci il	Keçid düzəlişi (GKZ)	9 sayılı MHBS əsasında ölçmə 1 yanvar 2018-ci il
Ticarət və digər debitor borcları	155,923	(6,267)	149,656
Cəmi	155,923	(6,267)	149,656

Yuxarıdakı cədvəldə göstəriləndiyi kimi, 9 sayılı MHBS-nin qəbul edilməsi Qrupun maliyyə aktivləri üzrə dəyərsizləşmə zərərlerinin uçot qaydasını tamamilə dəyişmişdir, belə ki, 39 sayılı MUBS-un çökmüş zərərli əsasda yanaşması proqnoz gözlənilən kredit zərərli yanaşması (GKZ) ilə əvəz edilmişdir. 9 sayılı MHBS-nin tələblərinə əsasən Qrup amortizasiya olunmuş dəyərli saxlanılan bütün maliyyə aktivləri (o cümlədən müqavilə aktivləri) üzrə GKZ-lər üçün ehtiyatı təminəlidir. 9 sayılı MHBS qəbul edildikdən sonra, Qrup ticarət və digər debitor borcları üzrə 6,267 AZN məbləğində olara dəyərsizləşmə tanımış, bu da 1 yanvar 2018-ci il tarixində Bölişdürülməmiş mənfəətin azalması ilə nəticələnmişdir.

Qrupun maliyyə öhdəliklərinin təsnifatlandırılması və ölçülməsində heç bir dəyişiklik yoxdur.

Bir neçə digər düzəliş və şərhlər 2018-ci ildə ilk dəfə tətbiq edilir, lakin Qrupun maliyyə hesabatlarına təsir göstərmir. Qrup buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş standart, şərh və ya düzəlişləri erkən tətbiq etməmişdir.

5. Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni standartlar və düzəlişlər

Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının təqdim edilməsi tarixinə buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş standartlar və şərhlər aşağıda göstərilir. Qrup bu standartlar və düzəlişlər qüvvəyə mindikdə (tətbiq edildikdə) onları qəbul etmək niyyətindədir.

16 sayılı MHBS "İcarələr"

16 sayılı MHBS 2016-cı ilin yanvar ayında buraxılmış və 17 sayılı MUBS "İcarələr", BMHŞK 4 "Müqavilədə İcarə Əlamətlərinin Mövcudluğunun Müəyyən Edilməsi" Şərhi, Standartların Şərhi Komitəsinin ("SŞK") 15 sayılı "Əməliyyat icarələri-həvəsləndirmələr" Standartı və SŞK "İcarənin hüquqi forması da daxil olmaqla əməliyyatın mahiyyətinin qiymətləndirilməsi" 27 sayılı Standartını əvəz edir. 16 sayılı MHBS icarələrin tanınması, ölçülməsi, təqdim edilməsi və açıqlanması prinsiplərini müəyyən edir və icarəyə gətirənlərdən bütün icarələri 17 sayılı MUBS əsasında maliyyə icarələrinin uçotu ilə eyni qaydada yeganə balans hesabatı modeli əsasında uçota alınmasını tələb edir. Standartda icarəyə gətirənlər üçün iki tanıma istisnası daxildir – "əzədlərli" aktivlərin icarəsi (məsələn şəxsi kompüterlər) və qısamüddətli lizinqlər (məsələn, icarə müddəti 12 aydan çox olmayan icarələr). İcarə başladığı tarixdə icarəyə gətirən icarə ödənişlərinin aparılması öhdəliyini (yeni icarə öhdəliyini) və icarə müddəti ərzində müvafiq aktiv istifadə etmək hüququndan ibarət olan aktiv (yeni istifadə hüququ aktivini) tanıyır. İcarəyə gətirənlər icarə öhdəliyi üzrə faiz xercini və istifadə hüququ aktivini üzrə köhnəlmə xercini ayrıca tanımalıdırlar.

Bundan əlavə icarəyə gətirənlər müəyyən hadisələr baş verəndə (məsələn, icarə müddəti dəyişəndə, bu ödənişləri müəyyən etmək üçün istifadə edilən əmsal və dərəcələrdə dəyişikliklər olduğuna görə gələcək icarə ödənişləri dəyişəndə) icarə öhdəliyini yenidən hesablamalıdırlar. İcarəyə gətirən ümumiyyətlə icarə öhdəliyinin yenidən hesablanması istifadə hüququ aktivinə düzəliş kimi tanımalıdır.

16 sayılı MHBS əsasında icarəyə verənin uçotu hazırda 17 sayılı MUBS-a uyğun uçot qaydasından əhəmiyyətli fərqlənir. İcarəyə verənlər bütün icarələri 17 sayılı MUBS-da nəzərdə tutulan həmin təsnifatı uyğun olaraq təsnif etməyə və iki icarə növünü: əməliyyat və maliyyə icarələrini ayırmağa davam edəcəklər.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

5. Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni standartlar və düzəlişlər

16 sayılı MHBS "İcarələr" (davamı)

1 yanvar 2019-cu il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minən 16 sayılı MHBS həmçinin icarəyə götürənlərdən və icarəyə verənlərdən 17 sayılı MUBS-un tələbləri ilə müqayisədə məlumatların daha geniş açıqlanmasını tələb edir.

Qrup 16 sayılı MHBS-i 1 yanvar 2019-cu il tarixində düzəliş edilmiş retrospektiv yanaşmadan istifadə edərək qəbul etməyi planlaşdırır və müqavilənin ilkin tətbiq tarixində icarə olub-olmaması və ya icarəni daxil edib-etməməsini yenidən qiymətləndirməmək üçün praktiki vəsitədən istifadə etməyi seçəcəkdir. Bundan əlavə, Qrup icarə müddəti ilkin tətbiq tarixindən sonra 12 ay ərzində tamamlanan icarə müqavilələri və müvafiq aktiv aşağı dəyərli olan icarə müqavilələri üçün standartda tətbiq edilə bilən azad etmələri istifadə etməyi seçə bilər. Qrupun aşağı dəyərli hesab edilən bir neçə icarəsi vardır.

Qrup 16 sayılı MHBS-nin qəbul edilməsinin ilkin qiymətləndirməsini aparmaqdadır. Qrup gözəyir ki, 16 sayılı MHBS-nin qəbul edilməsi ilə onun əməliyyat mənfəəti təkmilləşəcək, faiz xərci isə artacaqdır. Bu, 17 sayılı MUBS əsasında əməliyyat lisenziyaları kimi təsnifləşdirilən icarədən xərclərin uçotunun dəyişməsi ilə bağlıdır.

23 sayılı MHBSK Şərh "Mənfəət vergisinin uçotu ilə bağlı qeyri-müəyyənlik"

Bu Şərh, mənfəət vergisinin uçotu 12 sayılı MUBS-un tətbiq edilməsinə təsir göstərən qeyri-müəyyənliklərlə bağlı olduğu hallarda verginin uçot qaydasını müəyyən edir, 12 sayılı MUBS-un əhatə dairəsindən kənar olan vergilərə və ya tutumlara tətbiq edilmir və qeyri-müəyyən vergi uçotu ilə bağlı faiz və cərimələrə aid tələbləri özündə əks etdirmir.

Şərh xüsusi olaraq aşağıdakı məsələləri əhatə edir:

- ▶ Müəssisə qeyri-müəyyən vergi rejimini ayrıca nəzərə alırmı;
- ▶ Vergi rejiminin vergi orqanları tərəfindən yoxlanılmasına dair müəssisənin forziyyoları;
- ▶ Müəssisənin vergiyə cəlb olunan mənfəəti (vergi zərərinə), vergi bazasını, istifadə edilməmiş vergi zərərlərini, istifadə edilməmiş vergi kreditlərini və vergi dərəcələrini necə müəyyənləşdirir;
- ▶ Müəssisənin fakt və şəraitlərdə dəyişiklikləri necə nəzərdən keçirir.

Müəssisə, hər bir qeyri-müəyyən vergi rejimini ayrı-ayrılıqda və ya bir və ya daha çox digər qeyri-müəyyən vergi rejimi ilə birlikdə nəzərdən keçirilməli olub-olmadığını müəyyənləşdirməlidir. Qeyri-müəyyənliyin həlli yollarından qabaqcadan daha çox xəbər verən yanaşma tətbiq edilməlidir. Bu şərh 1 yanvar 2019-cu il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrlərinə tətbiq edilir, lakin müəyyən keçid azad etmələri mümkündür. Qrup maliyyə hesabatlarına təsir göstəriləcəyini ehtimal etmir.

9 sayılı MHBS-yə düzəlişlər "Mənfi kompensasiyanı nəzərdə tutan avans ödənişinin növü"

9 sayılı MHBS-yə əsasən, borc aləti amortizasiya hesablanmış dəyər və ya digər ümumi gəlir vasitəsilə ədalətli dəyər və şərtlə qiymətləndirilə bilər ki, müqavilə ilə nəzərdə tutulan pul vəsaitlərinin hərəkəti "yalnız əsas məbləğ və faizin ödənilməsi" (YƏMFÖ) meyarına uyğun olsun və alət bu təsnifləşdirməyə müvafiq olan biznes modeli çərçivəsində saxlanılsın. 9 sayılı MHBS-yə düzəlişlər izah edir ki, müqavilənin erkən xitamı ilə nəticələnən hadisə və ya haldan və müqavilənin xitamına görə müvafiq kompensasiyanı hansı tərəfin ödəməsindən asılı olmayaraq, maliyyə aktivləri üzrə YƏMFÖ meyarı tətbiq olunur. Düzəlişlər retrospektiv şəkildə tətbiq edilməlidir və 1 yanvar 2019-cu il tarixindən etibarən qüvvəyə minir. Erkən tətbiqə icazə verilir. Bu düzəlişlər Qrupun maliyyə hesabatlarına təsir göstərmir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

5. Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni standartlar və düzəlişlər (davamı)

10 sayılı MHBS-yə və 28 sayılı MUBS-a düzəlişlər: "İnvestor və onun asılı tərəfi və ya birgə müəssisəsi arasında satışlar və ya aktivlərin yatırılması"

Bu düzəlişlər asılı tərəfə və ya birgə müəssisəyə yatırılan töəmə müəssisə və ya onun üzərində nəzarətin itirilməsi ilə bağlı 10 sayılı MHBS-nin və 28 sayılı MUBS-un tələbləri arasında məlum uyğunsuzluğa aiddir. Düzəlişlər göstərir ki, investor 3 sayılı MHBS-də müəyyən edildiyi kimi investor və onun asılı tərəfi və ya birgə müəssisəsi arasında biznes təşkil edən aktivlərin satılması və ya yatırılması üzrə tam gəlir və ya zərər tanıyır. Biznes təşkil etməyən aktivin satışı və ya yatırılmasından irəli gəlir və ya zərər yalnız əlaqəsi olmayan investorların həmin asılı və ya birgə müəssisədəki payları çərçivəsində tanınır. MUBSK bu dəyişikliklərin qüvvəyə minməsi tarixini qeyri-müəyyən müddətə təxirə salmışdır, lakin müəssisə düzəlişləri erkən tətbiq edərsə, onları gələcək dövrlərə də tətbiq etməlidir. Bu düzəlişlərin Qrupa təsir göstərməsi gözlənilmir.

2015-2017-ci illərdə illik təkmilləşdirmələr (2017-ci ilin dekabr ayında buraxılmışdır)

Təkmilləşdirmələrə aşağıdakılar daxildir:

3 sayılı MHBS "Müəssisələrin birləşməsi"

Düzəlişlər izah edir ki, bir müəssisə birgə əməliyyat olan digər müəssisə üzərində nəzarət əldə etdikdə, birgə əməliyyatın aktiv və öhdəliklərində əvvəl saxladığı payların ədalətli dəyərle yenidən qiymətləndirilməsi də daxil olmaqla, mərhələlərdə əldə edilmiş birləşməyə aid olan tələblər tətbiq edilməlidir. Bunu etməklə, alıcı birgə əməliyyatda bütün əvvəlki paylarını yenidən ölçür.

Müəssisə bu dəyişiklikləri satınalma tarixi 1 yanvar 2019-cu il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan ilk illik hesabat dövrünün başlanğıcına və ya sonrakı tarixə təsadüf edən müəssisələrin birləşmələrinə tətbiq edir. Erkən tətbiqə icazə verilir. Qrup onun maliyyə hesabatlarına təsirin göstərilməsini gözləmir.

11 sayılı MHBS "Birgə əməliyyatlar"

Birgə əməliyyatda iştirak edən, lakin üzərində nəzarəti həyata keçirməyən bir tərəf, birgə əməliyyatın fəaliyyəti 3 sayılı MHBS-də müəyyən edildiyi kimi müəssisə təşkil edən birgə əməliyyatda birgə nəzarət əldə edə bilər. Düzəlişlər izah edir ki, həmin birgə əməliyyatda əvvəllər saxlanılan paylar yenidən ölçülür.

Müəssisə həmin düzəlişləri 1 yanvar 2019-cu il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan ilk illik hesabat dövrünün başlanğıcına və ya sonrakı tarixə təsadüf edən tarixdə birgə nəzarət əldə etdiyi əməliyyatlara tətbiq edir. Erkən tətbiqə icazə verilir. Hal-hazırda, bu düzəlişlər Qrupa tətbiq edilmir, lakin gələcək əməliyyatlara tətbiq edilə bilər.

12 sayılı MUBS "Mənfəət vergisi"

Düzəlişlər izah edir ki, dividendlərin mənfəət vergisi nəticələri mülkiyyətçilərə paylamalarla deyil, paylara bədən mənfəəti yaradan keçmiş əməliyyat və ya hadisələrdə daha çox bağlıdır. Beləliklə, müəssisə dividendlərin vergi nəticələrini müəssisənin həmin keçmiş əməliyyat və ya hadisələri ilkin olaraq harada tanıdığından asılı olaraq mənfəət və ya zərərdə, digər ümumi gəlirdə və ya kapitalda tanıyır.

Müəssisə düzəlişləri 1 yanvar 2019-cu il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün tətbiq edir. Erkən tətbiqə icazə verilir. Müəssisə bu düzəlişləri ilk dəfə tətbiq etdiyi zaman onları ən erkən müqayisə edilə bilən dövrün başlanğıcı tarixində və ya bu tarixdən sonra tanınmış dividendlərin mənfəət vergisi nəticələrinə tətbiq edir. Qrup onun maliyyə hesabatlarına təsirin göstərilməsini gözləmir.

23 sayılı MUBS "Borç öhdəlikləri üzrə xərclər"

Düzəlişlər, aktivin nəzərdə tutulan istifadəyə və ya satışa hazırlanması üçün zəruri olan bütün tədbirlər əhəmiyyətli dərəcədə təsnifatlandıqı halda, müvafiq aktivin hazırlanması üçün alınmış hər hansı borcların ümumi borcların bir hissəsi kimi uçota alındığını izah edir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

5. Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni standartlar və düzəlişlər (davamı)**2015-2017-ci illərdə illik təkmilləşdirmələr (2017-ci ilin dekabr ayında buraxılmışdır) (davamı)**

Müəssisə, həmin düzəlişləri müəssisənin bu düzəlişləri ilk dəfə tətbiq etdiyi illik hesabat dövrünün başlanğıcında və ya sonra çəkilmiş borc öhdəlikləri üzrə xərclərə tətbiq edir. Müəssisə bu dəyişiklikləri 1 yanvar 2019-cu il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün tətbiq edir. Erken tətbiqə icazə verilir. Qrupun cari təcrübəsi bu düzəlişlərə uyğundur, bu səbəbdən Qrup onun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərməsini gözləmir.

6. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri və məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri və məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri göstərilən tarixlərdə aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	31 dekabr 2018-ci il	31 dekabr 2017-ci il
AZN ilə bank qalıqları	3,759	4,374
ABŞ dolları ilə bank qalıqları	5,728	2,401
Avro ilə bank qalıqları	497	243
Türk lirası ilə bank qalıqları	3	14
Kassada olan pul vəsaitləri	8	-
ƏDV depozit hesabı, AZN	302	65
Cəmi pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri və məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri	10,297	7,097

1 yanvar 2008-ci il tarixindən başlayaraq dövlət vergi orqanları ƏDV depozit hesablarını və bu hesablar vasitəsilə əvəzləşdirilən və hesablanan ƏDV üzrə icbari ödəmələri tətbiq etmişdir. Bu yeni vergi qanunvericiliyinə uyğun olmaq üçün Qrup ƏDV üzrə depozit hesabını açmışdır. Bu qanunvericiliyə uyğun olaraq ƏDV depozit hesabındakı qalıq vergi orqanlarına 45 gün əvvəl bildiriş göndərməklə çıxarılır.

7. Ticarət və digər debitor borcları

Ticarət və digər debitor borcları göstərilən tarixlərdə aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	31 dekabr 2018-ci il	31 dekabr 2017-ci il
Ticarət və digər debitor borcları	189,777	159,534
Çıxılsın: dəyersizləşmə zərəri üzrə ehtiyat	(10,977)	(3,611)
Cəmi ticarət və digər debitor borcları	178,800	155,923

Ticarət debitor borclarının dəyersizləşməsi üçün ehtiyatda hərəkət aşağıdakı kimi olmuşdur:

31 dekabr 2017-ci il	(3,611)
9 sayılı MHBS-nin qəbul edilməsinin təsiri	(6,267)
1 yanvar 2018-ci il tarixinə düzəliş	(9,878)
İl üzrə xərç	(1,099)
31 dekabr 2018-ci il	(10,977)

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

8. Vergilər üzrə debitor borcları

Vergilər üzrə debitor borcları gələcək vergi öhdəlikləri ilə əvəzləşdirmə vasitəsilə və ya vergi orqanları tərəfindən birbaşa ödənilmiş pul vəsaitləri kimi bərpa olunur.

Vergilər üzrə debitor borcları göstərilən tarixlərdə aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	31 dekabr 2018-ci il	31 dekabr 2017-ci il
Dövlət büdcəsindən alınacaq məbləğlər	16,732	8,210
Əvəzləşdirilən ƏDV	5,303	7,089
Cəmi vergilər üzrə debitor borcları	22,035	15,299

Dövlət büdcəsindən alınacaq məbləğlər vergilər üzrə edilmiş avans ödənişləri ilə əlaqədardır. Əvəzləşdirilən ƏDV əsasən ilin sonuna ödənilməmiş və beləliklə də vergi haqqında bəyannamələrdə əvəzləşdirilməmiş alışlara və satıcının əlaqəli xidmətləri gördükdən sonra əvəzləşdirilə bilən tikinti işləri üzrə avans ödənişlərinə aid ƏDV üzrə debitor borcu məbləğindən ibarətdir.

9. Avans ödənişləri

Avans ödənişləri göstərilən tarixlərdə aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	31 dekabr 2018-ci il	31 dekabr 2017-ci il
Ticarət və xidmətlər üçün qısamüddətli avans ödənişləri	11,406	9,443
Gemilərin alınması üçün uzunmüddətli avans ödənişləri	120,295	94,050
Cəmi avans ödənişləri	131,701	103,493

31 dekabr 2018-ci və 31 dekabr 2017-ci il tarixlərinə avans ödənişləri əsas etibarilə təchizatçılara gemilərin tikintisi, xammal, ehtiyat hissələri və materialları, avadanlıq, eləcə də gemilərin təmiri və xidmət göstərilməsi üçün edilmiş avans ödənişlərindən ibarətdir.

10. Mal-material ehtiyatları

Mal-material ehtiyatları göstərilən tarixlərdə aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	31 dekabr 2018-ci il	31 dekabr 2017-ci il
Xammal və ehtiyat hissələri	75,012	70,313
Yanacaq	4,937	4,420
Digər	2,665	216
Cəmi mal-material ehtiyatları	82,614	74,949

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

11. Ticarət və digər kreditör borcları

31 dekabr 2018-ci və 31 dekabr 2017-ci il tarixlərinə ticarət və digər kreditör borcları təchizatçılara gəmilər üçün xammal, ehtiyat hissələri və avadanlıqların alınması və təmiri və texniki xidməti üçün ödəniləcək məbləğlərdən ibarətdir.

	31 dekabr 2018-ci il	31 dekabr 2017-ci il
Ticarət kreditör borcları	70,444	49,687
Cəmi maliyyə kreditör borcları	70,444	49,687
Müştərilərdən alınmış avanslar	–	1,858
İşçilər qarşısında öhdəliklər	8,673	8,949
Cəmi ticarət və digər kreditör borcları	79,117	60,494

50,123 AZN (31 dekabr 2017-ci il: 36,167 AZN) məbləğində maliyyə kreditör borcları xarici valyuta ilə (əsas etibarən ilə ABŞ dolları və avro ilə) ifadə edilmişdir.

12. Kreditlər

31 dekabr 2018-ci və 31 dekabr 2017-ci il tarixlərinə Qrupun qısamüddətli kreditləri aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

Vəsaitlər	Faiz dərəcəsi	Ödəniş tarixi	31 dekabr 2018-ci ildə qalıq	31 dekabr 2017-ci ildə qalıq
AZN ilə qısamüddətli vəsaitlər	10%/12%	mart 2019 / iyun 2019	9,000	–
Uzunmüddətli kreditlərin cari hissəsi			16,322	4,864
Cəmi qısamüddətli kreditlər və uzunmüddətli kreditlərin cari hissəsi			25,322	4,864

31 dekabr 2018-ci və 31 dekabr 2017-ci il tarixlərinə Qrupun uzunmüddətli kreditləri aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

Vəsaitlər	Faiz dərəcəsi	Ödəniş tarixi	31 dekabr 2018-ci ildə qalıq		31 dekabr 2017-ci ildə qalıq	
			Uzunmüddətli hissəsi	Cari hissəsi	Uzunmüddətli hissəsi	Cari hissəsi
42 milyon Azərbaycan manatı	3.65%	avqust 2024	21,174	4,864	25,408	4,864
2 milyon ABŞ dolları	4.9%	oktyabr 2020	2,125	425	–	–
10 milyon ABŞ dolları	4.9%	dekabr 2020	16,449	–	–	–
13 milyon ABŞ dolları	4.9%	iyun 2020	11,033	11,033	–	–
Cəmi uzunmüddətli kreditləri			50,781	16,322	25,408	4,864

(Xüsusi göstərilmiş həflər istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

13. Gəmilər, əsas vasitələr

Gəmilərin, əsas vasitələrin balans dəyərinə fərqlər aşağıdakı kimi olmaqladır:

	Binalar və tikililər	Məşin və avadanlıqlar	Gəmilər və liman avadanlıqları	Nəqliyyat vasitələri, məbel və alətlər	Tamamlanmamış tikinti	Cəmi
İlkin dəyər						
1 yanvar 2017-ci il	97,129	21,288	1,069,848	21,216	34,055	1,243,543
Əksətlər	(86)	(3,054)	(54,797)	(1,919)	(85,771)	(155,737)
Silənmələr	(69)	(151)	(24,402)	(287)	-	(24,909)
Küçənmələr	9,512	2,160	39,700	20	(51,403)	-
31 dekabr 2017-ci il	106,756	26,377	1,140,048	22,068	78,423	1,374,671
Əksətlər	(258)	(4,408)	(15,882)	(2,084)	(134,958)	(167,595)
Silənmələr	(138)	(456)	-	(441)	-	(1,035)
Küçənmələr	1,080	-	(85,834)	70	(88,784)	-
31 dekabr 2018-ci il	107,966	30,329	1,221,668	24,581	146,597	1,631,031
Köhnəlmə						
1 yanvar 2017-ci il	(13,603)	(13,166)	(606,372)	(14,348)	(6,991)	(654,480)
II dərəcə köhnəlmə xəstə	(4,243)	(2,073)	(55,760)	(2,141)	-	(74,217)
Silənmələr	11	136	23,960	263	-	24,072
31 dekabr 2017-ci il	(17,835)	(15,103)	(638,172)	(16,226)	(6,991)	(704,625)
II dərəcə köhnəlmə xəstə	(4,551)	(2,530)	(51,307)	(2,345)	-	(60,733)
Silənmələr	10	456	-	380	-	835
31 dekabr 2018-ci il	(22,367)	(17,177)	(699,777)	(18,211)	(6,991)	(764,523)
Xəbə qalıq dəyər						
1 yanvar 2017-ci il	83,526	8,122	463,476	6,068	27,064	609,163
31 dekabr 2017-ci il	88,923	11,274	491,575	8,842	71,432	609,848
31 dekabr 2018-ci il	85,599	13,152	521,791	6,370	139,596	766,508

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

14. Ehtiyatlar

	Ətraf mühitin qorunması ilə bağlı öhdəliklər	Əmək qabiliyyətinin itirilməsinə görə ödənişlər	İstifadə edilməmiş məzuniyyətlər	Cəmi
1 yanvar 2017-ci il tarixinə balans dəyəri	(7,823)	(3,343)	(7,599)	(18,765)
İstifadə	–	925	22,050	22,975
Silinmələr	7,823	–	–	7,823
Əlavə	–	(925)	(21,685)	(22,610)
31 dekabr 2017-ci il tarixinə balans dəyəri	–	(3,343)	(7,234)	(10,577)
İstifadə	–	1,483	22,840	24,323
Silinmələr	–	–	–	–
Əlavə	–	(3,557)	(24,374)	(27,931)
31 dekabr 2018-ci il tarixinə balans dəyəri	–	(5,417)	(8,768)	(14,185)
31 dekabr 2017-ci il	–	(3,343)	(7,234)	(10,577)
Cari	–	(734)	(7,234)	(7,968)
Uzunmüddətli	–	(2,609)	–	(2,609)
31 dekabr 2018-ci il	–	(5,417)	(8,768)	(14,185)
Cari	–	(862)	(8,768)	(9,630)
Uzunmüddətli	–	(4,555)	–	(4,555)

Əmək qabiliyyətinin itirilməsinə görə ödənişlər

Qrupun iş zamanı sağlamlığına zərər dəymiş işçilərə kompensasiya ödəmək, eləcə də iş zamanı vəfat etmiş işçilərin ailələrinə kompensasiya ödəmək öhdəliyi var. Qrup 31 dekabr 2018-ci il və 31 dekabr 2017-ci il tarixlərinə, müvafiq olaraq, 8.93% və 8.15% diskont dərəcələrini istifadə etməklə işçilərə bədbəxt hadisələr üzrə ödənişlərin cari dəyərini hesablamışdır. Zərər çəkmiş işçilərə ömürlük ödənişlərin hesablanması məqsədilə Qrup kişilər və qadınlar üçün orta ömür müddətlərini, müvafiq olaraq, 73 və 78 yaş hesab etmişdir.

15. Səhm kapitalı və əlavə ödənilmiş kapital

Səhm kapitalı

Qrupa hər birinin öz səhm kapitalı olan on dörd ayrıca hüquqi şirkət daxildir. 31 dekabr 2018-ci il tarixində Cəmiyyət nominal dəyəri 1 Azərbaycan Manatı ilə 440,050,998 sayda səhmin buraxılmasını təsdiqləmiş və Qrupun yeganə və yekun səhmdarı olan Dövlətə buraxmışdır.

Əlavə ödənilmiş kapital

2018-ci ildə Qrupun əlavə ödənilmiş kapitalında olan 20,000 AZN (2017-ci il: 16,000 AZN) məbləğində artım pul vəsaiti formasında köçürülmüşdür.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

16. Gəlirlərin kateqoriyalar üzrə analizi

Qrupun təklif etdiyi əsas xidmətlər yük və sərnişin daşımaları, dəniz nəqliyyat və logistika xidmətləridir. Biznes segmentləri üzrə əmələ gələn gəlirlər aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Qeyd	2018	2017
Dəniz nəqliyyatı xidməti		249,291	284,878
Yük və sərnişin daşımaları		170,779	179,597
Logistika xidmətləri		23,317	1,127
Digər gəlirlər		8,784	8,703
Cəmi gəlirlər		452,171	474,305
Müştərilərdə müqavilələrdən digər əməliyyat gəlirləri	21	32,328	
Müştərilərlə müqavilələrdən cəmi gəlirlər		484,499	

17. Xərclərin xüsusiyyətinə görə analizi

31 dekabr 2018-ci və 31 dekabr 2017-ci il tarixlərində başa çatmış illər üzrə satışların maya dəyəri, sosial, ümumi və inzibati xərclər və digər əməliyyat xərcləri aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	2018	2017
Əmək haqqı, maaş və sosial müdafiə xərcləri	140,635	124,429
Gəmilərin, əsas vasitələrin köhnəlmə xərci	60,733	74,217
İstifadə edilən xammal və materiallar	55,922	47,972
Təmir və texniki xidmət xərcləri	24,977	27,305
Port haqları	22,632	20,582
Logistika xərcləri	21,750	974
Yemək xərcləri	13,689	12,862
Üzücü heyətin üzvlərinin sülkəliq yol xərcləri	10,483	9,491
Əvazi ödənilən xərclər	8,497	10,090
İcarə xərcləri	5,027	4,149
Monfot vergisi istisna olmaqla digər vergilər	4,599	9,557
Dənizçilərin menzillə təmin olunması xərcləri	4,466	-
Sığorta xərcləri	4,101	3,566
Kommunal xərclər	3,999	3,823
Agentlik və broker xidmətləri üçün xərclər	3,781	1,745
Sponsorluq xərcləri	3,407	1,312
Gəmilərin qeydiyyatı xərcləri	3,092	2,674
Ticarət və digər debitor borclarının dəyərsizləşməsi	1,099	3,611
Ezamiyyə xərcləri	895	1,078
Qeyri-maddi aktivlərin amortizasiyası	442	275
Silinmiş debitor borcları	285	1,574
Digər	12,438	13,143
Cəmi satışların maya dəyəri, sosial, ümumi, inzibati və digər əməliyyat xərcləri	406,949	374,429

2018-ci ildə sosial xərclərin tərkibinə əsasən Qrupun sosial korporativ məsuliyyəti çərçivəsində həyata keçirdiyi layihələr üzrə xərclər, o cümlədən, Sovet dövründən mənzil növbəsində qeydiyyatda alınmış dənizçilərin mənzillə təmin edilməsi məqsədilə yaşayış binasının inşasına və ölkədə idmana artan qayğının nəticəsi olaraq bir sıra idman qurumlarına sponsorluq dəstəyinə çəkilmiş xərclər daxildir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

18. Əlaqəli tərəflərlə qalıqlar və əməliyyatlar**Baş rəhbərliyə ödənişlər**

Qrupun baş rəhbərliyinə Cəmiyyətin sədri və beş müavini daxildir. Qrupun baş rəhbərliyinin bütün üzvləri Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən təyin edilir. Baş rəhbərliyin üzvləri təsdiqlənmiş əmək haqqı cədvəlinə uyğun olaraq Qrup tərəfindən əmək haqqı və mükafatlarla təmin edilir. 2018-ci il ərzində baş rəhbərliyə cəmi ödənişlər 464 AZN (2017-ci il: 333 AZN) təşkil etmişdir.

Qrupun əhəmiyyətli əməliyyatlar apardığı və ya əhəmiyyətli qalıqlara malik olduğu əlaqəli tərəflərlə münasibətlər aşağıda göstərilir.

31 dekabr 2018-ci və 31 dekabr 2017-ci il tarixlərinə Qrupun əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar üzrə qalıqları aşağıda əks etdirilir:

	Dövlət və onun nəzarətində olan müəssisələr 31 dekabr 2018-ci il	Dövlət və onun nəzarətində olan müəssisələr 31 dekabr 2017-ci il
Ticarət və digər debitor borcları	181,172	141,137
Ümidsiz borclar üzrə ehtiyatlar	(7,291)	(2,008)
Avans ödənişləri	7,468	3,657
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri və məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri	6,818	5,077
Uzunmüddətli kreditlər	(50,781)	(25,408)
Uzunmüddətli kreditlərin cari hissəsi	(16,322)	(4,864)
Qısamüddətli kreditlər	(9,000)	-
Ticarət və digər kreditör borcları	(9,485)	(2,337)
Ödəniləcək vergilər	(4,466)	(1,284)

31 dekabr 2018-ci və 31 dekabr 2017-ci il tarixlərinə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar aşağıda əks etdirilir:

	Dövlət və onun nəzarətində olan müəssisələr 31 dekabr 2018-ci il	Dövlət və onun nəzarətində olan müəssisələr 31 dekabr 2017-ci il
Yük və sənədin daşınması xidmətləri	61,632	57,119
Dəniz nəqliyyatı xidmətləri	228,398	201,574
Digər əməliyyat gəliri	13,688	20,339
Əmlak vergisi	(4,827)	(4,684)
Digər vergilər	(4,569)	(1,517)
Əvəzsiz köçürülmüş əsas vəsaitlər üzrə xalis ƏDV	(2)	(2,408)
Vergi cərimələri və tələblər	(30)	(800)
Təmir və texniki xidmət xərcləri	(1,909)	(3,378)
Kommunal xərclər	(2,761)	(2,919)
Silinmiş ümidsiz borclar	-	(1,430)
Port xərcləri	(4,904)	(2,761)
Bank xərcləri	(815)	(730)
Maliyyə xerci	(1,824)	(1,404)
Digər xərclər	(1,621)	(3,395)

İlin sonuna ödənilməmiş qalıqlar təminatlıdır və hesablaşmalar pul vəsaiti şəklində aparılır. Əlaqəli tərəflər üzrə debitor və kreditör borcları üçün zəmanətlər olmamışdır.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

19. Vergilər üzrə kreditör borcları

Vergilər üzrə kreditör borcları aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	31 dekabr 2018-ci il	31 dekabr 2017-ci il
Cari mənfəət vergisi üzrə kreditör borcları	(844)	–
Sosial sığorta ödənişləri	(2,782)	(493)
Digər	(840)	(791)
Cəmi vergilər üzrə kreditör borcları	(4,466)	(1,284)

20. Mənfəət vergisi

Mənfəət vergisi aşağıdakılardan ibarətdir:

	2018	2017
Cari mənfəət vergisi xərci	(10,683)	(21,456)
Təxirə salınmış vergi xərci	(12,524)	(16,534)
31 dekabr tarixində başa çatın il üzrə mənfəət vergisi xərci	(23,207)	(38,000)

Göstərilən və faktiki vergi xərclərinin tutuşdurulması aşağıda göstərilir:

	2018	2017
Mənfəət vergisindən əvvəl mənfəət	75,669	138,131
Qanunvericiliklə müəyyən edilmiş 20 faiz vergi dərəcəsinə əsasən nəzəri vergi xərci	(15,134)	(27,626)
Gəlirdən çıxılmayan xərclərin vergi effekti	(5,666)	(9,014)
Tanınmamış müvəqqəti fərqlər	(1,146)	–
Digər	(1,261)	(1,360)
31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatın il üzrə mənfəət vergisi xərci	(23,207)	(38,000)

Gəlirdən çıxılmayan xərclər əsas etibarilə sosial və işçilərlə bağlı xərclərdən, eləcə də gəlirlər yaratmayan aktivlər üzrə amortizasiya xərclərindən ibarətdir.

MHBS və qüvvədə olan yerli vergi qanunvericiliyi arasındakı fərqlər maliyyə hesabatlarının hazırlanması məqsədləri üçün aktivlərin və öhdəliklərin balans dəyəri və onların vergi əsasları arasındakı müvəqqəti fərqlərə səbəb olmuşdur. Bu müvəqqəti fərqlər üzrə hərəkətlərin vergi effekti aşağıda göstərilir:

	31 dekabr 2017-ci il	9 saylı MHBS-nin qəbul edilməsinin təsiri	Konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir hesabatında müvəqqəti fərqlərin yaranması və ləğv edilməsi	31 dekabr 2018-ci il
Gəlirdən çıxılan / (vergi tutulan) müvəqqəti fərqlərin vergiyə təsiri				
Gemilər, əsas vəsaitlər	4	–	(4)	–
Ticarət və digər debitor borcları, xalis	775	–	(775)	–
Məlumat material ehtiyatları	8	–	(8)	–
Ticarət kreditör borcları və hesablanmış öhdəliklər	319	–	(319)	–
Təxirə salınmış vergi aktivləri	1,106	–	(1,106)	–

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

20. Mənfəət vergisi (davamı)

	31 dekabr 2017-ci il	9 sayılı MHBS-nin qəbul edilməsinin təsiri	Konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir hesabatında müvəqqəti fərqlərin yaranması və ləğv edilməsi	31 dekabr 2018-ci il
Gəlirdən çıxılan / (vergi tutulan) müvəqqəti fərqlərin vergiyə təsiri				
Gəmilər, əsas vasitələr	(7,964)	–	(12,695)	(20,659)
Uzunmüddətli və cari ehtiyatlar	2,115	–	803	2,918
Ticarət və digər debitor borcları, xalis	1,482	1,253	285	3,020
Mal-material ehtiyatları	338	–	(194)	144
Ticarət kreditör borcları və hesablanmış öhdəliklər	45	–	384	429
Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	(3,984)	1,253	(11,417)	(14,148)

	31 dekabr 2016-cı il	Konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir hesabatında müvəqqəti fərqlərin yaranması və ləğv edilməsi	31 dekabr 2017-ci il
Gəlirdən çıxılan / (vergi tutulan) müvəqqəti fərqlərin vergiyə təsiri			
Gəmilər, əsas vasitələr	10,384	(10,380)	4
Uzunmüddətli və cari ehtiyatlar	3,753	(3,753)	–
Ticarət və digər debitor borcları	1,354	(579)	775
Mal-material ehtiyatları	441	(433)	8
Ticarət kreditör borcları və hesablanmış öhdəliklər	370	(61)	319
Təxirə salınmış vergi aktivləri	16,302	(15,196)	1,106

	31 dekabr 2016-cı il	Konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir hesabatında müvəqqəti fərqlərin yaranması və ləğv edilməsi	31 dekabr 2017-ci il
Gəlirdən çıxılan / (vergi tutulan) müvəqqəti fərqlərin vergiyə təsiri			
Gəmilər, əsas vasitələr	(2,126)	(5,838)	(7,964)
Uzunmüddətli və cari ehtiyatlar	–	2,115	2,115
Ticarət və digər debitor borcları, xalis	(108)	1,590	1,482
Mal-material ehtiyatları	–	338	338
Ticarət kreditör borcları və hesablanmış öhdəliklər	(402)	447	45
Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	(2,636)	(1,348)	(3,984)

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

21. Digər əməliyyat gəlirləri

Digər əməliyyat gəlirləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2018	2017
Digər malların və göstərilmiş xidmətlərin satılmasından gəlir	12,215	12,317
Alyans razılaşmasından gəlir	10,484	11,124
Digər	9,629	11,274
Müştərilərlə müqavilələrdən digər əməliyyat gəlirləri	32,328	34,715
Ehtiyatların silinməsindən gəlir və silinmiş debitor borclarının bərpasından gəlir	925	9,675
Cəmi digər əməliyyat gəlirləri	33,253	44,390

22. Maliyyə xərcləri

Maliyyə xərcləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2018	2017
Faiz xərci	1,914	1,410
Cəmi maliyyə xərcləri	1,914	1,410

23. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi

Maliyyə riski amilləri

Qrupun müvafiq bacarıq, təcrübə və səlahiyyətləri olan rəhbərliyi risklərin idarə edilməsinə nəzarət edir və Qrupun ümumi vəziyyəti üzrə müntəzəm monitorinq həyata keçirir. Risklərin idarə edilməsi üzrə bu proses Qrup üçün çox önəmlidir və Qrupda çalışan aparıcı mütəxəssislər vəzifələrinə uyğun risk həcminə görə məsuliyyət daşıyırlar.

Qrupun əsas maliyyə öhdəlikləri ticarət kreditör borcları, qısamüddətli və uzunmüddətli kreditlərdən ibarətdir. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, müddətli depozitlər, məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri, hesablanmış gəlirlər/gəlir və ticarət və digər debitor borcları Qrupun əsas maliyyə aktivləridir. Həm əsas maliyyə öhdəlikləri, həm də maliyyə aktivləri birbaşa Qrupun əməliyyatlarından irəli gəlir.

Fəaliyyətin adi gedişində Qrup kredit, likvidlik və bazar risklərinə məruz qalır. Bazar riski alınan və satılan malların dəyişən qiymətləri, digər xammalların qiymətləri, valyuta məzənnələri və faiz dərəcələri dəyişmələri nəticəsində yaranır. Bazar qiymətlərindəki bu cür dəyişikliklər, həcmindən asılı olaraq, Qrupun maliyyə vəziyyətinin dəyişməsinə səbəb ola bilər. Qrupun ümumi risk idarəetmə proqramı maliyyə bazarlarının qeyri-müəyyənliklərini əhatə edir və Qrupun maliyyə fəaliyyətinə potensial mənfi təsiri azaltmağı nəzərdə tutur. Maliyyə nəticələrinə təsir edə bilən müxtəlif risklərin səmərəli şəkildə idarə edilməsi üçün Qrupun əsas strategiyası güclü maliyyə mövqeyinin qorunub saxlanmasıdır. İdarəetmə üzrə müəyyən edilmiş rəsmi prosedurlarına uyğun olaraq Qrupun rəhbərliyi maliyyə risklərini cari bazar mövqeyinə istinadən müəyyən edir və qiymətləndirir.

Bazar riski

Qrup bazar risklərinə məruz qalır. Bazar riskləri ümumi və xüsusi bazar hərəkətlərinin təsirinə məruz qalan (i) xarici valyuta, (ii) faiz hesablanan aktivlər və öhdəliklərin açıq mövqelərindən irəli gəlir. Rəhbərlik qəbul edilə bilən riskin dərəcəsi üzrə limitlər müəyyən edir və bunların üzərində müntəzəm monitorinq aparır. Bununla bərabər, bu yanaşmadan istifadə daha əhəmiyyətli bazar hərəkətləri olanda bu limitlərdən kənara çıxan zərərlərin qarşısını almır.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Bazar riski (davamı)

(i) Xarici valyuta riski

Qrup fəaliyyətinin adi gedişində müxtəlif xarici valyuta üzrə məzənnə riskinə (əsas etibarilə ABŞ dolları ilə əlaqədar) məruz qalır. Xarici valyuta üzrə məzənnə riskləri əsasən gələcək kommersiya əməliyyatlarından, aktiv və öhdəliklər funksional valyutadan fərqli valyutada ifadə edildikdə, uçota alınmış aktiv və öhdəliklərdən yaranır.

Qrupun xarici müştərilər və təchizatçılarla olan borc öhdəliklərinin və satışlarının əksəriyyəti ABŞ dolları ilə ifadə edilir. 2015-ci il ərzində Azərbaycan Manatı ABŞ dollarına (21 fevral 2015-ci il tarixində 34% və 21 dekabr 2015-ci il tarixində 48%) və digər əsas valyutalara qarşı iki dəfə devalvasiyaya məruz qalmışdır. 31 dekabr 2018-ci və 2017-ci il tarixlərində başa çatan illər ərzində ABŞ dollarının Azərbaycan Manatına qarşı əhəmiyyətli devalvasiyası olmamışdır.

Rəhbərlik Qrupun xarici valyuta riskini həcləmir.

Bütün digər dəyişənlərin sabit qalması şərti ilə, Qrupun vergidən sonra mənfəətinin ABŞ dolları, Avro, Rusiya rublu və Türkiyə lirası üzrə məzənnələrdəki mümkün dəyişikliklərə qarşı həssaslıq təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir. Qrupun kapital balansına əhəmiyyətli təsir göstərmir:

	Mazənnənin dəyişməsi (+/-)	2018-ci ilin vergidən sonrakı mənfəətinə təsir	Mazənnənin dəyişməsi (+/-)	2017-ci ilin vergidən sonrakı mənfəətinə təsir
ABŞ dolları / AZN	14.00%/-3.00%	(6,513)/1,396	13.50%/-13.50%	3,817/(3,817)
Avro/AZN	14.00%/-3.00%	(1,053)/226	11.30%/-11.30%	408/(408)
Türkiyə lirası / AZN	20.00%/-25.00%	(25)/31	14.00%/-20.00%	(19)/27

(ii) Faiz dərəcəsi riski

Qrup dəyişkən faiz dərəcəli maliyyə öhdəlikləri üzrə faiz dərəcəsi riskinə məruz qalır. Bu riskin azaldılması məqsədilə Qrupun rəhbərliyi cari faiz dərəcəsinin müntəzəm təhlilini aparır və bu təhlildən asılı olaraq rəhbərlik maliyyələşməni sabit və ya dəyişkən dərəcə əsasında əldə edilməsinin daha əlverişli olub-olmamasına dair qərar qəbul edir. Cari bazarda sabit və ya dəyişkən faiz dərəcəsi ilə baş vermiş dəyişiklik əhəmiyyətli hesab edildiyi təqdirdə rəhbərlik müəyyən borcun daha əlverişli faiz dərəcəsi ilə yenidən maliyyələşdirməsini nəzərdən keçirə bilər.

Faiz dərəcələrində dəyişikliklər əsasən borc öhdəliklərinin ədalətli dəyərinə (sabit faizli borclar) və ya gələcək pul vasitələrinin hərəkətinə (dəyişkən faizli borclar) təsir edir. Rəhbərlik Qrupun risklərinin sabit və ya dəyişkən faiz dərəcələri üzrə təsirini müəyyən etmək üçün rəsmi siyasətə malik deyil. Lakin, yeni borc öhdəliklərinin cəlb edilməsi zamanı rəhbərlik ödəniş tarixinədək gözlənilən müddət ərzində həmin borc öhdəlikləri üzrə sabit və ya dəyişkən faiz dərəcələrindən hansının daha əlverişli olacağına dair qərar qəbul etmək üçün öz mülahizələrindən istifadə edir.

31 dekabr 2018-ci və 31 dekabr 2017-ci il tarixlərinə Qrupun əhəmiyyətli dərəcədə dəyişkən faiz dərəcəsi riskinə məruz qalan faiz hesablanan öhdəlikləri və aktivləri olmamışdır.

Kredit riski və kredit risklərinin konsentrasiyası

Kredit riski qarşı tərəfin müqavilə üzrə öhdəliklərini yerinə yetirə bilmədiyi təqdirdə Qrupa dəyə biləcək potensial maliyyə zərəridir.

Qrupun kredit riskinə məruz qalan maliyyə alətləri ilk növbədə pul vasitələri və pul vasitələrinin ekvivalentləri və ticarət debitor borclarından ibarətdir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)**Kredit riski və kredit risklərinin konsentrasiyası (davamı)**

Qrup pul vasaitlərini Azərbaycan Respublikasında tanınmış maliyyə təşkilatlarında saxlayır. Qrupun pul vasaitləri əsasən Azərbaycan Hökumətinin nəzarətində olan Azərbaycan Beynəlxalq Bankında ("ABB") yerləşdirilir. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə ABB-də saxlanılan pul vasaitləri və pul vasaitlərinin ekvivalentləri 6,580 AZN (2017-ci il: 5,077 AZN) təşkil etmişdir. Qrup hesablarının olduğu bankların statusuna daim nəzarət edir.

Qrupun moruz qaldığı kredit riskinin maksimum dərəcəsi konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda maliyyə aktivlərinin balans dəyəri üzrə əks etdirilir və aşağıdakı cədvəldə aktivlərin kateqoriyalarına görə təsnifləşdirilir:

	31 dekabr 2018-ci il	31 dekabr 2017-ci il
Pul vasaitləri və pul vasaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 6)	9,995	7,032
Ticarət və digər debitor borcları, xalis (Qeyd 7)	178,800	155,923
Cəmi maksimal kredit riski	188,795	162,955

31,418 AZN (31 dekabr 2017-ci il: 58,628 AZN) məbləğində ticarət və digər debitor borcları əsasən ABŞ dolları və Avro olan xarici valyutalarla ifadə edilmişdir.

Ticarət debitor borcları

Müştərinin kredit riski Qrupun müştərinin kredit riskinin idarə edilməsinə dair təsis edilmiş siyasəti, prosedurları və nəzarət sistemine uyğun olaraq hər bir təsəvvüfat bölməsi tərəfindən idarə edilir. Müştərinin kreditinin keyfiyyəti geniş kredit reytingi cədvəli əsasında qiymətləndirilir və həmin qiymətləndirməyə uyğun olaraq fərdi kredit limitləri müəyyən edilir.

Hər hesabat tarixində gözlənilən kredit zərərlərini ölçmək üçün ehtiyat matrisi istifadə etməklə qiymətləndirmə təhlili aparılır. Ehtiyat dərəcələri oxşar zərər sxemləri olan (məsələn, coğrafi baxımdan, məhsul növü, müştərinin növü və reytingi, akkreditiv və ya digər kredit sığortası növü ilə əhatə) müxtəlif müştəri segmentlərinin qruplaşmasına görə keçmiş günlərin sayına əsaslanır. Hesablama mümkünlük baxımından ölçülmüş nəticələri, pulların vaxt dəyərini və hesabat tarixində keçmiş hadisələr haqqında mövcud olan əsaslı və təsdiqlənə bilən məlumata, cari şəraitləri və gələcək iqtisadi şəraitlərin proqnozlarını əks etdirir. Hesabat tarixində kredit riskinin maksimal həcmi aşağıdakı cədvəldə göstərilən hər bir maliyyə aktivləri sinfinin balans dəyəridir.

31 dekabr 2018-ci və 1 yanvar 2018-ci il tarixlərinə (9 sayılı MHBŞ qəbul edildiyi tarix) gözlənilən kredit zərər üzrə ehtiyat müştərilərdən alınacaq debitor borcları üzrə aşağıdakı kimi müəyyən edilmişdir:

	30 gündən az vaxtı keçmiş	30-60 gün vaxtı keçmiş	61-90 gün vaxtı keçmiş	91-360 gün vaxtı keçmiş	360 gündən çox vaxtı keçmiş	Cəmi
31 dekabr 2018-ci il						
Ticarət debitor borclarının ümumi balans dəyəri	36,864	40,104	26,799	85,498	712	189,777
Çıxılmalı dəyersizləşmə zərər üzrə ehtiyat	(3,151)	(1,653)	(1,425)	(4,036)	(712)	(10,977)
Xalis ticarət debitor borcları	33,513	38,451	25,374	81,462	-	178,800

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Ticarət debitor borcları (davamı)

1 yanvar 2018-ci il	30 gündən az vaxtı keçmiş	30-60 gün vaxtı keçmiş	61-90 gün vaxtı keçmiş	91-360 gün vaxtı keçmiş	360 gündən çox vaxtı keçmiş	Cəmi
Ticarət debitor borclarının ümumi balans dəyəri	32,443	31,372	27,868	65,490	2,361	159,534
Çıxılaraq dəyərsizləşmə zərəri üzrə ehtiyat	(3,187)	(808)	(604)	(2,917)	(2,361)	(9,877)
Xalis ticarət debitor borcları	29,256	30,564	27,264	62,573	–	149,657

Qrup qəbul etdiyi kredit riskinin səviyyələrini bir qarşı tərəf və ya qarşı tərəflər qrupu üzrə risk həcmələrinə limit qoymaqla strukturlaşdırır. Bu risklər hər il və ya daha tez-tez təhlil edilir. Kategoriyalara görə kredit riskinin səviyyəsi üzrə limitlər rəhbərlik tərəfindən hər il təsdiq edilir.

Maliyyə aktivlərinin kredit keyfiyyətini qiymətləndirərkən, Cəmiyyət qarşı tərəfin xüsusiyyətini, keçmiş dövrlər üzrə məlumatı, eləcə də defolt dərəcələri haqqında məlumatı və kredit keyfiyyətini qiymətləndirmək üçün istifadə edilə bilən digər mövcud məlumatları nəzərə alır.

Debitor borcları əsasən yerli bazarda fəaliyyət göstərən iri müştərilərdən dəniz nəqliyyatı xidməti və daşıma xidmətləri üzrə debitor borclarından ibarətdir. Cəmiyyətin debitor borclarından irəli gələn kredit riski daha sonra müştərilərin krediti ödəmək qabiliyyətini daim izləməklə azaldılır.

Likvidlik riski

Likvidlik riski Qrupun ödəmə vaxtı çatmış maliyyə öhdəliklərinin yerinə yetirə bilməyəcəyi təqdirdə yaranan riskdir. Likvidliyin idarə edilməsinə Qrupun yanaşması həm adi, həm də qeyri-standart şəraitdə, məqbul olmayan zərər çəkmədən və ya Qrupun nüfuzuna ziyan vurmada, öhdəlikləri yerinə yetirməli olanda kifayət qədər likvidliyi təmin etməkdən ibarətdir. Likvidlik riskini idarə edərkən Qrup kifayət qədər pul ehtiyatları və borc öhdəlikləri saxlayır, proqnozlaşdırılmış və faktiki pul vəsaitlərinin hərəkətinə davamlı olaraq nəzarət edir.

Likvidlik riskinin düzgün idarə olunması funksiyasına kifayət qədər dövrü kapitalının saxlanması və bazar məvqələrinin bağlılı bilməsi daxildir. Rəhbərlik, Qrupun likvidlik ehtiyatı üzrə davamlı proqnozlara gözlənilən pul vəsaitlərinin hərəkətinə əsasən nəzarət edir.

Qrupun bütün maliyyə öhdəlikləri qeyri-tömə maliyyə alətlərindən ibarətdir. Aşağıdakı cədvəldə Qrupun maliyyə öhdəlikləri konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat tarixindən müqavilədə nəzərdə tutulan ödəmə tarixində qalan dövr üzrə müvafiq ödəmə müddətlərinə görə təsnifləşdirilir. Cədvəldə göstərilən məbləğlər müqavilədə nəzərdə tutulan diskont edilməmiş pul vəsaitlərinin hərəkətinə əks etdirir. Diskontlaşmanın təsiri əhəmiyyətli olmadığı üçün 12 ay ərzində ödənilməli olan qalıqlar təxminən onların balans dəyərinə bərabərdir.

31 dekabr 2018-ci il və 31 dekabr 2017-ci il tarixlərinə maliyyə öhdəliklərinin ödəmə müddətlərinə görə təhlili aşağıda göstərilir:

31 dekabr 2018-ci il	Qeydlər	3 aydan az	3-12 ay	1-5 il	5 ildən çox	Cəmi
Ticarət kreditör borcları	11	70,444	–	–	–	70,444
Kreditör	12	3,898	25,625	48,931	2,706	81,160
Cəmi diskont edilməmiş maliyyə öhdəlikləri		74,342	25,625	48,931	2,706	151,604

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Likvidlik riski (davamı)

31 dekabr 2017-ci il	Qeydlər	3 aydan az	3-12 ay	1-5 il	5 ildən çox	Cəmi
Ticarət kreditör borcları	11	49,687	–	–	–	49,687
Kreditlər	12	2,735	4,566	19,369	7,155	33,825
Cəmi diskont edilməmiş maliyyə öhdəlikləri		52,422	4,566	19,369	7,155	83,512

Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri

Maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri alətin könüllü tərəflər arasında məcburi və ya təqvv etmə satışı olmayan cari əməliyyatlar zamanı mübadilə edilə bildiyi məbləğlə daxil edilir. Maliyyə alətlərinin təxmin edilən ədalətli dəyəri Qrup tərəfindən mövcud bazar məlumatlarından (əgər mövcud olarsa) və müvafiq qiymətləndirmə metodlarından istifadə etməklə müəyyən edilmişdir. Lakin, təxmin edilən ədalətli dəyərin müəyyən edilməsi üçün bazar məlumatlarını şərh edərkən peşəkar mülahizələr irəli sürmək vacibdir. Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini müəyyən edərkən rəhbərlik bütün mövcud bazar məlumatlarından istifadə edir.

Aşağıdakı cədvəldə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əks etdirilmiş maliyyə alətləri balans dəyərləri və ədalətli dəyər sinifləri üzrə müqayisə edilir:

	31 dekabr 2018-ci il	
	Balans dəyəri	Ədalətli dəyər
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 6)	9,995	9,995
Ticarət və digər debitor borcları (Qeyd 7)	178,800	178,800
Cəmi maliyyə aktivləri	188,795	188,795
Cəmi maliyyə öhdəlikləri (Qeyd 11)	(70,444)	(70,444)
Qısamüddətli kreditlər (Qeyd 12)	(9,000)	(9,000)
Uzunmüddətli kreditlərin cari hissəsi (Qeyd 12)	(16,322)	(16,322)
Uzunmüddətli kreditlər (Qeyd 12)	(50,781)	(50,781)
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(146,495)	(146,495)

	31 dekabr 2017-ci il	
	Balans dəyəri	Ədalətli dəyər
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 6)	7,032	7,032
Ticarət və digər debitor borcları (Qeyd 7)	155,923	155,923
Cəmi maliyyə aktivləri	162,955	162,955
Cəmi maliyyə öhdəlikləri (Qeyd 11)	(49,687)	(49,687)
Uzunmüddətli kreditlərin cari hissəsi (Qeyd 12)	(4,864)	(4,864)
Uzunmüddətli kreditlər (Qeyd 12)	(25,408)	(25,408)
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(79,959)	(79,959)

Ədalətli dəyərlər qiymətləndirilərkən, aşağıdakı metod və fərziyyələr istifadə edilmişdir:

- Qısamüddətli maliyyə aktivləri və öhdəlikləri, əsas etibarilə bu alətlərin qısamüddətli olduğuna görə, balans dəyərlərini təxmin edir.
- Uzunmüddətli müəyyən dərəcəli və dəyişən dərəcəli debitor borcları/borç öhdəlikləri Qrup tərəfindən faiz dərəcələri, ölkə üzrə xüsusi risk amilləri, müştərinin fərdi krediti ödəmə qabiliyyəti və maliyyələşdirilən layihənin risk xüsusiyyətləri kimi parametrlərə əsaslanaraq Səviyyə 3-ün giriş məlumatlarından istifadə etməklə qiymətləndirilir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Kapitalın idarə edilməsi

Kapitalın idarə edilməsində Qrupun əsas məqsədi düzgün investisiya qərarları qəbul etməklə biznes əməliyyatlarının maliyyələşdirilməsi və davam etdirilməsi üçün güclü kapital bazasının təmin edilməsi və investorun və kreditörün güvənini qorumaqla öz işgüzar fəaliyyətinin dəstəklənməsindən ibarətdir.

Qrup 100% Azərbaycan Respublikasının hökumətinə məxsusdur və yeni gəmilərin alınması üçün vaxtaşırı olaraq Dövlət investisiyaları şəklində vəsaitlər alır.

Qrupun idarə etdiyi məcmu kapital aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Qeyd	31 dekabr 2018-ci il	31 dekabr 2017-ci il
Qısamüddətli kreditlər	12	9,000	–
Uzunmüddətli kreditlərin uzunmüddətli hissəsi	12	50,781	25,408
Uzunmüddətli kreditlərin cari hissəsi	12	16,322	4,864
Ticarət və digər kreditör borcları və hesablanmış öhdəliklər	11	79,117	58,636
Çıxılaraq pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	6	(9,995)	(7,032)
Xalis borc		145,225	81,876
Kapital	15	990,988	923,540
Kapital və xalis borc		1,136,213	1,005,416
Kapitallaşma əmsali		13%	8%

24. Potensial öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri

Əməliyyat mühiti

Qrupun əməliyyatları əsasən Xəzər dənizi hövzəsində həyata keçirilir. Bununla bərabər, Qrup xarici sularda əməliyyatlarının genişləndirilməsinə xüsusi önəm verir və bunun notasıdır ki, 2017-ci ildə quru yük daşımalarının 95%-ni Qara dəniz hövzəsində həyata keçirilmiş əməliyyatlar təşkil edir. Bazar sistemi formalaşma mərhələsində olan Azərbaycan Respublikasında hal-hazırda daha yetkin bazar iqtisadiyyatlarına xas olan biznes və tənzimləyici infraqurumla sahib deyil.

Azərbaycan iqtisadi islahatları aparmağa və hüquqi, vergi və nizamlayıcı infraqurumu təkmilləşdirməyə davam edir. Azərbaycan iqtisadiyyatının gələcək sabitliyi önəmli dərəcədə islahatlardan, Hökumətin gördüyü iqtisadi, maliyyə və monetar tədbirlərinin effektivliyindən, xam neftin qiymətindən və Azərbaycan manatının sabitliyindən asılıdır.

Azərbaycan iqtisadiyyatı neft qiymətlərinin aşağı düşməsi və Azərbaycan manatının 2015-ci il ərzində devalvasiyasının mənfi təsirinə məruz qalmışdır. Bu, kapital əldə etmək imkanlarının məhdudlaşması, kapital dəyərinin artması, inflyasiya və iqtisadi artımın qeyri-müəyyənliyi kimi amillərə səbəb olmuşdur.

Bu çətinliklərə cavab olaraq, Azərbaycan hökuməti islahatları sürətləndirmək və maliyyə sistemində dəstək vermək planlarını açıqlamışdır. 6 dekabr 2016-cı ildə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti "Milli iqtisadiyyat və iqtisadiyyatın əsas sektorları üzrə strateji yol xəritəsinin başlıca istiqamətləri"ni təsdiqləmişdir. Yol xəritəsi 2016-2020-ci illərdə inkişaf strategiyasını, 2025-ci ilə qədər uzunmüddətli perspektivləri və 2025-ci ildən sonrakı dövrə nəzəri cəhətdən təqdim edir.

Bundan əlavə, 2018-ci ildə hökumət sort pul siyasətini davam etdirmiş, eləcə də Azərbaycan manatının stabilizasiyasına xarici valyuta ehtiyatları ayırmışdır. Bu siyasətin 2019-cu ildə makroiqtisadi sabitliyin qorunması məqsədi ilə davam etdirilməsi gözlənilir.

Qrupun rəhbərliyi cari şəraitdə baş verən bu cür dəyişiklikləri izləməkdədir və Qrupun yaxın gələcəkdə fəaliyyətinin davamlılığı və inkişafını dəstəkləmək üçün lazım hesab etdiyi ehtiyat tədbirlərini görməkdədir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

24. Potensial öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri (davamı)

Əməliyyat mühiti (davamı)

Rəhbərlik inanır ki, hal-hazırda Qrupun fəaliyyətinin sabitliyini təmin etmək üçün bütün müasir tədbirlər görülür. Buna baxmayaraq, yuxarıda təsvir edilmiş sahələrdə vəziyyətin gözlənilməz dərəcədə pisləşməsi Qrupun nəticələri və maliyyə vəziyyətinə hazırda dəqiq müəyyən edilə bilməyən mənfi təsir göstərə bilər.

Bu qeyri-müəyyənliklərin gələcəkdə aydınlaşdırılmasından yarana biləcək hər hansı düzəlişlər hazırkı maliyyə hesabatlarında əks etdirilməmişdir. Belə düzəlişlər (əgər olarsa), məlum olduğu və təxmin edilə bildiyi dövrdə hesabatda göstəriləcəkdir.

Məhkəmə prosedurları

Qrupun rəhbərliyi öz təxminlərinə və daxili və xarici peşəkarların məsləhətlərinə əsasən hesab edir ki, bu iddialarla bağlı hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında zərərlərin ödənilməsi üçün yaradılmış ehtiyatlardan başqa heç bir əhəmiyyətli zərər olmayacaqdır.

Vergi qanunvericiliyi

Azərbaycan Respublikasının vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyi müxtəlif şərtlərə və tez-tez baş verə bilən dəyişikliklərə məruz qalır. Qrupun əməliyyatlarına və fəaliyyətinə tətbiq edilən bu cür qanunvericiliyə dair Rəhbərliyin şərtlərinə müvafiq səlahiyyətli orqanlar tərəfindən etiraz edilə bilər.

Qrupun rəhbərliyi hesab edir ki, onun tərəfindən müvafiq qanunvericiliyin şərti düzgündür, vergi, xarici valyuta normaları və gömrüklə bağlı Qrupun mövqeləri qorunacaqdır və Qrupun potensial vergi öhdəlikləri hazırkı maliyyə hesabatlarında göstərilən məbləğlərdən artıq olmayacaqdır.

Ətraf mühitin qorunması ilə bağlı məsələlər

Hazırda Azərbaycan Respublikasında ətraf mühitin qorunması haqqında qanunvericilik təkmilləşdirilir və ona əməl olunması ilə bağlı hökumət orqanlarının mövqeyinə yenidən baxılır. Qrup, ətraf mühitin qorunması ilə bağlı öhdəliklərini mütləq olaraq qiymətləndirir. Öhdəliklər müəyyən edildikcə dərhal uçota alınır. Mövcud qanunvericiliyin və normativ aktların dəyişməsi nəticəsində yarana bilən, eləcə də məhkəmə praktikası nəticəsində kəskin qədər dəyişikliyə qiymətləndirilə bilməyən potensial öhdəliklər əhəmiyyətli ola bilər. Rəhbərlik hesab edir ki, ətraf mühitin qorunması haqqında qüvvədə olan qanunvericiliyə əməl olunması üzrə mövcud nəzarət sistemi şəraitində ətraf mühitə zərər vurulması ilə bağlı əhəmiyyətli öhdəliklər mövcud deyil.

Qrup öz məhsulları, əməliyyatları və digər fəaliyyətləri ilə əlaqədar olaraq ətraf mühitin qorunması haqqında bir sıra qanun və qaydalara riayət etməlidir. Bu qanun və qaydalara əsasən Qrupun əvvəlki illərdə fəaliyyəti nəticəsində ətraf mühitə dəymiş ziyanı aradan qaldırmaqlıdır. Bu cür öhdəliklər müxtəlif ərazilərdə mövcud olan tullantıların ləğv edilməsi üçün yarana bilər. Bundan əlavə, Qrupun əvvəlki illərdə satılmış aktivlər və ya bağlanmış obyektlər ilə bağlı öhdəlikləri ola bilər. Ətraf mühitə dəymiş ziyanın aradan qaldırılması ilə bağlı əsas tələb və bununla bağlı xərcləri müəyyən etmək məhiyyətə çatdırılır. Gələcək xərclərin məbləğinin nəzərəçarpan ola bilməsi və bu cür xərclərin qeydə alındığı dövrdə Qrupun əməliyyat nəticələri üçün əhəmiyyətli ola bilməsinə baxmayaraq bununla bağlı məbləğlərin müəyyən edilməsi praktiki deyildir. Qrup, bu cür xərclərin Qrupun maliyyə vəziyyətinə və ya likvidliyinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərəcəyini gözləmir.

25. Hesabat tarixindən sonra baş vermiş hadisələr

Hesabat tarixindən sonra konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında tanınması tələb olunan hadisələr baş verməmişdir.

**AZ 1029, Azərbaycan Respublikası,
Bakı şəhəri, Heydər Əliyev pr-ti, 152**

Tel: +994 12 404 37 00

Faks: +99412 404 38 00

E-mail: contact@asco.az

www.asco.az

